

Europos Sąjungos
Taryba

Briuselis, 2023 m. liepos 5 d.
(OR. en)

Tarpinstitucinė byla:
2023/0257(NLE)

11485/23
ADD 4

LIMITE

COLAC 81
POLCOM 146
SERVICES 27
FDI 15

PASIŪLYMAS

nuo:	Europos Komisijos generalinės sekretorės, kurios vardu pasirašo direktorė Martine DEPREZ
gavimo data:	2023 m. liepos 5 d.
kam:	Europos Sąjungos Tarybos generalinei sekretorei Thérèse BLANCHET
Komisijos dok. Nr.:	COM(2023) 431 final
Dalykas:	Pasiūlymo dėl TARYBOS SPRENDIMO dėl Europos Sąjungos bei jos valstybių narių ir Čilės Respublikos pažangiojo pagrindų susitarimo pasirašymo Europos Sąjungos vardu ir laikino taikymo PRIEDAS

Delegacijoms pridedamas dokumentas COM(2023) 431 final - ANNEX 1 – PART 4/4.

Priedama: COM(2023) 431 final - ANNEX 1 – PART 4/4

Briuselis, 2023 07 05
COM(2023) 431 final

ANNEX 1 – PART 4/4

PRIEDAS

prie

Pasiūlymo dėl TARYBOS SPRENDIMO

**dėl Europos Sąjungos bei jos valstybių narių ir Čilės Respublikos pažangiojo pagrindų
susitarimo pasirašymo Europos Sąjungos vardu ir laikino taikymo**

29 SKYRIUS

VALSTYBĖS VALDOMOS ĮMONĖS, ĮMONĖS, KURIOMS SUTEIKTOS SPECIALIOSIOS TEISĖS ARBA PRIVILEGIJOS, IR PASKIRTOSIOS MONOPOLIJOS

29.1 STRAIPSNIS

Taikymo sritis

1. Šalys patvirtina savo teises ir pareigas pagal GATT 1994 XVII straipsnio 1–3 dalis, Susitarimą dėl GATT 1994 XVII straipsnio aiškinimo ir GATS VIII straipsnio 1, 2 ir 5 dalis.
2. Šis skyrius taikomas valstybės valdomoms įmonėms, įmonėms, kurioms suteiktos specialiosios teisės arba privilegijos, ir paskirtosioms monopolijoms, kurios vykdo komercinę veiklą. Jei subjektas vykdo ir komercinę, ir nekomercinę veiklą¹, šis skyrius taikomas tik komercinei veiklai.
3. Šis skyrius taikomas visų valdžios lygmenų valstybės valdomoms įmonėms, įmonėms, kurioms suteiktos specialiosios teisės arba privilegijos, ir paskirtosioms monopolijoms.

¹ Nekomercinė veikla gali apimti teisėto įgaliojimo teikti viešąsias paslaugas vykdymą ar bet kokią veiklą, tiesiogiai susijusią su nacionaline gynyba ar visuomenės saugumu.

4. Šis skyrius netaikomas Šalies viešiesiems pirkimams, kai Šalis perka prekes ar paslaugas valstybės reikmėms ir nesiekdama jų perparduoti komerciniais tikslais arba panaudoti prekėms tiekti ar paslaugoms teikti komercinėje prekyboje, nepaisant to, ar tas pirkimas yra viešasis pirkimas pagal šį Susitarimą, kaip apibrėžta 28.2 straipsnyje, ar ne.
5. Šis skyrius netaikomas paslaugoms, teikiamoms vykdant oficialias valdžios funkcijas.
6. Šis skyrius netaikomas valstybės valdomoms įmonėms, įmonėms, kurioms suteiktos specialiosios teisės arba privilegijos, ir paskirtosioms monopolijoms, jei įmonės komercinės veiklos metinės pajamos per vienus iš trejų iš eilės einančių ankstesnių finansinių metų buvo mažesnės nei 100 mln. specialiųjų skolinimosi teisių (SST)¹.
7. 29.4 straipsnis netaikomas į šio Susitarimo taikymo sritį nepatenkantiems paslaugų sektoriams.
8. 29.4 straipsnis netaikomas, jei Šalies valstybės valdomos įmonės, įmonės, kurioms suteiktos specialiosios teisės arba privilegijos, ir paskirtosios monopolijos perka ar parduoda prekes ar paslaugas pagal:
- a) bet kurią esamą Susitarimo neatitinkančią priemonę, kurią Šalis palieka galioti, pratęsia, atnaujina arba iš dalies pakeičia pagal 17.14, 18.8 arba 25.10 straipsnį, kaip nustatyta tos Šalies 17-A priede pateiktame sąraše, arba

¹ Pirmuosius penkerius metus nuo šio Susitarimo įsigaliojimo dienos šis ribinis dydis bus mažiau nei 200 mln. SST.

- b) bet kurią Susitarimo neatitinkančią priemonę, kurią Šalis nustato arba palieka galioti pagal 17.14, 18.8 arba 25.10 straipsnį dėl sektorių, subsektorių arba veiklos rūšių, kaip nustatyta tos Šalies 17-B priede pateiktame sąrašė.

29.2 STRAIPSNIS

Terminų apibrėžtys

Šiame skyriuje ir 29 priede vartojamų terminų apibrėžtys:

- a) komercinė veikla – veikla, kurią vykdo įmonė ir kurios galutinis rezultatas yra prekės gamyba arba paslaugos teikimas, kad ji būtų parduota atitinkamoje rinkoje įmonės nustatytais kiekiais ir kainomis, ir kuri vykdoma siekiant pelno¹;
- b) komerciniai sumetimai – kaina, kokybė, prieinamumas, perkamumas, transportavimas ir kitos pirkimo ar pardavimo sąlygos arba kiti veiksniai, į kuriuos paprastai atsižvelgtų pagal rinkos ekonomikos principus atitinkamame verslo arba pramonės sektoriuje veikiančios privačiosios įmonės, priimdamos komercinius sprendimus;

¹ Siekiant didesnio aiškumo patikslinama, kad komercinė veikla nelaikoma veikla, kurią vykdo įmonė, veikianti nesiekdama pelno ar siekdama tik padengti sąnaudas.

- c) paskirti – sukurti arba leisti sukurti monopoliją arba išplėsti monopoliją į jos veiklos sritį įtraukiant papildomą prekę arba paslaugą;
- d) paskirtoji monopolija – subjektas, įskaitant subjektų grupes ar valdžios įstaigas, Šalies teritorijoje esančioje atitinkamoje rinkoje paskirtas vieninteliu prekės tiekėju ar paslaugos teikėju arba jų pirkėju; paskirtosiomis monopolijomis nelaikomi subjektai, kuriems tik suteiktos išimtinės intelektinės nuosavybės teisės;
- e) įmonė, kuriai suteiktos specialiosios teisės arba privilegijos¹ – viešoji arba privačioji įmonė, kuriai Šalis teisiškai arba faktiškai suteikė specialiąsias teises arba privilegijas; specialiosios teisės arba privilegijos – Šalies suteikiamos teisės arba privilegijos, kai Šalis, atsižvelgdama į konkrečius sektorius taikomą reglamentavimą, pagal kurį suteikta teisė ar privilegija, o ne pagal objektyvius, proporcingus ir nediskriminacinius kriterijus paskiria įmones, kurioms leidžiama tiekti prekę arba teikti paslaugą, arba apriboja tokių įmonių skaičių iki dviejų arba daugiau ir taip daro esminį poveikį bet kurios kitos įmonės galimybei iš esmės lygiavertėmis sąlygomis tiekti tokią pačią prekę arba teikti tokią pačią paslaugą toje pačioje geografinėje vietovėje;
- f) vykdant oficialias valdžios funkcijas teikiama paslauga – paslauga, teikiama vykdant oficialias valdžios funkcijas, kaip apibrėžta GATS 1 straipsnio 3 dalies b punkte ir, jei taikytina, finansinėms paslaugoms skirtame jo priede, ir
- g) valstybės valdoma įmonė – Šaliai priklausanti arba jos kontroliuojama įmonė².

¹ Siekiant didesnio aiškumo patikslinama, kad licencija, išduota nedideliame įmonių skaičiui paskirstant ribotus išteklius pagal objektyvius, proporcingus ir nediskriminacinius kriterijus savaime nelaikoma išimtinė ar specialia privilegija.

² Nustatant nuosavybės ar kontrolės faktą kiekvienu konkrečiu atveju nagrinėjamos visos reikšmingos teisinės ir faktinės aplinkybės.

29.3 STRAIPSNIS

Bendrosios nuostatos

Nedarant poveikio kiekvienos Šalies teisėms ir pareigoms pagal šį skyrių, nė viena šio skyriaus nuostata neužkerta kelio Šaliai steigti valstybės valdomas įmones arba užtikrinti, kad jos veiktų toliau, paskirti monopolijas ar užtikrinti, kad jos veiktų toliau, ir suteikti įmonėms specialiąsias teises arba privilegijas.

29.4 STRAIPSNIS

Nediskriminacinis režimas ir komerciniai sumetimai

1. Kiekviena Šalis užtikrina, kad kiekviena jos valstybės valdoma įmonė, įmonė, kuriai suteiktos specialiosios teisės arba privilegijos, ir paskirtoji monopolija, vykdydamos komercinę veiklą:
 - a) vadovautųsi komerciniais sumetimais, kai perka ar parduoda prekes ar paslaugas, išskyrus tuos atvejus, kai jos turi įgyvendinti įgaliojimo teikti viešąją paslaugą sąlygas, neprieštaraujančias b arba c punktui;

b) kai perka prekes ar paslaugas:

- i) kitos Šalies įmonės tiekiamoms prekėms ar teikiamoms paslaugoms taikytą režimą, ne mažiau palankų nei tas, kurį Šalis taiko savo įmonių tiekiamoms panašioms prekėms ar teikiamoms panašioms paslaugoms, ir
- ii) įmonės, kuri yra investicija pagal šį Susitarimą, kaip apibrėžta 17.2 straipsnio 1 dalies d punkte, tiekiamoms prekėms ar teikiamoms paslaugoms tos Šalies teritorijoje taikytą režimą, ne mažiau palankų nei tas, kurį ji taiko panašioms prekėms ar panašioms paslaugoms, įmonių, kurios laikomos Šalies investuotojų investicijomis, tiekiamoms ar teikiamoms atitinkamoje rinkoje tos Šalies teritorijoje, ir

c) kai parduoda prekes ar paslaugas:

- i) kitos Šalies įmonei taikytą režimą, ne mažiau palankų nei tas, kurį Šalis taiko savo įmonėms, ir
- ii) įmonei, kuri yra investicija pagal šį Susitarimą, kaip apibrėžta 17.2 straipsnio 1 dalies d punkte, tos Šalies teritorijoje taikytą režimą, ne mažiau palankų nei tas, kurį ji atitinkamoje rinkoje tos Šalies teritorijoje taiko įmonėms, kurios laikomos Šalies investuotojų investicijomis.

2. 1 dalis neužkerta kelio valstybės valdomoms įmonėms, įmonėms, kurioms suteiktos specialiosios teisės ar privilegijos, ar paskirtosioms monopolijoms:

- a) pirkti prekes ar paslaugas arba tiekti prekes ar teikti paslaugas kitokiomis sąlygomis, įskaitant su kaina susijusias sąlygas, jei tos kitokios sąlygos yra pagrįstos komerciniais sumetimais, arba
- b) atsisakyti pirkti prekes ar paslaugas arba tiekti prekes ar teikti paslaugas, jei toks atsisakymas yra pagrįstas komerciniais sumetimais.

29.5 STRAIPSNIS

Reguliavimo sistema

1. Šalys tinkamai taiko taikytinus tarptautinius standartus, įskaitant EBPO rekomendacijas dėl valstybės valdomų įmonių bendrojo valdymo, taip, kad gautų didžiausią naudą.
2. Kiekviena Šalis užtikrina, kad bet kuri jos įsteigta arba palikta toliau veikti reguliavimo įstaiga ar bet kuri kita įstaiga, vykdanči reguliavimo funkcijas:
 - a) nebūtų priklausoma nuo nė vienos jos reguliuojamos įmonės ir nebūtų jai atskaitinga, kad būtų galima užtikrinti reguliavimo funkcijos veiksmingumą, ir

b) nešališkai veiktų¹ panašiomis aplinkybėmis visų jos reguliuojamų įmonių, įskaitant valstybės valdomas įmones, įmones, kurioms suteiktos specialiosios teisės arba privilegijos, ir paskirtąsias monopolijas, atžvilgiu².

3. Kiekviena Šalis valstybės valdomoms įmonėms, įmonėms, kurioms suteiktos specialiosios teisės ar privilegijos, ir paskirtosioms monopolijoms nuosekliai ir nediskriminuodama taiko savo įstatymus ir kitus teisės aktus.

29.6 STRAIPSNIS

Skaidrumas

1. Šalis, turinti pagrindo manyti, kad kitos Šalies valstybės valdomos įmonės, įmonės, kuriai suteiktos specialiosios teisės arba privilegijos, ar paskirtosios monopolijos komercinė veikla daro neigiamą poveikį jos interesams pagal šį skyrių (toliau – prašančioji Šalis), gali prašyti kitos Šalies (toliau – prašomoji Šalis) raštu pateikti informacijos apie to subjekto komercinę veiklą, susijusią su šio skyriaus vykdymu.

2. Pagal 1 dalį teikiamame prašyme prašančioji Šalis paaiškina, kodėl ji mano, kad subjekto veikla gali daryti poveikį tos Šalies interesams pagal šį skyrių, ir patikslina, kokios 3 dalyje nurodytos informacijos ji prašo.

¹ Siekiant didesnio aiškumo patikslinama, kad reguliavimo įstaigos reguliavimo funkcijų vykdymo nešališkumas turi būti vertinamas pagal tos įstaigos bendrąjį veiklos modelį ar praktiką.

² Siekiant didesnio aiškumo patikslinama, kad, kiek tai susiję su sektoriais, kurių atžvilgiu Šalys kituose šio Susitarimo skyriuose susitarė dėl konkrečių pareigų, susijusių su reguliavimo įstaigomis, vadovaujamosi atitinkamomis tų kitų skyrių nuostatomis.

3. Remdamasi 1 dalimi prašomoji Šalis pateikia toliau nurodytą informaciją:
- a) duomenis apie nuosavybės teisių į subjektą ir jo balsavimo struktūrą, nurodant bendras akcijų ir balsavimo teisių procentines dalis, kurios bendrai priklauso Šaliai, jos valstybės valdomoms įmonėms, įmonėms, kurioms suteiktos specialiosios teisės arba privilegijos, ar paskirtosioms monopolijoms;
 - b) bet kokių specialiųjų akcijų ar specialiųjų balsavimo ar kitų teisių, priklausančių Šaliai ar jos valstybės valdomoms įmonėms, įmonėms, kurioms suteiktos specialiosios teisės arba privilegijos, ar paskirtosioms monopolijoms, aprašymą, jei šios teisės skiriasi nuo teisių, kurios yra susietos su to subjekto įprastomis akcijomis;
 - c) subjekto organizacinės struktūrą ir jo direktorių valdybos ar lygiaverčio organo sudėtį;
 - d) subjektą reguliuojančių ar prižiūrinčių valdžios institucijų ar viešojo sektoriaus įstaigų aprašymą, atskaitomybės reikalavimų, kuriuos tos institucijos ar viešojo sektoriaus įstaigos nustatė subjektui, aprašymą ir tų institucijų ar viešojo sektoriaus įstaigų teisių ir praktikos, susijusių su subjekto aukščiausiųjų vadovų ir direktorių valdybos ar bet kurio kito lygiaverčio valdymo organo narių paskyrimu, atleidimu ar atlyginimu, aprašymą;

- e) duomenis apie pastarųjų trejų metų, kurių informacijos turima, subjekto metines pajamas ir visą turtą;
- f) duomenis apie bet kokias išimtis, imunitetą ir susijusias priemones, kurie subjektui taikomi pagal prašomosios Šalies įstatymus ir kitus teisės aktus, ir
- g) bet kokią viešai prieinamą papildomą informaciją apie subjektą, įskaitant metines finansines ataskaitas ir trečiųjų asmenų atliktą auditą.

4. Pagal 1, 2 ir 3 dalis nereikalaujama, kad kuri nors Šalis atskleistų konfidencialią informaciją, kurios atskleidimas nebūtų suderinamas su jos įstatymais ir kitais teisės aktais, trukdytų teisės vykdymo užtikrinimui ar kitaip prieštarautų viešajam interesui arba kenktų konkrečių įmonių teisėtiems komerciniams interesams.

5. Jei prašomoji Šalis prašomos informacijos neturi, ji prašančiajai Šaliai raštu paaiškina, kodėl.

29.7 STRAIPSNIS

Konkrečios Šalies priedas

1. 29.4 straipsnis netaikomas Susitarimo neatitinkančiai valstybės valdomų įmonių arba paskirtųjų monopolijų, kurias Šalis įtraukia į 29 priede pateiktą savo sąrašą, pagal Šalies sąrašo sąlygas vykdomai veiklai.
2. Kurios nors iš Šalių prašymu Jungtinė taryba gali priimti sprendimą iš dalies pakeisti 29 priedą pagal 8.5 straipsnio 1 dalies a punktą ir bet kuriuo atveju apsvarsto 29 priedo pakeitimus per penkerius metus nuo šio Susitarimo įsigaliojimo dienos.

30 SKYRIUS

KONKURENCIJOS POLITIKA

30.1 STRAIPSNIS

Principai

Šalys pripažįsta, kad prekybai ir investicijoms yra svarbi laisva ir neiškraipyta konkurencija. Šalys pripažįsta, kad antikonkurencinė praktika gali iškraipyti tinkamą rinkų veikimą ir mažinti prekybos liberalizavimo naudą.

30.2 STRAIPSNIS

Reglamentavimo sistema

1. Kiekviena Šalis palieka galioti arba nustato konkurencijos teisės nuostatas, kurios taikomos visiems ekonomikos sektoriams¹ ir kuriomis veiksmingai reglamentuojama ši praktika:
 - a) įmonių susitarimai, įmonių asociacijų sprendimai ir suderinti veiksmai, kurių tikslas arba padarinys yra trukdymas konkurencijai, jos ribojimas ar iškraipymas;
 - b) vienos ar kelių įmonių piktnaudžiavimą dominuojančia padėtimi ir
 - c) įmonių susijungimas, dėl kurio galėtų kilti didelių kliūčių veiksmingai konkurencijai, ypač užėmus dominuojančią padėtį arba ją sustiprinus.
2. Kiekviena Šalis užtikrina, kad 1 dalyje nurodyta konkurencijos teisė būtų taikoma visoms įmonėms, neatsižvelgiant į tai, ar jos privačiosios, ar viešosios.
3. Taikant kiekvienos Šalies konkurencijos teisę neturėtų būti kliudoma nei teisiškai, nei faktiškai atlikti konkrečių atitinkamoms įmonėms skirtų užduočių, susijusių su viešuoju interesu. Šalies konkurencijos teisės išimtys turėtų būti taikomos tik su viešuoju interesu susijusioms užduotims, griežtai apsiribojant tik tuo, kas būtina norimam viešosios politikos tikslui pasiekti, ir laikantis skaidrumo.

¹ Siekiant didesnio aiškumo patikslinama, kad konkurencijos teisė žemės ūkio sektoriui Europos Sąjungoje taikoma pagal 2013 m. gruodžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) Nr. 1308/2013, kuriuo nustatomas bendras žemės ūkio produktų rinkų organizavimas ir panaikinami Tarybos reglamentai (EEB) Nr. 922/72, (EEB) Nr. 234/79, (EB) Nr. 1037/2001 ir (EB) Nr. 1234/2007 (ES OL L 347, 2013 12 20, p. 671).

30.3 STRAIPSNIS

Įgyvendinimas

1. Kiekviena Šalis užtikrina, kad toliau veiktų funkciškai nepriklausoma konkurencijos institucija, atsakinga už visapusišką 30.2 straipsnyje nurodytos konkurencijos teisės taikymą bei veiksmingą jos vykdymo užtikrinimą ir turinti tam reikiamus įgaliojimus ir išteklius.
2. Kiekviena Šalis taiko savo konkurencijos teisę skaidriai ir nediskriminuodama, laikydamosi proceso sąžiningumo principų, įskaitant atitinkamų įmonių teisę į gynybą, nepriklausomai nuo jų nacionalinės priklausomybės ar nuosavybės statuso.

30.4 STRAIPSNIS

Bendradarbiavimas

1. Šalys pripažįsta, kad skatinti bendradarbiavimą klausimais, susijusiais su jų konkurencijos politika ir jos vykdymo užtikrinimu, yra bendras jų interesas.
2. Bendradarbiavimui palengvinti Šalių konkurencijos institucijos gali keistis informacija, laikydamosi savo atitinkamose įstatymuose ir kituose teisės aktuose numatytų konfidencialumo taisyklių.

3. Šalių konkurencijos institucijos stengiasi, kiek įmanoma ir tinkama, koordinuoti savo vykdymo užtikrinimo veiklą, susijusią su tuo pačiu ar susijusiu elgesiu arba atvejais.

30.5 STRAIPSNIS

Konsultacijos

1. Siekdamas geriau suprasti viena kitą¹ arba spręsti konkrečius su šio skyriaus aiškinimu ar taikymu susijusius klausimus, Šalys bet kurios iš Šalių prašymu greitai surengia konsultacijas dėl bet kokio klausimo, susijusio su šio skyriaus aiškinimu ar taikymu. Konsultacijų prašanti Šalis prirėikus nurodo, kokį poveikį konkretus klausimas daro Šalių tarpusavio prekybai arba investicijoms.

2. Siekdama palengvinti 1 dalyje nurodytas konsultacijas kiekviena Šalis stengiasi kitai Šaliai suteikti susijusią nekonfidencialią informaciją.

30.6 STRAIPSNIS

Nuostatų dėl ginčų sprendimo netaikymas

Šiam skyriui 38 skyrius netaikomas.

¹ ES Šalies atveju šį dialogą palaiko Europos Komisijos Konkurencijos GD.

31 SKYRIUS

SUBSIDIJOS

31.1 STRAIPSNIS

Principai

Šalys pripažįsta, kad subsidijos gal būti suteiktos, jei jos reikalingos viešosios politikos tikslams pasiekti. Vis dėlto Šalys pripažįsta, kad tam tikros subsidijos gali iškreipti tinkamą rinkų veikimą ir mažinti prekybos liberalizavimo ir konkurencijos teikiamą naudą. Todėl iš esmės Šalis teikia subsidijų, jei jos daro arba gali daryti neigiamą poveikį Šalių tarpusavio prekybai ar konkurencijai.

31.2 STRAIPSNIS

Termino apibrėžtis ir taikymo sritis

1. Šio skyriaus tikslais subsidija – tai SKP sutarties 1 straipsnio 1 dalyje nustatytas sąlygas atitinkanti priemonė, nepriklausomai nuo to, ar ji skirta prekes tiekiančiai įmonei, ar paslaugas teikiančiai įmonei¹.

¹ Siekiant didesnio aiškumo patikslinama, kad šis straipsnis nedaro poveikio jokių būsimų PPO ar susijusių keliašalių forumų diskusijų dėl subsidijų paslaugoms apibrėžties rezultatui.

2. Šis skyrius taikomas subsidijoms, kurios laikomos suteiktomis konkrečiam subjektui pagal SKP sutarties 2 straipsnį.
3. Šis skyrius taikomas subsidijoms, suteiktoms bet kokiai įmonei, įskaitant privačiąsias ir viešąsias įmones.
4. Šalys užtikrina, kad įmonėms, kurioms patikėta teikti visuotinės ekonominės svarbos paslaugas, teikiamoms subsidijoms būtų taikomos šiame skyriuje nustatytos taisyklės, jei taikant tas taisykles teisiškai arba faktiškai nekludoma vykdyti šioms įmonėms pavestų konkrečių užduočių. Pavestos užduotys turi būti skaidrios, o bet koks šiame skyriuje nustatytų taisyklių taikymo ribojimas arba nukrypimas nuo jų taikymo negali viršyti to, kas būtina pavestoms užduotims įvykdyti.
5. 31.5 straipsnis netaikomas subsidijoms, susijusioms su prekyba prekėmis, kurioms taikomas Sutarties dėl žemės ūkio 1 priedas.
6. 31.5 ir 31.6 straipsniai netaikomi audiovizualiniam sektoriui.
7. 31.5 ir 31.6 straipsniai netaikomi subsidijoms, suteiktoms siekiant padėti čiabuvių ir jų bendruomenių ekonominiam vystymuisi¹. Tokios subsidijos turi būti tikslinės, proporcingos ir skaidrios.
8. 31.5 ir 31.6 straipsniai netaikomi subsidijoms, kurios suteiktos siekiant kompensuoti gaivalinių nelaimių arba kitų išimtinių įvykių padarytai žalai.

¹ Šios dalies tikslais čiabuviai ir jų bendruomenės suprantami taip, kaip apibrėžta kiekvienos Šalies teisės nuostatose. ES Šalies atveju teisės nuostatos apima ir Europos Sąjungos teisės nuostatas, ir kiekvienos iš jos valstybių narių teisės nuostatas.

9. 31.5 straipsnis netaikomas subsidijoms, laikinai teikiamoms reaguojant į ekonomikos ekstremaliąją situaciją¹. Šios subsidijos turi būti proporcingos ir tikslinės, kad būtų atitaisyta ta ekstremalioji situacija.

10. Jungtinė taryba gali priimti sprendimą iš dalies pakeisti šio straipsnio 1 dalyje pateiktą termino „subsidija“ apibrėžtį, kiek tai susiję su paslaugas teikiančiomis įmonėmis, siekdama įtraukti būsimų PPO ar susijusių keliašalių forumų diskusijų tuo klausimu rezultatus pagal 8.5 straipsnio 1 dalies a punktą.

31.3 STRAIPSNIS

Ryšys su PPO steigimo sutartimi

Šis skyrius nedaro poveikis Šalies teisėms ir pareigoms pagal GATS XV straipsnį, GATT 1994 XVI straipsnį, SKP sutartį ir Sutartį dėl žemės ūkio.

¹ Ekonomikos ekstremalioji situacija suprantama kaip ekonomikos įvykis, smarkiai sutrikdantis Šalies ekonomiką. ES Šalies atveju Šalies ekonomika suprantama kaip Europos Sąjungos ekonomika ar vienos arba daugiau jos valstybių narių ekonomika.

31.4 STRAIPSNIS

Skaidrumas

1. Kiekviena Šalis pateikia šią informaciją apie jos teritorijoje suteiktą ar pratęstą subsidiją:
 - a) subsidijos teisinį pagrindą ir paskirtį;
 - b) subsidijos formą;
 - c) subsidijos sumą arba subsidijai biudžete numatytą sumą ir
 - d) jei įmanoma, subsidijos gavėjo pavadinimą.

2. Šalis įgyvendina šio straipsnio 1 dalyje nustatytus reikalavimus šiais veiksmais:
 - a) pateikdama pranešimą pagal SKP sutarties 25 straipsnį, jei pranešime pateikiama visa šio straipsnio 1 dalyje nurodyta informacija ir jis teikiamas ne rečiau kaip kas dvejus metus;

- b) pateikdama pranešimą pagal Sutarties dėl žemės ūkio 18 straipsnį arba
- c) tą informaciją paskelbdama arba pavesdama jos vardu ją paskelbti viešai prieinamoje interneto svetainėje iki kalendorinių metų, einančių po metų, kuriais subsidija buvo suteikta arba pratęsta, gruodžio 31 d.

31.5 STRAIPSNIS

Konsultacijos

1. Jei Šalis mano, kad kitos Šalies suteikta subsidija daro arba galėtų daryti neigiamą poveikį jos prekybos interesams arba konkurencijai, ta Šalis (toliau – prašančioji Šalis) gali raštu pareikšti susirūpinimą kitai Šaliai (toliau – prašomoji Šalis) ir prašyti surengti konsultacijas šiuo klausimu. Tame prašyme paaiškinama, kaip subsidija daro ar galėtų daryti neigiamą poveikį prašančiosios Šalies prekybos interesams arba konkurencijai.
2. 1 dalies tikslais prašančioji Šalis gali paprašyti atsakančiosios Šalies pateikti šią informaciją apie subsidiją:
 - a) subsidijos teisinį pagrindą ir politikos tikslą ar paskirtį;
 - b) subsidijos formą;

- c) subsidijos suteikimo datas, teikimo trukmę ir bet kokius kitus su ja susijusius terminus;
- d) tinkamumo gauti subsidiją reikalavimus;
- e) bendrą subsidijos sumą arba metinę biudžete subsidijai numatytą sumą;
- f) jei įmanoma, subsidijos gavėjo pavadinimą ir
- g) bet kokią kitą informaciją, kuria remiantis būtų galima įvertinti neigiamą subsidijos poveikį.

3. Atsakančioji Šalis pagal 2 dalį prašomą informaciją pateikia raštu ne vėliau kaip per 60 dienų nuo prašymo gavimo dienos.

4. Jei atsakančioji Šalis nepateikia visos arba dalies informacijos, kurios prašoma pagal 2 ir 3 dalis, ji raštu paaiškina priežastis.

5. Jei, gavusi prašomą informaciją ir po konsultacijų, prašančioji Šalis mano, kad atitinkama subsidija daro arba gali daryti didelį neigiamą poveikį jos prekybos interesams arba konkurencijai, atsakančioji Šalis deda visas pastangas, kad tas poveikis būtų pašalintas arba sumažintas.

31.6 STRAIPSNIS

Subsidijos, kurioms taikomos sąlygos

1. Suteikdama toliau nurodytas subsidijas kiekviena Šalis taiko šias sąlygas:
 - a) jei suteikdama subsidiją vyriausybė tiesiogiai ar netiesiogiai prisiima atsakomybę už tam tikrų įmonių skolų ar įsipareigojimų garantavimą, – garantuojama tik tam tikra skolų ir įsipareigojimų sumos dalis arba vyriausybės atsakomybė nėra neribotos trukmės, ir
 - b) jei subsidijos nemokioms arba sunkumų patiriančioms įmonėms (pvz., paskolos ir garantijos, piniginės dotacijos, kapitalo injekcijos, turto tiekimas mažesnėmis nei rinkos kainomis ir atleidimas nuo mokesčių) teikiamos ilgiau nei vienus metus, – parengtas patikimas restruktūrizavimo planas, pagrįstas realiomis prielaidomis, siekiant užtikrinti, kad nemokios arba sunkumų patiriančios įmonės per pagrįstą laikotarpį atkurtų ilgalaikį gyvybingumą, ir pati įmonė, išskyrus mažąsias ir vidutines įmones, prisideda prie restruktūrizavimo išlaidų padengimo.
2. 1 dalies b punktas netaikomas subsidijoms, kurios įmonėms teikiamos kaip laikina likvidumo parama paskolų garantijų arba paskolų forma, skiriant sumą, ne didesnę nei būtina tam, kad sunkumų patirianti įmonė galėtų toliau veikti restruktūrizavimo ar likvidavimo planui patvirtinti reikiamu laikotarpiu.

3. Šis straipsnis taikomas tik subsidijoms, kurios daro arba gali daryti neigiamą poveikį kitos Šalies prekybai ir konkurencijai.

4. Šis straipsnis netaikomas subsidijoms:

- a) suteikiamoms siekiant užtikrinti tvarkingą bendrovės pasitraukimą iš rinkos arba
- b) kurių bendra suma arba biudžetas per trejų metų iš eilės laikotarpį nesiekia 170 000 SST vienai įmonei.

31.7 STRAIPSNIS

Subsidijų naudojimas

Kiekviena Šalis užtikrina, kad įmonės subsidijas naudotų tik tuo aiškiai apibrėžtu politikos tikslu, kuriuo jos buvo suteiktos¹.

¹ Siekiant didesnio aiškumo patikslinama, kad ši pareiga laikoma įvykdyta, jei Šalis yra nustatiusi tinkamą teisinę sistemą ir administracines procedūras.

31.8 STRAIPSNIS

Nuostatų dėl ginčų sprendimo netaikymas

31.5 straipsnio 5 daliai 38 skyrius netaikomas.

31.9 STRAIPSNIS

Konfidencialumas

1. Keisdamosi informacija pagal šį skyrių Šalys atsižvelgia į jų atitinkama teise nustatytus apribojimus dėl profesinio slaptumo ir verslo paslapčių bei užtikrina verslo paslapčių ir kitos konfidencialios informacijos apsaugą.
2. Jei Šalis pateikia informaciją pagal šį skyrių, kita Šalis užtikrina tos informacijos konfidencialumą.

32 SKYRIUS

INTELEKTINĖ NUOSAVYBĖ

A SKIRSNIS

BENDROSIOS NUOSTATOS

32.1 STRAIPSNIS

Tikslai

1. Šio skyriaus tikslai yra šie:
 - a) lengvinti Šalių tarpusavio inovacinių ir kūrybinių prekių ir paslaugų gamybą ir komercializaciją, taip prisidedant prie tvaresnės ir įtraukesnės Šalių ekonomikos;
 - b) lengvinti ir valdyti Šalių tarpusavio prekybą ir mažinti jos iškreipimus bei kliūtis ir
 - c) užtikrinti tinkamą ir veiksmingą intelektinės nuosavybės teisių apsaugos ir gynimo lygį.

2. TRIPS sutarties 7 straipsnyje nustatyti tikslai šiam skyriui taikomi *mutatis mutandis*.

32.2 STRAIPSNIS

Taikymo sritis

1. Kiekviena Šalis laikosi savo įsipareigojimų pagal tarptautines intelektinės nuosavybės srities sutartis, kurių šalis ji yra, įskaitant TRIPS sutartį.
2. Šiuo skyriumi papildomos ir konkrečiai išdėstomos Šalių teisės ir pareigos pagal TRIPS sutartį ir kitas tarptautines intelektinės nuosavybės srities sutartis.
3. Nė viena šio skyriaus nuostata Šaliai neužkertamas kelias taikyti savo teisės nuostatas, kuriomis nustatomi aukštesni intelektinės nuosavybės teisių apsaugos ir gynimo standartai, jeigu tos nuostatos suderinamos su šiuo skyriumi. Kiekviena Šalis gali laisvai nustatyti tinkamą būdą šiam skyriui įgyvendinti savo teisės sistemoje ir praktikoje.

32.3 STRAIPSNIS

Principai

1. TRIPS sutarties 8 straipsnyje nustatyti principai šiam skyriui taikomi *mutatis mutandis*.
2. Atsižvelgdamos į savo vidaus sistemų pagrindinius viešosios politikos tikslus, Šalys pripažįsta poreikį:
 - a) skatinti inovacijas ir kūrybiškumą ir
 - b) lengvinti informacijos, žinių, technologijų, kultūros ir menų sklaidą,

remdamosi savo atitinkamomis intelektinės nuosavybės sistemomis, kartu laikydamosi skaidrumo principo ir atsižvelgdamos į susijusių suinteresuotųjų subjektų, įskaitant teisių subjektus, naudotojus ir visuomenę, interesus.

32.4 STRAIPSNIS

Terminų apibrėžtys

Šiame skyriuje ir 32-A, 32-B ir 32-C prieduose vartojamų terminų apibrėžtys:

- a) Berno konvencija – 1886 m. rugsėjo 9 d. Berne priimta Berno konvencija dėl literatūros ir meno kūrinių apsaugos su pakeitimais, padarytais 1979 m. rugsėjo 28 d.;
- b) intelektinė nuosavybė – visų kategorijų intelektinės nuosavybės teisės, kurioms taikomi šio skyriaus B skirsnio 1–7 poskirsniai arba TRIPS sutarties II dalies 1–7 skirsniai; intelektinės nuosavybės apsauga apima apsaugą nuo nesąžiningos konkurencijos pagal Paryžiaus konvencijos 10*bis* straipsnį;
- b) Paryžiaus konvencija – 1883 m. kovo 20 d. Paryžiaus konvencija dėl pramoninės nuosavybės saugojimo su paskutiniais patikslinimais, padarytais 1967 m. liepos 14 d. Stokholme ir pakeitimais, padarytais 1979 m. rugsėjo 28 d.;
- c) Romos konvencija – 1961 m. spalio 26 d. Romoje priimta Tarptautinė konvencija dėl atlikėjų, fonogramų gamintojų ir transliuojančiųjų organizacijų apsaugos ir
- d) PINO – Pasaulinė intelektinės nuosavybės organizacija.

32.5 STRAIPSNIS

Nacionalinis režimas

1. Dėl visų kategorijų intelektinės nuosavybės teisių, kurioms taikomas šis skyrius, kiekviena Šalis kitos Šalies nacionaliniams subjektams taiko režimą, ne mažiau palankų nei taikomas savo nacionaliniams subjektams dėl intelektinės nuosavybės apsaugos¹, laikydamosi išimčių, numatytų atitinkamai Paryžiaus konvencijoje, Berno konvencijoje, Romos konvencijoje arba 1989 m. gegužės 26 d. Vašingtone priimtoje Intelektinės nuosavybės sutartyje dėl integralinių mikroschemų ir 1996 m. gruodžio 20 d. Ženevoje priimtoje PINO atlikimų ir fonogramų sutartyje (WPPT). Atlikėjų, fonogramų gamintojų ir transliuojančiųjų organizacijų atžvilgiu ši pareiga taikoma tik šiame skyriuje numatytų teisių atžvilgiu.

2. Šalis gali pasinaudoti pagal 1 dalį leidžiamomis taikyti išimtimis, taikydama savo teismines ir administracines procedūras, įskaitant reikalavimą, kad kitos Šalies nacionalinis subjektas nurodytą adresą dokumentams įteikti jos teritorijoje arba paskirtų atstovą jos teritorijoje, jei tokia išimtis:
 - a) būtina siekiant užtikrinti atitiktį šiam skyriui neprieštaraujantiems Šalies įstatymams ar kitiems teisės aktams ir

¹ Šios nuostatos tikslais terminas „apsauga“ apima dalykus, kurie turi įtakos intelektinės nuosavybės teisių buvimui, jų įgijimui, taikymo sričiai, tolesniam taikymui ir gynimui, taip pat dalykus, kurie turi įtakos intelektinės nuosavybės teisių naudojimui, konkrečiai aptariamam šiame skyriuje. Be to, šios dalies tikslais terminas „apsauga“ taip pat apima priemones, kuriomis siekiama užkirsti kelią veiksmingų techninių priemonių ir su informacija apie teisių valdymą susijusių priemonių vengimui.

b) netaikoma taip, kad būtų užslėptai ribojama prekyba.

3. 1 dalis netaikoma procedūroms, nustatytoms remiant PINO sudarytuose daugiašaliuose susitarimuose, susijusiuose su intelektinės nuosavybės teisių įgijimu ar išsaugojimu.

32.6 STRAIPSNIS

Intelektinė nuosavybė ir visuomenės sveikata

1. Šalys pripažįsta 2001 m. lapkričio 14 d. Dohoje PPO ministrų konferencijos priimtos Deklaracijos dėl TRIPS sutarties ir visuomenės sveikatos (toliau – Dohos deklaracija) svarbą. Aiškindamos ir įgyvendindamos šiame skyriuje nustatytas teises ir pareigas, Šalys užtikrina atitiktį Dohos deklaracijai.

2. Kiekviena Šalis įgyvendina TRIPS sutarties 31a straipsnį ir jos priedą ir priedo priedėlį, įsigaliojusį 2017 m. sausio 23 d.

32.7 STRAIPSNIS

Teisių galiojimo pabaiga

Nė viena šios šio Susitarimo dalies nuostata Šaliai neužkertamas kelias nustatyti, ar intelektinės nuosavybės teisės baigia galioti pagal jos teisės sistemą, ir kokiomis sąlygomis.

B SKIRSNIS

INTELEKTINĖS NUOSAVYBĖS TEISIŲ STANDARTAI

1 POSKIRSNIS

AUTORIŲ TEISĖS IR GRETUTINĖS TEISĖS

32.8 STRAIPSNIS

Tarptautiniai susitarimai

1. Kiekviena Šalis patvirtina savo įsipareigojimą laikytis ir laikosi:
 - a) Berno konvencijos;

- b) Romos konvencijos;
 - c) 1996 m. gruodžio 20 d. Ženevoje priimtos PINO autorių teisių sutarties (ATS);
 - d) WPPT ir
 - e) 2013 m. birželio 27 d. Marakeše priimtos Marakešo sutarties dėl geresnių sąlygų susipažinti su paskelbtais kūrinių sudarymo akliems, regos sutrikimų ar kitą spausdinto teksto skaitymo negalią turintiems asmenims.
2. Kiekviena Šalis deda visas pagrįstas pastangas ratifikuoti 2012 m. birželio 24 d. Pekine priimtą Pekino sutartį dėl audiovizualinių kūrinių atlikimo apsaugos arba prie jos prisijungti.

32.9 STRAIPSNIS

Autoriai

Kiekviena Šalis suteikia autoriams išimtinę teisę leisti arba drausti:

- a) tiesiogiai ar netiesiogiai, laikinai arba nuolat bet kokiomis priemonėmis ir bet kokia forma atgaminti visą jų kūrinių arba jo dalį;

- b) bet kokia forma viešai platinti (parduoti ar kitaip) jų kūrinių originalus arba kopijas;
- c) bet kokį jų kūrinių viešą skelbimą laidinio ar belaidžio ryšio priemonėmis, įskaitant kūrinių padarymą viešai prieinamais tokiu būdu, kad visuomenė galėtų juos pasiekti individualiai pasirinktoje vietoje ir pasirinktu laiku, ir
- d) nuomoti komerciniais tikslais visuomenei jų kompiuterių programų ar kinematografijos kūrinių originalus ar kopijas.

32.10 STRAIPSNIS

Atlikėjai

Kiekviena Šalis suteikia atlikėjams išimtinę teisę leisti arba drausti:

- a) įrašyti¹ jų atlikimą;
- b) tiesiogiai ar netiesiogiai, laikinai arba nuolat bet kokiomis priemonėmis ir bet kokia forma atgaminti visą jų atlikimo įrašą arba jo dalį;
- c) bet kokia forma viešai platinti (parduoti ar kitaip) jų atlikimo įrašus;

¹ Įrašas – tai garsų ar jų išraiškos fiksavimas, leidžiantis su tam tikru prietaisu tuos garsus išgirsti, atgaminti ar perduoti.

- d) atlikimo įrašus padaryti viešai prieinamus laidinio ar belaidžio ryšio priemonėmis tokiu būdu, kad visuomenė galėtų juos pasiekti individualiai pasirinktoje vietoje ir pasirinktu laiku, ir
- e) transliuoti belaidžio ryšio priemonėmis ir viešai skelbti jų atlikimą, išskyrus tuos atvejus, kai toks atlikimas jau yra transliuojamas atlikimas arba kai jis gaunamas iš įrašo.

32.11 STRAIPSNIS

Fonogramų gamintojai

Kiekviena Šalis suteikia fonogramų gamintojams išimtinę teisę leisti arba drausti:

- a) tiesiogiai ar netiesiogiai, laikinai arba nuolat bet kokiomis priemonėmis ir bet kokia forma atgaminti visą jų fonogramą arba jos dalį;
- b) viešai platinti (parduoti ar kitaip) jų fonogramas, įskaitant kopijas;

- c) fonogramas padaryti viešai prieinamas laidinio ar belaidžio ryšio priemonėmis tokiu būdu, kad visuomenė galėtų jas pasiekti individualiai pasirinktoje vietoje ir pasirinktu laiku, ir
- d) jų fonogramas nuomoti visuomenei komerciniais tikslais.

32.12 STRAIPSNIS

Transliuojančiosios organizacijos

Kiekviena Šalis suteikia transliuojančiosioms organizacijoms išimtinę teisę leisti arba drausti:

- a) įrašyti belaidžio ryšio priemonėmis perduodamas jų transliacijas;
- b) tiesiogiai ar netiesiogiai, laikinai arba nuolat bet kokiomis priemonėmis ir bet kokia forma atgaminti visą belaidžio ryšio priemonėmis perduodamų jų transliacijų įrašą arba jo dalį, ir
- c) retransliuoti jų transliacijas belaidžio ryšio priemonėmis, taip pat viešai¹ skelbti jų transliacijas, jeigu tai daroma viešai prieinamose vietose už įėjimo mokestį.

¹ Siekiant didesnio aiškumo patikslinama, kad nė viena šios dalies nuostata Šaliai netrukdoma nustatyti sąlygas, kuriomis galima pasinaudoti šia teise pagal Romos konvencijos 13 straipsnio d punktą.

32.13 STRAIPSNIS

Komerciniais tikslais išleistų fonogramų transliavimas ir viešas skelbimas¹

1. Kiekviena Šalis numato teisę, kuria užtikrinama, kad naudotojas atlikėjams ir fonogramų gamintojams sumokėtų tinkamą vienkartinį atlygį, jei komerciniais tikslais išleista fonograma arba tokia atgaminta fonograma naudojama transliavimui ar viešam skelbimui²

¹ Kiekviena Šalis gali suteikti atlikėjams ir fonogramų gamintojams platesnes teises, susijusias su komerciniais tikslais išleistų fonogramų transliavimu ir viešu skelbimu.

² Šio straipsnio tikslais frazė „viešas skelbimas“ neapima fonogramos padarymo viešai prieinama laidinio ar belaidžio ryšio priemonėmis tokiu būdu, kad visuomenė galėtų ją pasiekti individualiai pasirinktoje vietoje ir pasirinktu laiku.

2. Kiekviena Šalis užtikrina, kad 1 dalyje nurodytas tinkamas vienkartinis atlygis būtų padalytas atitinkamiems atlikėjams ir fonogramų gamintojams. Kiekviena Šalis gali taikyti teisės aktus, kuriais atlikėjams ir fonogramų gamintojams nesusitarus nustatomos sąlygos, pagal kurias tinkamas vienkartinis atlygis padalijamas atlikėjams ir fonogramų gamintojams.

32.14 STRAIPSNIS

Apsaugos taikymo trukmė

1. Kūrinio autoriaus teisės galioja visą autoriaus gyvenimą ir ne mažiau kaip 70 metų po autoriaus mirties, nepriklausomai nuo kūrinio teisėto viešo paskelbimo datos¹.
2. Tuo atveju, kai kūrinys sukurtas bendrai, 1 dalyje nurodyta apsaugos taikymo trukmė skaičiuojama nuo paskutinio bendraautoriaus mirties datos.

¹ Jei Šalis nustato specialią apsaugos trukmę tiems atvejams, kai teisių subjektų paskiriamas juridinis asmuo, apsaugos taikoma ne mažiau kaip 70 metų nuo kūrinio teisėto viešo paskelbimo.

3. Anonimiškai ar naudojant slapyvardį paskelbtų kūrinių apsaugos taikymo trukmė yra ne mažiau kaip 70 metų nuo kūrinio teisėto viešo paskelbimo. Tačiau jeigu autoriaus pasirinktas slapyvardis nekelia abejonių dėl autoriaus tapatybės arba autorius ją atskleidžia per pirmame sakinyje nurodytą laikotarpį, taikoma 1 dalyje nurodyta apsaugos taikymo trukmė.
4. Kinematografijos ar audiovizualinių kūrinių apsauga taikoma ne mažiau kaip 70 metų nuo paskutinio autoriaus mirties datos. Asmenys, kurie turi būti laikomi kinematografijos ar audiovizualinio kūrinio autoriais, nustatomi pagal Šalių įstatymus ir kitus teisės aktus.
5. Transliuojančiųjų organizacijų teisės nustoja galioti praėjus 50 metų nuo pirmojo transliacijos perdavimo datos.

6. Atlikėjų teisės nustoja galioti praėjus ne mažiau kaip 50 metų nuo atlikimo įrašymo dienos, tačiau:

- a) jeigu atlikimo įrašas teisėtai išleidžiamas arba, jei tai numatyta Šalies, teisėtai viešai paskelbiamas per šioje dalyje nurodytą 50 metų laikotarpį, apsaugos taikymo trukmė skaičiuojama nuo pirmojo tokio išleidimo dienos arba, jei tai numatyta Šalies, nuo pirmojo tokio viešo paskelbimo dienos. Jei Šalis numato abi šias galimybes, apsaugos taikymo trukmė skaičiuojama atsižvelgiant į tai, kuris įvykis įvyksta anksčiau, ir
- b) jeigu atlikimo įrašas fonogramoje teisėtai išleidžiamas arba, jei tai numatyta Šalies, teisėtai viešai paskelbiamas per šioje dalyje nurodytą 50 metų laikotarpį, apsauga taikoma ne mažiau kaip 70 metų nuo pirmojo tokio išleidimo dienos arba, jei tai numatyta Šalies, nuo pirmojo tokio viešo paskelbimo dienos. Jei Šalis numato abi šias galimybes, apsaugos taikymo trukmė skaičiuojama atsižvelgiant į tai, kuris įvykis įvyksta anksčiau.

7. Fonogramų gamintojų teisės nustoją galioti praėjus ne mažiau kaip 50 metų po įrašo dienos. Tačiau jeigu fonograma teisėtai išleidžiama arba, jei tai numatyta Šalies, teisėtai viešai paskelbiama per šį laikotarpį, tokios teisės nustoją galioti praėjus ne mažiau kaip 70 metų nuo pirmojo tokio išleidimo dienos arba, jei tai numatyta Šalies, nuo pirmojo tokio viešo paskelbimo dienos. Šalys gali nustatyti arba palikti galioti veiksmingas priemones, siekdamos užtikrinti, kad pelnas, gautas per 50 metų laikotarpį viršijančių 20 metų apsaugos laikotarpį, būtų sąžiningai padalijamas atlikėjams ir fonogramų gamintojams.

32.15 STRAIPSNIS

Perpardavimo teisė

1. Grafikos ar plastinio meno kūrinio originalo autoriui kiekviena Šalis numato perpardavimo teisę, apibrėžiamą kaip neatšaukiama teisė, kurios negalima atsisakyti, net iš anksto, gauti autorinį atlyginimą pardavimo kainos, gautos už kiekvieną kūrinio perpardavimą po to, kai pats autorius pirmą kartą perleidžia kūrinį, pagrindu¹.
2. 1 dalyje nurodyta perpardavimo teisė taikoma visiems perpardavimo veiksams, kuriuose dalyvauja pardavėjai, pirkėjai arba meno rinkos specialistai tarpininkai, kaip antai dailės salonai, meno galerijos ir apskritai bet kokie prekyautojai meno kūriniais.

¹ Nepaisant šio straipsnio, Čilės atveju apskaičiuojant autorinį atlyginimą toliau gali būti taikoma 1970 m. rugpjūčio 28 d. Įstatymo Nr. 17.366 su pakeitimais, padarytais 2017 m. spalio 13 d. Įstatymu Nr. 21.045, 36 straipsnio pirma pastraipa.

3. Kiekviena Šalis gali numatyti, kad 1 dalyje nurodyta perpardavimo teisė būtų netaikoma perpardavimo veiksmams, kai pardavėjas kūrinį tiesiogiai įsigijo iš autoriaus mažiau nei prieš trejus metus iki perpardavimo ir kai perpardavimo kaina neviršija tam tikros minimalios sumos.

32.16 STRAIPSNIS

Kolektyvinis teisių administravimas

1. Šalys skatina atitinkamas savo kolektyvinio teisių administravimo organizacijas bendradarbiauti, kad kūriniai ir kiti saugomi objektai būtų lengviau prieinami jų atitinkamose teritorijose ir atitinkamoms kolektyvinio teisių administravimo organizacijoms būtų lengviau viena kitai perduoti pajamas už teisę naudoti kūrinius ar kitus saugomus objektus.
2. Šalys skatina kolektyvinio teisių administravimo organizacijų veiklos skaidrumą, visų pirma dėl jų surinktų pajamų už teisių naudojimą, iš jų surinktų pajamų už teisių naudojimą atskaitomų sumų, surinktų pajamų už teisių naudojimą naudojimo ir skirstymo politikos bei jų repertuaro.
3. Kiekviena Šalis užtikrina, kad jos teritorijoje įsisteigusi kolektyvinio teisių administravimo organizacija, pagal atstovavimo susitarimą atstovaujanti kitai kitos Šalies teritorijoje įsisteigusiai kolektyvinio teisių administravimo organizacijai, būtų skatinama reguliariai ir stropiai mokėti atstovaujamai kolektyvinio teisių administravimo organizacijai mokėtinas sumas ir teikti atstovaujamai kolektyvinio teisių administravimo organizacijai informaciją apie jos vardu surinktų pajamų už teisių naudojimą sumą ir visas iš šių pajamų už teisių naudojimą atskaitomas sumas.

32.17 STRAIPSNIS

Apribojimai ir išimtys

Kiekviena Šalis numato 32.9–32.13 straipsniuose nustatytų teisių išimtis ir apribojimus, taikomus tik tam tikrais specialiais atvejais, kuriais neprieštarujama įprastiniam kūrinio ar kito objekto naudojimui ir nepagrįstai nepažeidžiami teisėti teisių subjektų interesai.

32.18 STRAIPSNIS

Techninių priemonių apsauga

1. Kiekviena Šalis nustato tinkamą teisinę apsaugą nuo bet kokių veiksmingų techninių priemonių vengimo, kuri atitinkamas asmuo vykdo žinodamas ar turėdamas pakankamą pagrindą žinoti, kad jis to tikslo siekia.
2. Kiekviena Šalis nustato tinkamą teisinę apsaugą, kad nebūtų gaminami, importuojami, platinami, parduodami, nuomojami, reklamuojami pardavimui ar nuomai arba laikomi komerciniais tikslais įtaisai, gaminiai ar jų sudedamosios dalys arba nebūtų teikiamos paslaugos:
 - a) kuriuos (-ias) skatinama pirkti, kurie (-ios) reklamuojami (-os) ar parduodami (-os) veiksmingų techninių priemonių vengimo tikslais;

- b) kurių paskirties ar panaudojimo komerciniu požiūriu svarba yra ribota, išskyrus jų paskirtį ar panaudojimą siekiant išvengti veiksmingų techninių priemonių, arba
- c) kurie (-ios) yra iš esmės suprojektuoti (-os), pagaminti (-os), pritaikyti (-os) ar atliekami (-os) tam, kad leistų ar padėtų išvengti bet kokių veiksmingų techninių priemonių.

3. Šio poskirsnio tikslais techninės priemonės – bet kokia technologija, įrenginys ar sudedamoji dalis, kurių įprasta naudojimo paskirtis yra užkirsti kelią veiksams, atliekamiems su kūrinių ar kitais objektais¹, kurių neleidžia atitinkamos Šalies teisėje numatytų autorių teisių ar gretutinių autorių teisių subjektai, arba tokius veiksmus riboti. Techninės priemonės laikomos veiksmingomis tais atvejais, kai saugomo kūrinio ar kito objekto naudojimą teisių subjektas kontroliuoja taikydamas prieigos kontrolės arba apsaugos procesą, pvz., šifravimą, kodavimą arba kitą kūrinio ar objekto transformaciją arba kopijų kontrolės mechanizmą, užtikrinantį siekiamą apsaugą.

4. Nepaisant šio straipsnio 1 dalyje numatytos teisinės apsaugos, jei teisių subjektai nesiima savanoriškų priemonių, kiekviena Šalis reikiamu mastu gali imtis tinkamų priemonių užtikrinti, kad pagal šį straipsnį numatyta tinkama teisinė apsauga nuo veiksmingų techninių priemonių vengimo neužkirstų kelio subjektams, kurie naudojami pagal 32.17 straipsnį numatytomis išimtimis ar apribojimais, naudotis tomis išimtimis ar apribojimais.

¹ Siekiant didesnio aiškumo patikslinama, kad šiame sakinyje vartojama frazė „kūriniai ar kiti objektai“ netaikoma kūriniams ar kitiems objektams, kurių apsaugos taikymo laikotarpis yra pasibaigęs.

32.19 STRAIPSNIS

Pareigos, susijusios su informacija apie teisių valdymą

1. Kiekviena Šalis nustato tinkamą teisinę apsaugą nuo bet kokio asmens, kuris sąmoningai, be leidimo, atlieka kurį nors iš toliau nurodytų veiksmų, jei tas asmuo žino arba turi pagrindo žinoti, kad tai darydamas jis skatina, leidžia, lengvina arba slepia tos Šalies teisės nuostatose numatytų autorių teisių ar gretutinių teisių pažeidimą:
 - a) panaikina arba pakeičia kokią nors elektroninę informaciją apie teisių valdymą ir
 - b) platina, platinimo tikslais importuoja, transliuoja, viešai skelbia arba padaro viešai prieinamus pagal šį poskirsnį saugomus kūrinius ar kitus objektus, kuriuose be leidimo panaikinta arba pakeista elektroninė informacija apie teisių valdymą.
2. Šio straipsnio tikslais frazė „informacija apie teisių valdymą“ reiškia bet kokią teisių subjektų pateiktą informaciją, pagal kurią identifikuojamas kūrinys ar kitas šiame straipsnyje nurodytas objektas, autorius arba bet kuris kitas teisių subjektas, arba informaciją apie kūrinio ar kito objekto naudojimo sąlygas ir bet kokius skaičius arba kodus, kuriais nurodoma tokia informacija.
3. 2 dalis taikoma tik informacijai, susijusiai su kūrinio ar kito šiame straipsnyje nurodyto objekto kopija arba jų viešu paskelbimu.

2 POSKIRSNIS

PREKIŲ ŽENKLAI

32.20 STRAIPSNIS

Tarptautiniai susitarimai

Kiekviena Šalis:

- a) laikosi 1989 m. birželio 27 d. Madride priimto Protokolo, susijusio su Madrido susitarimu dėl tarptautinės ženklų registracijos, su paskutiniais pakeitimais, padarytais 2007 m. lapkričio 12 d.;
- b) laikosi 1994 m. spalio 27 d. Ženevoje priimtos Sutarties dėl prekių ženklų įstatymų ir 1957 m. birželio 15 d. Nicos sutarties dėl tarptautinės prekių ir paslaugų ženklų registravimo klasifikacijos su pakeitimais, padarytais 1979 m. rugsėjo 28 d., ir
- c) deda visas pagrįstas pastangas prisijungti prie 2006 m. kovo 27 d. Singapūre priimtos Singapūro sutarties dėl prekių ženklų įstatymų.

32.21 STRAIPSNIS

Prekių ženklo suteikiamos teisės

Kiekviena Šalis nustato, kad registruotojo prekių ženklo savininkas turėtų išimtinę teisę neleisti tretiesiems asmenims be savininko sutikimo prekybos veikloje naudoti žymenis, tapačius tiems, kuriems tas prekių ženklas įregistruotas, arba panašius žymenis, jei dėl tokio naudojimo atsirastų galimybė suklaidinti. Tuo atveju, kai tapatus žymuo naudojamas tapačioms prekėms ar paslaugoms, galimybė suklaidinti numanoma.

32.22 STRAIPSNIS

Registravimo procedūra

1. Kiekviena Šalis nustato prekių ženklų registravimo sistemą, pagal kurią atitinkamos prekių ženklų administracijos priimtas galutinis neigiamas sprendimas, įskaitant dalinį atsisakymą registruoti, būtų tinkamai pagrindžiamas ir raštu pateikiamas atitinkamam subjektui.
2. Kiekviena Šalis numato galimybę tretiesiems asmenims prieštarauti prekių ženklų paraiškoms arba, kai tinkama pagal jos teisę, prekių ženklų registravimui. Ši prieštaravimo procedūra grindžiama rungimosi principu.

3. Kiekviena Šalis numato viešai prieinamą elektroninę prekių ženklų paraiškų ir prekių ženklų registravimo duomenų bazę.

32.23 STRAIPSNIS

Plačiai žinomi prekių ženklai

Siekdamos užtikrinti plačiai žinomų prekių ženklų apsaugą, kaip nustatyta Paryžiaus konvencijos *6bis* straipsnyje ir TRIPS sutarties 16 straipsnio 2 ir 3 dalyse, Šalys patvirtina Bendros rekomendacijos dėl plačiai žinomų prekių ženklų apsaugos nuostatų priėmimo, priimtos Paryžiaus sąjungos dėl pramoninės nuosavybės apsaugos asamblėjos ir PINO Generalinės asamblėjos 1999 m. rugsėjo 20–29 d. vykusiam trisdešimt ketvirto rato PINO valstybių narių asamblėjų susitikime, svarbą.

32.24 STRAIPSNIS

Prekių ženklų suteikiamų teisių išimtys

1. Kiekviena Šalis:
 - a) numato galimybę tinkamai naudoti aprašymus kaip ribotą prekių ženklų suteikiamų teisių išimtį ir

b) gali numatyti kitas riboto pobūdžio išimtis.

2. 1 dalis taikoma su sąlyga, kad išimtyse atsižvelgiama į teisėtus prekių ženklų savininkų ir trečiųjų asmenų interesus.

3. Prekių ženklas nesuteikia jo savininkui teisės uždrausti trečiajam asmeniui vykdant komercinę veiklą naudoti:

a) savo vardą, pavardę ar adresą;

b) nuorodas, susijusias su prekių ir teikiamų paslaugų rūšimi, kokybe, kiekiu, paskirtimi, verte, geografinė kilme, prekių pagaminimo ar paslaugų suteikimo laiku arba kitomis prekių ir paslaugų savybėmis, arba

c) prekių ženklą, kai būtina nurodyti prekės ar paslaugos numatomą paskirtį, visų pirma kaip priedų ar atsarginių dalių.

4. 2 dalis taikoma, jei trečiasis asmuo ženklą naudoja laikydamasis sąžiningos pramoninės ar komercinės veiklos praktikos¹.

5. Šalis gali nustatyti, kad prekių ženklu jo savininkui nesuteikiama teisė uždrausti trečiajam asmeniui vykdant komercinę veiklą naudotis ankstesne teise, kuri taikoma tik tam tikroje vietovėje, jeigu tokia teisė pripažįstama tos Šalies teisėje ir jei ja naudojamas tik toje teritorijoje, kurioje ji yra pripažįstama.

¹ Kaip alternatyvą Šalis gali nustatyti, kad toks naudojimas nebūtų klaidinantis ar nesukeltų painiavos atitinkamai visuomenės daliai.

32.25 STRAIPSNIS

Panaikinimo pagrindai

1. Kiekviena Šalis nustato, kad prekių ženklas gali būti panaikintas, jei penkerius metus iš eilės jis nebuvo faktiškai naudojamas atitinkamoje teritorijoje prekėms arba paslaugoms, kurioms jis buvo įregistruotas, žymėti ir nebuvo tinkamų priežasčių jo nenaudoti. Vis dėlto Šalis gali nustatyti, kad joks asmuo negalėtų reikalauti, kad būtų panaikintos savininko teisės į prekių ženklą, jeigu laikotarpiu nuo penkerių metų laikotarpio pabaigos iki prašymo panaikinti registraciją pateikimo prekių ženklo naudojimas faktiškai pradėtas arba atnaujintas. Neatsižvelgiama į ženklo naudojimą, pradėtą ar atnaujintą per trijų mėnesių laikotarpį iki prašymo panaikinti registraciją pateikimo, kuris prasidėjo ne anksčiau nei pasibaigus nepertraukiamo penkerių metų nenaudojimo laikotarpiui, jeigu savininkas ėmėsi priemonių dėl ženklo naudojimo pradėjimo ar atnaujinimo tik sužinojęs apie galimą prašymo panaikinti registraciją pateikimą.
2. Prekių ženklas taip pat gali būti panaikintas, jei po jo įregistravimo dienos dėl savininko veiksmų arba neveikimo jis tapo bendrinio pavadinimu prekyboje tai prekei arba paslaugai, kuriai jis buvo įregistruotas, žymėti¹.

¹ Prekių ženklas taip pat gali būti panaikintas, jei po jo įregistravimo dienos prekių ženklas paties savininko arba jam sutikus buvo naudojamas prekėms ar paslaugoms, kurioms jis buvo įregistruotas, žymėti taip, kad galima suklaidinti visuomenę, ypač dėl tų prekių ar paslaugų pobūdžio, kokybės ar geografinės kilmės.

32.26 STRAIPSNIS

Nesąžiningos paraiškos

Prekių ženklas gali būti pripažintas negaliojančiu, jeigu paraišką įregistruoti prekių ženklą pareiškėjas padavė nesąžiningai. Kiekviena Šalis taip pat gali nustatyti, kad toks prekių ženklas nebūtų registruojamas.

3 POSKIRSNIS

DIZAINAS¹

32.27 STRAIPSNIS

Tarptautiniai susitarimai

Kiekviena Šalis deda visas pagrįstas pastangas prisijungti prie 1999 m. liepos 2 d. Ženevoje priimto Hagos susitarimo dėl pramoninio dizaino tarptautinės registracijos Ženevos akto.

¹ Šiame skyriuje nuorodos į dizainą yra nuorodos į registruotąjį pramoninį dizainą.

32.28 STRAIPSNIS

Registruotojo dizaino apsauga¹

1. Kiekviena Šalis numato apsaugą nepriklausomai sukurtam, naujam ar originaliam pramoniniam dizainui². Dizainas saugomas jį įregistravus ir jo savininkui suteikiamos išimtinės teisės pagal šio straipsnio nuostatas.
2. Registruotojo dizaino savininkas turi teisę neleisti tretiesiems asmenims be jo sutikimo atlikti bent šių veiksmų: gaminti, parduoti, importuoti, eksportuoti gaminį, turintį ar išreiškiantį saugomą dizainą, arba naudoti elementus, turinčius ar išreiškiančius saugomą dizainą, kai tokių veiksmų imamasi komerciniais tikslais, neteisėtai trukdoma įprastiniam dizaino naudojimui arba pažeidžiami sąžiningos prekybos principai.
3. Dizainas, pritaikytas gaminiui arba įmontuotas į gaminį, kuris yra sudėtinio gaminio sudedamoji dalis, yra laikomas nauju arba originaliu tik:
 - a) jeigu ta į sudėtinį gaminį įmontuota sudedamoji dalis yra matoma įprastai naudojant sudėtinį gaminį, ir

¹ Sąjunga taip pat suteikia apsaugą neregistruotajam dizainui, jeigu jis atitinka 2001 m. gruodžio 12 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 6/2002 dėl Bendrijos dizaino (OL L 3, 2002 1 5, p. 1) reikalavimus.

² Šalis savo teisės nuostatose gali numatyti, kad taip pat gali būti reikalaujama, kad dizainas turėtų individualių savybių. ES Šalis dizainą laiko turinčiu individualias savybes, jeigu jo bendras įspūdis informuotiems naudotojams skiriasi nuo bendro įspūdžio, kurį tokiam naudotojui sukelia bet koks kitas paviešintas dizainas.

b) tada, kai sudedamosios dalies, nurodytos a punkte, matomos savybės savaime atitinka naujumo arba originalumo reikalavimus.

4. 3 dalies a punkte frazė „įprastas naudojimas“ reiškia galutinio naudotojo atliekamą naudojimą, išskyrus techninę priežiūrą, apžiūrą ar taisymą.

32.29 STRAIPSNIS

Apsaugos trukmė

Apsauga taikoma bent 15 metų nuo paraiškos pateikimo datos.

32.30 STRAIPSNIS

Išimtys ir apsaugos netaikymas

1. Kiekviena Šalis gali numatyti tam tikras dizaino apsaugos išimtis, jei jos nepagrįstai neprieštarauja įprastiniam saugomo dizaino naudojimui ir nepagrįstai nepažeidžia teisėtų saugomo dizaino savininko interesų, atsižvelgiant į teisėtus trečiųjų asmenų interesus.

2. Dizaino apsauga netaikoma dizainui, kurį iš esmės lemia techniniai ar funkciniai aspektai.
3. Dizainas negalioja, jeigu gaminio išvaizdos savybės turi būti būtinai atkurtos tikslios formos ir tikslių matmenų, kad tas gaminys, kuriam dizainas taikytas ar panaudotas, galėtų būti mechaniškai su kitu gaminiu sujungtas arba į jį, aplink jį ar prie jo padėtas, kad kiekvienas gaminys galėtų atlikti savo funkciją.
4. Nukrypstant nuo 3 dalies, dizainas gali galioti, jeigu jis kuriamas tam, kad agreguotoje sistemoje būtų galima daug kartų sumontuoti arba sujungti vienas kitą pakeičiančius gaminius.

32.31 STRAIPSNIS

Ryšys su autorių teisėmis

Dizainas taip pat saugomas vadovaujantis Šalies teritorijoje taikoma autorių teisių teise nuo tos dienos, kai jis buvo sukurtas ar išreikštas koku nors pavidalu. Kiekviena Šalis nustato tokios apsaugos aprėptį ir jos taikymo sąlygas, įskaitant būtiną originalumo lygį.

4 POSKIRSNIS

GEOGRAFINĖS NUORODOS

32.32 STRAIPSNIS

Termino apibrėžtis ir taikymo sritis

1. Šios šio Susitarimo dalies tikslais geografinė nuoroda yra nuoroda, iš kurios galima nuspręsti, kad prekė yra kilusi iš Šalies teritorijos ar iš jos teritorijos regiono arba vietovės, kai tos prekės kokybė, reputacija ar kiti ypatumai iš esmės yra siejami su jos geografinės kilmės vieta.
2. Šis poskirsnis taikomas geografinėms nuorodoms, kuriomis žymimi 32-C priede išvardyti produktai.
3. Įsigaliojus šiam Susitarimui, Šalys susitaria apsvarstyti galimybę išplėsti geografinių nuorodų, kurioms taikomas šis poskirsnis, taikymo sritį, įtraukiant geografines nuorodas, kuriomis žymimi kitų rūšių produktai, visų pirma amatininkų produktai, ir kurioms netaikoma 2 dalis, atsižvelgiant į Šalių teisės aktų pokyčius.

4. Šalis saugo kitos Šalies geografines nuorodas pagal šį poskirsnį, jei tos geografinės nuorodos yra saugomos kaip tokios kilmės šalyje.

32.33 STRAIPSNIS

Geografinių nuorodų sąrašai

Kiekviena Šalis, išnagrinėjusi 32-A priede nurodytus kitos Šalies teisės aktus ir 32-C priede išvardytas kitos Šalies geografines nuorodas bei įgyvendinusi tinkamas viešinimo priemones, vadovaudamasi savo įstatymais ir praktika, saugo 32-C priede išvardytas kitos Šalies geografines nuorodas, laikydamasi šiame poskirsnyje nustatyto apsaugos lygio.

32.34 STRAIPSNIS

Geografinių nuorodų sąrašo keitimas

1. Šalys susitaria dėl galimybės iš dalies pakeisti 32.33 straipsnyje nurodytą geografinių nuorodų sąrašą pagal 32.40 straipsnio 1 dalį. Šalies atlikti 32-C priedo papildymai neturi viršyti 45 geografinių nuorodų kas trejus metus nuo šio Susitarimo įsigaliojimo dienos. Šalys įtraukia naujas geografines nuorodas pasibaigus prieštaravimo procedūrai pagal 32-B priede nustatytus kriterijus ir išnagrinėjusios geografines nuorodas abi Šalis tenkinančiu rezultatu.

2. Kai 32-C priede nurodytos geografinės nuorodos pakeitimas yra nedidelis pakeitimas, susijęs su į sąrašą įtrauktos geografinės nuorodos rašyba arba nuoroda į geografinės vietovės, kuriai ji priskiriama, pavadinimą, taikoma 32.40 straipsnio 4 dalyje nurodyta procedūra.
3. Geografinė nuoroda pagal 1 ir 2 dalis įtraukiama į sąrašą bendru Šalių sutarimu.

32.35 STRAIPSNIS

Geografinių nuorodų apsaugos taikymo sritis

1. 32-C priede išvardytos geografinės nuorodos, taip pat pagal 32.34 straipsnį įtrauktos naujos nuorodos saugomos nuo:
 - a) bet kokio komercinio geografinės nuorodos naudojimo tos pačios rūšies produktui, kuris:
 - i) nėra kilę iš 32-C priede nurodytos tų geografinių nuorodų kilmės vietos arba

- ii) yra kilęs iš tos 32-C priede nurodytos geografinės nuorodos kilmės vietos, bet nebuvo pagamintas ar perdirbtas pagal saugomo pavadinimo produkto specifikaciją, net jei šalia pavadinimo vartojami tokie žodžiai kaip „rūšis“, „tipas“, „stilius“, „imitacija“, „skonis“ ar kiti panašūs terminai;
 - b) produkto žymėjimo ar pateikimo priemonės, pagal kurią galima nustatyti ar suprasti, kad tas produktas yra kilęs iš kitos geografinės vietovės nei tikroji jos kilmės vieta, ir dėl to visuomenei kyla pavojus būti suklaidintai dėl produkto geografinės kilmės, naudojimo;
 - c) bet kokio naudojimo, kuris yra nesąžiningos konkurencijos veiksmas, kaip tai suprantama pagal Paryžiaus konvencijos 10*bis* straipsnį, įskaitant naudojimąsi geografinės nuorodos reputacija ar bet kokios neteisingos ar klaidinančios nuorodos apie produkto kilmės vietą, kilmę, pobūdį ar esmines savybes naudojimą ant vidinės ar išorinės pakuotės, reklaminėje medžiagoje ar su pačiomis prekėmis susijusiuose dokumentuose, taip pat bet kokius veiksmus, galinčius suklaidinti vartotoją dėl tikrosios produkto kilmės.
2. Saugomos geografinės nuorodos netampa bendrinėmis Šalių teritorijose.
3. Šiuo poskirsnio neįpareigojama saugoti geografinių nuorodų, kurios nėra arba nebėra saugomos jų kilmės teritorijoje.

4. Šalis neatmeta galimybės, kad geografinės nuorodos apsauga ar pripažinimą gali panaikinti jos kilmės teritorijos kompetentingos institucijos, remdamosi tuo, kad saugomas ar pripažintas terminas nebeatitinka sąlygų, kuriomis kilmės teritorijoje iš pradžių buvo suteikta apsauga ar pripažinimas.
5. Jei geografinei nuorodai kilmės teritorijoje apsauga nebetaikoma, Šalys apie tai praneša viena kitai. Toks pranešimas pateikiamas 32.40 straipsnyje nustatyta tvarka.
6. Nė viena šio poskirsnio nuostata nedaromas poveikis asmenų teisei prekiaujant naudoti savo arba savo verslo pirmtako asmenvardį, išskyrus atvejus, kai vartojant tokį asmenvardį siekiama suklaidinti visuomenę.
7. Šiame poskirsnyje numatyta apsauga taikoma 32-C priede išvardytų geografinių nuorodų vertimui, jei naudojant tokį vertimą kyla pavojus suklaidinti visuomenę.
8. Jei geografinės nuorodos vertimas yra tapatus bendriniais ar aprašomiesiems terminams, įskaitant daiktavardžius ir būdvardžius, arba terminams, kurie įprastai vartojami bendrinėje kalboje kaip produkto bendrinis pavadinimas Šalies teritorijoje, arba tokie terminai yra jos dalis, arba jei geografinė nuoroda nėra tapati tokiam terminui, bet jis yra jos dalis, šio poskirsnio nuostatomis nedaromas poveikis bet kokio asmens teisei vartoti tą terminą tokiam produktui apibūdinti.

9. Šiame poskirsnyje numatyta apsauga netaikoma atskiram sudėtinio termino, kuris saugomas kaip 32-C-1 priedėlyje nurodyta geografinė nuoroda, komponentui, jei atskiras komponentas¹ yra terminas, bendrinėje kalboje vartojamas kaip bendrinis susijusio produkto pavadinimas.
10. Nė viena šio poskirsnio nuostata neužkertamas kelias Šalies teritorijoje bet kurio produkto atžvilgiu vartoti augalų veislės ar gyvūnų veislės pavadinimo².
11. Naujų geografinių nuorodų, kurios turi būti įtrauktos pagal 32.34 straipsnį, atveju nereikalaujama, kad Šalis saugotų geografinę nuorodą, tapačią terminui, kuris įprastai vartojamas bendrinėje kalboje kaip susijusio produkto bendrinis pavadinimas tos Šalies teritorijoje³.

¹ Pagal 32-C-1 priedėlį, kuriame nurodyti terminai, kurių apsaugos neprašoma.

² 32-C priedo aiškinamosiose pastabose apibrėžiamos augalų veislės ir gyvūnų veislės, kurių pavadinimų vartoti nedraudžiama.

³ Nustatydamas, kurias naujas geografines nuorodas įtraukti, taip pat tai, ar terminas įprastai vartojamas bendrinėje kalboje kaip atitinkamos prekės bendrinis pavadinimas Šalies teritorijoje, Šalies institucijos yra įgaliotos atsižvelgti į tai, kaip vartotojai supranta terminą tos Šalies teritorijoje. Tokiam vartotojų supratimui svarbūs veiksniai gali būti: a) tai, ar terminas vartojamas atitinkamo produkto rūšiai nurodyti, kaip nurodyta atitinkamuose šaltiniuose, pavyzdžiui, žodynuose, laikraščiuose ir atitinkamose interneto svetainėse, arba b) tai, kaip produktu, su kuriuo susijęs terminas, prekiaujama ir kaip jis naudojamas prekyboje tos Šalies teritorijoje.

32.36 STRAIPSNIS

Geografinių nuorodų naudojimo teisė

1. Pagal šį poskirsnį saugomą pavadinimą kaip geografinę nuorodą gali naudoti bet kuris veiklos vykdytojas, prekiaujantis atitinkamą specifikaciją atitinkančiu produktu.
2. Pagal šį poskirsnį saugomam pavadinimui, kaip geografinėi nuorodai, netaikoma jokia naudotojų registracija ar papildomi mokesčiai.

32.37 STRAIPSNIS

Prekių ženklų ir geografinių nuorodų ryšys

1. Šalys atsisako registruoti prekių ženklą, kurio naudojimas prieštarautų 32.35 straipsniui ir kuris susijęs su tos pačios rūšies produktu, jeigu paraiška įregistruoti tokį prekių ženklą pateikta po paraiškos dėl geografinės nuorodos apsaugos atitinkamos Šalies teritorijoje pateikimo dienos.
2. Prekių ženklai, įregistruoti pažeidžiant 1 dalies nuostatas, pripažįstami negaliojančiais *ex officio* arba suinteresuotojo subjekto prašymu pagal Šalių teisę ir praktiką.

3. 32.33 straipsnyje nurodytų geografinių nuorodų atžvilgiu 1 ir 2 dalyse nurodyta paraiškos dėl apsaugos pateikimo data yra 2022 m. lapkričio 1 d.
4. Geografinių nuorodų, įtrauktų į 32-C priedą pagal 32.34 straipsnį, apsaugos paraiškos pateikimo data yra prašymo saugoti geografinę nuorodą perdavimo kitai Šaliai data, atsižvelgiant į sėkmingą 32.34 straipsnyje nurodyto saugomų geografinių nuorodų sąrašo keitimo proceso pabaigą.
5. Šalys saugo geografines nuorodas taip pat ir tuo atveju, jei yra ankstesnis prekių ženklas. Sąžiningai įregistruoti ankstesni prekių ženklai gali būti atnaujinami ir jiems gali būti taikomi pakeitimai, dėl kurių reikia pateikti naujas paraiškas dėl prekių ženklų, jei šie pakeitimai nepažeidžia geografinių nuorodų apsaugos ir nėra pagrindo pripažinti prekių ženklą negaliojančiu pagal Šalių teisę.
6. Šio straipsnio 5 dalies tikslais ankstesnis prekių ženklas yra prekių ženklas, kurio naudojimas prieštarauja 32.35 straipsniui, kurio registravimo paraiška pateikta arba kuris dėl sąžiningo naudojimo yra įgijęs skiriamąjį požymį (jei tokia galimybė numatyta atitinkamuose teisės aktuose) vienos Šalies teritorijoje iki dienos, kurią kita Šalis pateikia paraišką dėl geografinės nuorodos apsaugos pagal šį Susitarimą.

32.38 STRAIPSNIS

Apsaugos užtikrinimas

Kiekviena Šalis 32.35, 32.36 ir 32.37 straipsniuose numatytą apsaugą suinteresuotojo subjekto prašymu užtikrina administraciniais veiksmais. Kiekviena Šalis savo teisėje ir praktikoje numato papildomas administracines ir teismines priemones, kuriomis siekiama užkirsti kelią neteisėtam saugomų geografinių nuorodų naudojimui arba jį sustabdyti.

32.39 STRAIPSNIS

Bendrosios taisyklės

1. Šalis pagal šį poskirsnį neprivalo kaip geografinės nuorodos saugoti pavadinimo, jei jis sutampa su augalo veislės arba gyvūno veislės pavadinimu ir todėl vartotojui gali kilti abejonių dėl tikrosios produkto kilmės.
2. Jei Šalių geografinės nuorodos yra homonimiškos, kita Šalis suteikia apsaugą kiekvienai geografiniai nuorodai, su sąlyga, kad praktikoje esama pakankamo skirtumo tarp pavadinimų naudojimo ir pateikimo sąlygų, kad nebūtų klaidinamas vartotojas.

3. Jei Šalis per dvišales derybas su trečiąja šalimi siūlo taikyti apsaugą tos trečiosios šalies geografinėi nuorodai, kuri yra homonimiška kitos Šalies geografinėi nuorodai, prieš tokiai geografinėi nuorodai suteikiant apsaugą ji apie tai praneša kitai Šaliai, o kitai Šaliai suteikiama galimybė pateikti pastabų.
4. 32-C priede nurodytas geografinės nuorodas atitinkantys produktai importuojami, eksportuojami ir jais prekiaujama laikantis Šalies, kurios rinkai jie pateikiami, teritorijoje taikomų įstatymų ir kitų teisės aktų.
5. Visus klausimus, susijusius su saugomų geografinių nuorodų produktų specifikacijomis, nagrinėja 32.40 straipsnyje nurodytas pakomitetas.
6. Pagal šį poskirsnį saugomas geografinės nuorodas gali panaikinti tik to produkto kilmės Šalis. Jei 32-C priede nurodytai geografinėi nuorodai jų teritorijoje apsauga nebetaikoma, Šalys apie tai praneša viena kitai. Po tokio pranešimo 32-C priedas iš dalies keičiamas pagal 32.40 straipsnio 3 dalį.
7. Šiame poskirsnyje nurodyta produkto specifikacija yra Šalies, iš kurios teritorijos produktas kilęs, valdžios institucijų patvirtinta produkto specifikacija (įskaitant visus tų institucijų patvirtintus jos pakeitimus).

32.40 STRAIPSNIS

Pakomitetis, bendradarbiavimas ir skaidrumas

1. Šio poskirsnio tikslais 32.66 straipsnyje nurodytas pakomitetis gali rekomenduoti Jungtinei tarybai pagal 8.5 straipsnio 1 dalies a punktą iš dalies pakeisti:

- a) 32-A priedą, kiek tai susiję su nuorodomis į Šalių taikytiną teisę;
- b) 32-B priedą, kiek tai susiję su kriterijais, įtrauktiniais į prieštaravimo procedūrą, ir
- c) 32-C priedą, kiek tai susiję su geografinėmis nuorodomis.

2. Šio poskirsnio tikslais 32.66 straipsnyje nurodytas pakomitetis yra atsakingas už keitimąsi informacija apie:

- a) teisėkūros ir politikos pokyčius geografinių nuorodų srityje;
- b) geografines nuorodas, siekiant apsvarstyti jų apsaugą pagal šį poskirsnį, ir
- c) visus kitus abipusio intereso klausimus geografinių nuorodų srityje.

3. Gavęs 32.39 straipsnio 6 dalyje nurodytą pranešimą, pakomitetis rekomenduoja Jungtinei tarybai iš dalies pakeisti 32-C priedą pagal šio straipsnio 1 dalies c punktą, kad būtų nutraukta apsauga pagal šią šio Susitarimo dalį.

4. Jei į sąrašą įtrauktos geografinės nuorodos rašyba arba nuoroda į geografinės vietovės, kuriai ji priskiriama, pavadinimą yra nežymiai pakeista, Šalis apie tokį pakeitimą kartu su paaiškinimu praneša kitai pakomitečio Šaliai. Pakomitetis rekomenduoja Jungtinei tarybai iš dalies pakeisti 32-C priedą pagal 8.5 straipsnio 6 dalies a punktą, padarant tokį nedidelį pakeitimą.

5. Šalys tiesiogiai arba pakomitetyje palaiko ryšius visais su šio poskirsnio įgyvendinimu ir veikimu susijusiais klausimais. Visų pirma Šalis gali prašyti, kad kita Šalis pateiktų informaciją, susijusią su produktų specifikacijomis ir jų pakeitimais, taip pat su administracinio vykdymo užtikrinimo kontaktiniais punktais.

6. Šalys gali viešai skelbti produktų specifikacijas arba jų santrauką ir administracinio vykdymo užtikrinimo kontaktinius punktus, susijusius su kitos Šalies geografinėmis nuorodomis, kurios saugomos pagal šį poskirsnį.

32.41 STRAIPSNIS

Kita apsauga

1. Šis poskirsnis taikomas nepažeidžiant Šalių teisių ir pareigų pagal PPO steigimo sutartį arba bet kurį kitą daugiašalį susitarimą dėl intelektinės nuosavybės teisės, kurio šalys yra ES Šalis ir Čilė.
2. Šiuo poskirsnio nedaromas poveikis teisei prašyti, kad geografinė nuoroda būtų pripažinta ir saugoma pagal atitinkamus Šalių teisės aktus.

5 POSKIRSNIS

PATENTAI

32.42 STRAIPSNIS

Tarptautiniai susitarimai

Kiekviena Šalis¹ laikosi 1970 m. birželio 19 d. Vašingtone sudarytos Patentinės kooperacijos sutarties su pakeitimais, padarytais 1979 m. rugsėjo 28 d., ir paskutiniaisiais pakeitimais, padarytais 2001 m. spalio 3 d.

¹ ES Šalies atveju šiame straipsnyje numatytą pareigą vykdo valstybės narės.

32.43 STRAIPSNIS

Papildoma apsauga, kai vėluojama suteikti farmacijos produktų rinkodaros leidimą

1. Šalys pripažįsta, kad prieš pateikiant rinkai farmacijos produktus, kurie jų atitinkamoje teritorijoje yra saugomi pagal patentą, gali reikėti atlikti rinkodaros ar sanitarinio leidimo išdavimo procedūrą.
2. Kiekviena Šalis numato tinkamą ir veiksmingą mechanizmą, kuriuo nustatoma papildoma apsaugos taikymo trukmė, kad patento savininkui būtų kompensuota už trumpesnę veiksmingą patentinę apsaugą dėl nepagrįsto vėlavimo¹ išduoti pirmąjį rinkodaros ar sanitarinį leidimą jos teritorijoje. Papildoma apsaugos taikymo trukmė neviršija penkerių metų.

¹ Šio straipsnio tikslais nepagrįstas vėlavimas, be kita ko, yra bent jau vėlavimas daugiau nei dvejus metus pirmą kartą reikšmingai atsakyti pareiškėjui po dienos, kai jis pateikė paraišką gauti rinkodaros ar sanitarinį leidimą. Nustatant tokius vėlavimo atvejus neprivaloma atsižvelgti į vėlavimą suteikiant rinkodaros ar sanitarinį leidimą dėl laikotarpių, susijusių su pareiškėju, ar laikotarpių, kurie nepriklauso nuo rinkodaros leidimo paraišką nagrinėjančios institucijos arba sanitarinės registravimo institucijos.

3. Nepaisydama 2 dalies Šalis, laikydamosi savo įstatymų ir kitų teisės aktų, gali numatyti tolesnę produkto, kuris saugomas patentu ir kuriam taikoma rinkodaros ar sanitarinio leidimo išdavimo procedūra, apsaugą, kad patento savininkui būtų kompensuota už trumpesnę veiksmingą patentinę apsaugą. Šios tolesnės apsaugos trukmė negali viršyti penkerių metų¹.

4. Siekiant didesnio aiškumo patikslinama, kad vykdydama šiame straipsnyje nustatytas pareigas kiekviena Šalis gali numatyti sąlygas ir apribojimus, jeigu Šalis ir toliau taiko šį straipsnį.

5. Kiekviena Šalis deda visas įmanomas pastangas, kad paraiškos dėl farmacijos produktų rinkodaros ar sanitarinio leidimo būtų išnagrinėtos efektyviai ir laiku, kad būtų išvengta nepagrįsto ar nereikalingo vėlavimo. Siekdama išvengti nepagrįsto vėlavimo, Šalis gali nustatyti arba toliau taikyti procedūras, kuriomis būtų paspartintas rinkodaros ar sanitarinio leidimo paraiškų nagrinėjimas.

¹ Ši ilgiausia trukmė neturi įtakos galimam tolesniam apsaugos laikotarpio pratęsimui vaistų, kurių atžvilgiu buvo atlikti pediatriiniai tyrimai ir kurių tyrimų rezultatai atsispindi produkto informacijoje, atveju.

6 POSKIRSNIS

NEATSKLEISTOS INFORMACIJOS APSAUGA

32.44 STRAIPSNIS

Komercinių paslapčių apsaugos taikymo sritis

1. Vykdydama įsipareigojimą laikytis TRIPS sutarties, ypač jos 39 straipsnio 1 ir 2 dalių, kiekviena Šalis numato tinkamą civilinį procesą ir teisių gynimo priemones, kad komercinės paslapties turėtojas galėtų užkirsti kelią komercinės paslapties gavimui, naudojimui ar atskleidimui, jei šie veiksmai neatitinka sąžiningos komercinės praktikos, ir turėtų teisę į žalos atlyginimą.
2. Šio poskirsnio tikslais:
 - a) komercinė paslaptis – informacija:
 - i) kuri yra slapta, nes jos kaip visumos arba tikslios jos sudėties ir sudedamųjų dalių konfigūracijos apskritai nežino arba negali lengvai gauti asmenys toje aplinkoje, kurioje paprastai dirbama su tokia informacija;
 - ii) kuri turi komercinės vertės, nes yra slapta, ir

- iii) kurią teisėtai valdantis asmuo imasi pagrįstų veiksmų, atsižvelgdamas į aplinkybes, kad ją išlaikytų slaptą;
- b) komercinės paslapties turėtojas yra fizinis ar juridinis asmuo, teisėtai valdantis komercinę paslaptį.
3. Šio poskirsnio tikslais laikoma, kad sąžiningos komercinės praktikos neatitinka bent šie veiksmai:
- a) komercinės paslapties gavimas be komercinės paslapties turėtojo sutikimo neteisėtai gavus priegą prie bet kokių dokumentų, objektų, reikmenų, medžiagų ar elektroninių bylų, kuriuos teisėtai valdo komercinės paslapties turėtojas ir kuriuose yra komercinė paslaptis ar iš kurių galima išgauti komercinę paslaptį, juos pasisavinus ar padarius jų kopiją;
- b) komercinės paslapties naudojimas ar atskleidimas be komercinės paslapties turėtojo sutikimo, nustačius, kad tas asmuo atitinka kurią nors iš šių sąlygų:
- i) komercinę paslaptį gavo a punkte nurodytu būdu;
- ii) jis pažeidė konfidencialumo susitarimą arba bet kurią kitą pareigą neatskleisti komercinės paslapties, arba
- iii) jis pažeidė sutartinę ar bet kokią kitą pareigą riboti komercinės paslapties naudojimą;

c) komercinės paslapties gavimas, naudojimas arba atskleidimas, jei asmuo, gaudamas, naudodamas arba atskleisdamas komercinę paslaptį, žinojo arba turėjo žinoti, atsižvelgiant į aplinkybes, kad komercinė paslaptis tiesiogiai arba netiesiogiai gauta iš kito asmens, kuris komercinę paslaptį naudojo arba atskleidė neteisėtai, kaip apibrėžta b punkte.

4. Nė viena šio poskirsnio nuostata nėra suprantama kaip reikalavimas kuriai nors iš Šalių laikyti, kad sąžiningos komercinės praktikos neatitinka šie veiksmai:

a) asmuo atitinkamą informaciją atrado ar sukūrė savarankiškai;

b) asmuo, teisėtai turintis gaminį ir teisiškai neįpareigotas riboti atitinkamos informacijos gavimo, gaminį atgamino apgražos inžinerijos metodais;

c) informacijos gavimas, naudojimas arba atskleidimas, kiek to reikalauja arba kiek tai leidžia tos Šalies teisė, arba

d) darbuotojų patirties ir gebėjimų, sąžiningai įgytų įprastomis darbo aplinkybėmis, naudojimas.

5. Nė viena šio poskirsnio nuostata nėra suprantama kaip ribojanti saviraiškos ir informacijos laisvę, įskaitant kiekvienoje Šalyje saugomą žiniasklaidos laisvę.

32.45 STRAIPSNIS

Civilinis procesas ir teisių gynimo priemonės, taikomos komercinėms paslaptims

1. Kiekviena Šalis užtikrina, kad asmenims, dalyvaujantiems 32.44 straipsnyje nurodytame civiliniame procese ar turintiems prieigą prie dokumentų, kurie sudaro to proceso dalį, nebūtų leidžiama naudoti ar atskleisti bet kokią komercinę paslaptį arba tariamą komercinę paslaptį, kurią kompetentingos teisminės institucijos, reaguodamos į tinkamai pagrįstą suinteresuotojo subjekto paraišką, įvardijo konfidencialia ir kurią jie sužinojo dalyvaudami tokiame procese arba turėdami tokią prieigą.
2. Kiekviena Šalis nustato, kad vykstant 32.44 straipsnyje nurodytam civiliniam procesui jos teisminės institucijos būtų įgaliotos bent:
 - a) nurodyti pagal Šalies įstatymus ir kitus teisės aktus taikyti laikinąsias priemones, kad užkirstų kelią komercinės paslapties gavimui, naudojimui arba atskleidimui sąžiningos komercinės praktikos neatitinkančiu būdu;
 - b) nurodyti nutraukti veiksmus, kad užkirstų kelią komercinės paslapties gavimui, naudojimui arba atskleidimui sąžiningos komercinės praktikos neatitinkančiu būdu;

- c) nurodyti asmenims, kurie žinojo ar turėjo žinoti, kad gauna, naudoja arba atskleidžia komercinę paslaptį sąžiningos komercinės praktikos neatitinkančiu būdu, atlyginti komercinės paslapties subjektui žalą, atitinkančią faktinius nuostolius, patirtus dėl komercinės paslapties gavimo, naudojimo ar atskleidimo;
- d) imtis konkrečių priemonių, kad būtų išsaugotas bet kokios komercinės paslapties ar tariamos komercinės paslapties, atskleistos per civilinį procesą, susijusį su įtariamu komercinės paslapties gavimu, naudojimu ar atskleidimu nesilaikant sąžiningos komercinės praktikos, konfidencialumą; laikantis susijusios Šalies teisės, šios konkrečios priemonės gali apimti galimybę:
 - i) visiškai arba iš dalies apriboti teisę susipažinti su tam tikrais dokumentais;
 - ii) apriboti teisę dalyvauti posėdžiuose ir susipažinti su atitinkamais įrašais arba stenogramomis;
 - iii) pateikti nekonfidencialią teismo sprendimo versiją, iš kurios pašalinti ar pakeisti komercinę paslaptį sudarantys segmentai;
- e) skirti sankcijas šalims ar bet kokiems kitiems asmenims, dalyvaujantiems teisiniame procese ir nevykdantiems kompetentingų teisminių institucijų nurodymų dėl komercinės paslapties arba tariamos komercinės paslapties apsaugos arba atsisakantiems jas vykdyti.

3. Kiekviena Šalis užtikrina, kad jos teisminės institucijos neturėtų taikyti 32.44 straipsnyje nurodytų procesų ir teisių gynimo priemonių, jei sąžiningos komercinės praktikos neatitinkančių veiksmų imamasi remiantis jos teise tam, kad būtų atskleistas nusižengimas, pažeidimas ar neteisėta veikla arba kad būtų apsaugotas teisėtas ir pagal tos Šalies teisę pripažįstamas interesas.

32.46 STRAIPSNIS

Su farmacijos produktais susijusių neatskleistų duomenų apsauga

1. Jei Šalis reikalauja, kad farmacijos produkto, kuriame naudojama nauja, anksčiau nepatvirtinta cheminė medžiaga, rinkodaros ar sanitariniam leidimui gauti reikia pateikti neatskleistus bandymų ar kitus duomenis, būtinus to produkto naudojimo saugai ir veiksmingumui įvertinti, Šalis užtikrina, kad šie duomenys nebūtų atskleisti tretiesiems asmenims, jei juos parengti prireikė didelių pastangų, išskyrus tuos atvejus, kai juos būtina atskleisti dėl viršesnio viešojo intereso arba jei imtasi veiksmų užtikrinti, kad duomenys nebūtų nesąžiningai panaudoti komerciniais tikslais.

2. Kiekviena Šalis užtikrina, kad bent penkerius metus nuo pirmojo rinkodaros ar sanitarinio leidimo atitinkamoje Šalyje dienos farmacijos produktas, kuriam leidimas buvo išduotas remiantis ikiklinikinių tyrimų ir klinikinių tyrimų rezultatais, pateiktais paraiškoje dėl pirmojo rinkodaros ar sanitarinio leidimo, nebūtų pateikiamas rinkai be aiškaus pirmojo rinkodaros ar sanitarinio leidimo turėtojo sutikimo.

3. Šalims nedraudžiama diegti farmacijos produktų supaprastintų leidimo išdavimo procedūrų, remiantis biologinio lygiavertiškumo ir biologinio įsisavinamumo tyrimais.

4. Kiekviena Šalis gali numatyti šiame straipsnyje nustatytų pareigų įgyvendinimo sąlygas ir apribojimus, jei Šalis ir toliau įgyvendina šį straipsnį.

32.47 STRAIPSNIS

Su agrochemijos produktais susijusių duomenų apsauga

1. Jei Šalis reikalauja, kad agrochemijos produkto, kuriame naudojama nauja cheminė medžiaga, rinkodaros leidimui gauti reikia pateikti bandymus ar tyrimų ataskaitas, susijusias su to produkto sauga ir veiksmingumu, ta Šalis neišduoda leidimo kitam produktui remdamasi tais bandymais arba tyrimų ataskaitomis be anksčiau jas pateikusio asmens sutikimo bent dešimt metų nuo agrochemijos produkto rinkodaros leidimo išdavimo dienos.

2. Šalis gali nuspręsti taikyti apsaugą pagal šį straipsnį tik bandymams arba tyrimų ataskaitoms, kai tenkinamos šios sąlygos:

a) jie būtini leidimui suteikti arba pakeisti, kad produktą būtų galima naudoti kitiems kultūriniais augalams, ir

- b) jie patvirtinti kaip atitinkantys geros laboratorinės praktikos arba geros eksperimentinės praktikos principus.
3. Kiekviena Šalis gali nustatyti bandymų su stuburiniais gyvūnais dubliavimo prevencijos taisykles.
4. Vykdydama šiame straipsnyje nustatytas pareigas, kiekviena Šalis gali numatyti sąlygas ir apribojimus, jeigu Šalis ir toliau įgyvendina šį straipsnį.

7 POSKIRSNIS

AUGALŲ VEISLĖS

32.48 STRAIPSNIS

Augalo veislės teisinė apsauga

Šalys užtikrina augalo veislės teisinę apsaugą pagal 1961 m. gruodžio 2 d. Tarptautinę konvenciją dėl naujų augalų veislių apsaugos su paskutiniais patikslinimais, padarytais Ženevoje 1991 m. kovo 19 d. (toliau – UPOV konvencija), įskaitant selektininko teisės išimtis, nurodytas UPOV konvencijos 15 straipsnyje, ir bendradarbiauja siekdamos taikyti šias teises ir jas ginti.

C SKIRSNIS

INTELEKTINĖS NUOSAVYBĖS TEISIŲ GYNIMAS

1 POSKIRSNIS

GYNIMAS CIVILINĖMIS IR ADMINISTRACINĖMIS PRIEMONĖMIS

32.49 STRAIPSNIS

Bendrosios pareigos

1. Kiekviena Šalis dar kartą patvirtina savo įsipareigojimus pagal TRIPS sutartį ir užtikrina intelektinės nuosavybės teisių gynimą pagal savo teisę ir praktiką. Šalys numato šiame poskirsnyje numatytas priemones, procedūras ir teisių gynimo priemones.
2. Šis skirsnis netaikomas teisėms, kurioms taikomas B skirsnio 6 poskirsnis.
3. Šalis numato sąžiningas ir teisingas priemones, procedūras ir teisių gynimo priemones, kurios nėra nepagrįstai sudėtingos arba reikalaujančios didelių sąnaudų, taip pat dėl jų neturi būti nustatomi nepagrįsti terminai ar nepagrįstai vilkinama.

4. Tos priemonės, procedūros ir teisių gynimo priemonės taip pat turi būti veiksmingos, proporcingos ir atgrasomos, ir taikomos taip, kad būtų vengiama kurti kliūčių teisėtai prekybai ir būtų numatyta apsauga nuo piktnaudžiavimo jomis.

5. Nė viena šio skirsnio nuostata nė vienai Šaliai nenustatoma pareigos:

- a) sukurti teismų sistemą intelektinės nuosavybės teisėms ginti, kuri skirtųsi nuo bendrosios teisės normų vykdymo užtikrinimo sistemos, arba
- b) susijusios su išteklių paskirstymu tarp intelektinės nuosavybės teisių gynimo ir bendrojo teisės normų vykdymo užtikrinimo.

32.50 STRAIPSNIS

Asmenys, turintys teisę prašyti taikyti vykdymo užtikrinimo priemones, procedūras ir teisių gynimo priemones

Kiekviena Šalis pripažįsta, kad teisė prašyti taikyti šiame skirsnyje ir TRIPS sutarties III dalyje nurodytas priemones, procedūras ir teisių gynimo priemones suteikiama:

- a) intelektinės nuosavybės teisių subjektams pagal kiekvienos Šalies teisę;

- b) visiems kitiems asmenims, įgaliojantiems naudotis tomis teisėmis, visų pirma licencijų turėtojams, kiek tai leidžiama ir kaip nustatyta kiekvienos Šalies teisėje;
- c) intelektinės nuosavybės teisių kolektyvinio teisių valdymo įstaigoms, kurios reguliariai pripažįstamos turinčiomis teisę atstovauti intelektinės nuosavybės teisių subjektams, kiek tai leidžiama ir kaip nustatyta pagal kiekvienos Šalies teisę;
- d) subjektams¹, kurie reguliariai pripažįstami turinčiais teisę atstovauti intelektinės nuosavybės teisių subjektams, kiek tai leidžiama ir kaip nustatyta pagal kiekvienos Šalies teisę.

32.51 STRAIPSNIS

Įrodymas

1. Kiekviena Šalis užtikrina, kad dar prieš pradėdamos tirti bylos aplinkybes, kompetentingos teisminės institucijos, subjektui pateikus prašymą, kuriame pateikti pagrįstai gauti įrodymai, pagrindžiantys jo teiginius, kad jo intelektinės nuosavybės teisės buvo arba netrukus bus pažeistos, galėtų nurodyti imtis neatidėliotinų ir veiksmingų laikinųjų priemonių, kad, laikantis konfidencialios informacijos apsaugos pagal tos Šalies teisę nuostatų, būtų išsaugoti atitinkami įrodymai, susiję su įtariamu pažeidimu. Nurodydamos taikyti laikinąsias priemones, teisminės institucijos atsižvelgia į įtariamo pažeidėjo teisėtus interesus.

¹ Čilės atveju terminas „subjektai“ reiškia federacijas ir asociacijas. ES Šalies atveju terminas „subjektai“ reiškia profesines teisių gynimo institucijas.

2. 1 dalyje nurodytos laikinosios priemonės gali būti: išsamus aprašymas imant pavyzdžius arba jų neimant, arba prekių, pagamintų, kaip įtariama, pažeidžiant intelektinės nuosavybės teises, ir, tinkamais atvejais, daugiausia jų gamybai arba platinimui naudojamų medžiagų bei priemonių ir susijusių dokumentų fizinis konfiskavimas.

3. Tais atvejais, kai intelektinės nuosavybės teisės pažeidžiamos komerciniais tikslais, kiekviena Šalis imasi būtinų priemonių, kad asmens prašymu kompetentingos teisminės institucijos, kai tinkama ir atsižvelgdamos į konfidencialios informacijos apsaugą, galėtų nurodyti perduoti bankų, finansinius ar komercinius dokumentus, kurie yra priešingo asmens žinioje.

32.52 STRAIPSNIS

Teisė į informaciją

1. Kiekviena Šalis užtikrina, kad vykstant civiliniam procesui dėl intelektinės nuosavybės teisių pažeidimo kompetentingos teisminės institucijos, reaguodamos į pagrįstą ir proporcingą pareiškėjo prašymą, galėtų nurodyti, kad pažeidėjas arba bet koks kitas asmuo pateiktų informaciją apie prekių ar paslaugų, kuriomis pažeidžiamos intelektinės nuosavybės teisės, kilmę ir platinimo tinklus.

2. 1 dalies tikslais frazė „bet koks kitas asmuo“ reiškia bent asmenį:
- a) pas kurį aptikta komerciniams tikslams skirtų prekių, kuriomis pažeidžiamos intelektinės nuosavybės teisės;
 - b) kuris, kaip nustatyta, komerciniais tikslais naudojosi paslaugomis, kuriomis pažeidžiamos intelektinės nuosavybės teisės;
 - c) kuris, kaip nustatyta, komerciniais tikslais teikė paslaugas, naudotas vykdant veiklą, kuria pažeidžiamos intelektinės nuosavybės teisės, arba
 - d) kurį šioje dalyje nurodytas asmuo nurodė kaip dalyvaujantį gaminant ar platinant prekes, kuriomis pažeidžiamos teisės, arba teikiant paslaugas, kuriomis pažeidžiamos teisės.
3. 1 dalyje nurodyta informacija gali, kaip tinkama, apimti:
- a) gamintojų, perdirbėjų, platintojų, tiekėjų ir kitų ankstesnių prekių ar paslaugų savininkų bei numatytų didmenininkų ir mažmenininkų vardus, pavardes (pavadinimus) ir adresus, ir
 - b) pagamintų, perdirbtų, pristatytų, gautų ar užsakytų prekių kiekį ir už atitinkamas prekes ar paslaugas gautą užmokestį.

4. Šis straipsnis taikomas nedarant poveikio kitoms Šalies teisės nuostatomis, kuriomis:
- a) teisių subjektui suteikiama teisė gauti išsamesnę informaciją;
 - b) reglamentuojamas pagal šį straipsnį pateiktos informacijos naudojimas civiliniame procese;
 - c) reglamentuojama atsakomybė už piktnaudžiavimą teise į informaciją;
 - d) numatoma galimybė atsisakyti suteikti informaciją, kuri priverstų 1 dalyje nurodytą asmenį prisipažinti jam pačiam ar jo artimam giminaičiui dalyvavus pažeidžiant intelektinės nuosavybės teises, arba
 - e) reglamentuojama informacijos šaltinių konfidencialumo apsauga arba asmens duomenų tvarkymas.

32.53 STRAIPSNIS

Laikinosios ir atsargumo priemonės

1. Kiekviena Šalis užtikrina, kad teisminės institucijos pareiškėjo prašymu įtariamo pažeidėjo atžvilgiu galėtų priimti laikiną teismo draudimą, kuriuo siekiama užkirsti kelią gresiančiam intelektinės nuosavybės teisių pažeidimui arba laikinai uždrausti toliau vykdyti įtariamą teisės pažeidimą ir, kai tikslinga, nustatyti nevienkartines baudas, jei tai numatyta tos Šalies teisėje, arba, jei teisė toliau pažeidžiama, numatyti garantijas, kuriomis būtų užtikrinama kompensacija teisių subjektui. Tokiomis pačiomis sąlygomis, kai tinkama, taip pat gali būti priimtas laikinas teismo draudimas atitinkamos teisminės institucijos jurisdikcijai priklausančiam trečiajam asmeniui¹, kurio paslaugomis naudojamosi intelektinės nuosavybės teisei pažeisti.
2. Kiekviena Šalis užtikrina, kad jos teisminės institucijos pareiškėjo prašymu galėtų nurodyti areštuoti ar pateikti² prekes, kuriomis, kaip įtariama, pažeidžiamos intelektinės nuosavybės teisės, kad jos nepatektų į prekybos srautus ar jais nejudėtų.

¹ Šio straipsnio tikslais Šalis gali numatyti, kad tokiais trečiaisiais asmenimis gali būti ir tarpininkai.

² Siekdama įgyvendinti šią dalį Šalis gali pasirinkti, ar jas areštuoti, ar pateikti.

3. Jei įtariamas pažeidimas daromas komerciniais tikslais, kiekviena Šalis užtikrina, kad pareiškėjui įrodžius, jog susiklostė žalai atlyginti nepalankios aplinkybės, teisminės institucijos galėtų nurodyti imtis atsargumo priemonių ir areštuoti įtariamo pažeidėjo kilnojamąjį ir nekilnojamąjį turtą, įskaitant jo banko sąskaitų ir kito turto išaldymą. Šiais tikslais kompetentingos institucijos gali nurodyti pateikti bankų, finansinius ar komercinius dokumentus arba sudaryti tinkamas sąlygas susipažinti su atitinkama informacija.

32.54 STRAIPSNIS

Teisių gynimo priemonės

1. Kiekviena Šalis užtikrina, kad teisminės institucijos pareiškėjo prašymu ir nedarydamos poveikio teisių subjekto, kurio teisės buvo pažeistos, teisėms į žalos atlyginimą ir be jokios kompensacijos turėtų įgaliojimą nurodyti sunaikinti arba bent galutinai pašalinti iš prekybos kanalų prekes, kuriomis, kaip nustatyta, pažeistos intelektinės nuosavybės teisės. Jei tinkama, teisminės institucijos gali taip pat nurodyti sunaikinti medžiagas ir priemones, daugiausia naudotas tokioms prekėms sukurti arba gaminti.
2. Kiekvienos Šalies teisminės institucijos turi turėti įgaliojimus nurodyti, kad tų priemonių taikymo išlaidas atlygintų pažeidėjas, nebent dėl tam tikrų priežasčių nurodoma kitaip.

3. Nagrinėjant prašymą taikyti teisių gynimo priemones atsižvelgiama į tai, kad nustatytos priemonės turi būti proporcingos pažeidimo sunkumui, ir į trečiųjų asmenų interesus.

32.55 STRAIPSNIS

Draudimai

Kiekviena Šalis užtikrina, kad priėmus teismo sprendimą, kuriuo patvirtinamas intelektinės nuosavybės teisių pažeidimas, teisminės institucijos galėtų priimti draudimą pažeidėjui ir, jei tinkama, atitinkamos teisminės institucijos jurisdikcijai priklausančiam trečiajam asmeniui¹, kurio paslaugomis naudojamosi intelektinės nuosavybės teisei pažeisti, tęsti pažeidžiančią veiklą.

¹ Šio straipsnio tikslais Šalis gali numatyti, kad tokiais trečiaisiais asmenimis gali būti ir tarpininkai.

32.56 STRAIPSNIS

Alternatyvios priemonės

Kiekviena Šalis gali nustatyti, kad tinkamais atvejais ir asmens, kuriam turi būti taikomos 32.54 arba 32.55 straipsnyje numatytos priemonės, prašymu teisminės institucijos galėtų nurodyti sumokėti nukentėjusiajai šaliai piniginę kompensaciją vietoje 32.54 arba 32.55 straipsnyje numatytų priemonių, jei tas asmuo pažeidimą padarė netyčia ir ne dėl aplaidumo, jei atitinkamų priemonių taikymas padarytų tam asmeniui neproporcingos žalos ir jei piniginė kompensacija nukentėjusiąją šalį tenkina.

32.57 STRAIPSNIS

Žalos atlyginimas

1. Kiekviena Šalis užtikrina, kad jos teisminės institucijos nukentėjusiosios šalies prašymu nurodytų pažeidėjui, kuris žinodamas arba turėdamas pakankamą pagrindą žinoti dalyvavo veikloje, kuria pažeistos intelektinės nuosavybės teisės, atlyginti teisių subjekto žalą taip, kad būtų kompensuota dėl jo padaryto pažeidimo teisių subjekto patirta žala.

2. Nustatydamos 1 dalyje numatytos žalos dydį, kiekvienos Šalies teisminės institucijos turi būti įgalios svarstyti galimybę taikyti, *inter alia*, bet kokį to teisių subjekto pasiūlytą teisėtą vertės matą, kuris gali apimti prarastą pelną, prekių ar paslaugų, kuriomis pažeidžiamos teisės, vertę, nustatytą pagal rinkos kainą, arba siūlomą mažmeninę kainą¹. Bent autorių ar gretutinių teisių pažeidimo ir prekių ženklų klastojimo atvejais kiekviena Šalis nustato, kad jų teisminės institucijos būtų įgalios nurodyti pažeidėjui grąžinti teisių subjektui pažeidėjo dėl pažeidimo gautą pelną vietoje žalos arba papildomai prie jos, arba kaip dalį žalos.

3. Kaip alternatyvą 2 daliai kiekviena Šalis gali nustatyti, kad jų teisminės institucijos tinkamais atvejais būtų įgalios nustatyti vienkartinę žalos atlyginimo sumą, remdamosi tam tikrais veiksniais, pvz., bent autorinio atlyginimo ar kitų mokėjimų, kuriuos būtų tekę sumokėti, jei pažeidėjas būtų prašęs leidimo naudotis atitinkamomis intelektinės nuosavybės teisėmis, suma.

4. Nė viena šio straipsnio nuostata nelaikoma kliūtimi Šalims nustatyti, kad tais atvejais, kai pažeidėjas nežinojo arba neturėjo pagrįstų priežasčių žinoti, kad vykdė teises pažeidžiančią veiklą, jos teisminės institucijos galėtų nurodyti grąžinti nukentėjusiajai šaliai gautą pelną ar atlyginti žalą, kurią galima nustatyti iš anksto.

¹ ES Šalies atveju tokia priemonė tinkamomis aplinkybėmis taip pat gali aprėpti ne vien ekonominius veiksnius, bet ir, pavyzdžiui, moralinę žalą, kurią teisių subjektas patyrė dėl pažeidimo.

32.58 STRAIPSNIS

Teismo išlaidos

Kiekviena Šalis nustato, kad baigus civilinį teismo procesą dėl intelektinės nuosavybės teisių užtikrinimo jos teisminės institucijos, kai tinkama, būtų įgalios nurodyti, kad pralaimėjusi šalis apmokėtų šalies, kurios naudai priimtas teismo sprendimas, teismo išlaidas ir kitas išlaidas, kaip numatyta atitinkamos Šalies teisėje.

32.59 STRAIPSNIS

Teisminių institucijų sprendimų skelbimas

Kiekviena Šalis užtikrina, kad teisiniuose procesuose dėl intelektinės nuosavybės teisių pažeidimo teisminės institucijos galėtų pareiškėjo prašymu ir pažeidėjo sąskaita reikalauti taikyti tinkamas priemones informacijos apie sprendimą sklaidai, įskaitant viso ar dalies sprendimo pateikimą ir skelbimą.

32.60 STRAIPSNIS

Autorystės ar nuosavybės prielaida

Šalys pripažįsta, kad taikant šiame skirsnyje numatytas priemones, procedūras ir teisių gynimo priemones:

- a) tam, kad literatūros ar meno kūrinio autorius būtų laikomas autoriumi ir turėtų teisę pradėti procedūras dėl pažeidimo, jei nėra priešingų įrodymų, pakanka, kad autoriaus vardas būtų įprastu būdu nurodytas ant kūrinio, ir
- b) a punktas *mutatis mutandis* taikomas gretutinių teisių turėtojams jų saugomo objekto atžvilgiu.

32.61 STRAIPSNIS

Administracinės procedūros

Tiek, kiek pagal administracinės procedūras išnagrinėjus bylos esmę galima įpareigoti imtis civilinių teisės gynimo priemonių, tos procedūros turi atitikti principus, iš esmės lygiaverčius nustatytiems atitinkamose šio poskirsnio nuostatose.

2 POSKIRSNIS

PASIENYJE TAIKOMOS VYKDYMO UŽTIKRINIMO PRIEMONĖS

32.62 STRAIPSNIS

Pasienyje taikomos priemonės

1. Kiekviena Šalis nustato arba palieka galioti muitinės prižiūrimoms prekėms taikomas procedūras, pagal kurias teisių subjektas gali pateikti prašymus kompetentingai institucijai, kad įtariamų prekių išleidimas būtų sustabdytas arba tokios prekės būtų sulaikytos. Šiame poskirsnyje terminas „įtariamos prekės“ reiškia prekes, kuriomis, kaip įtariama, pažeidžiami prekių ženklai, autorių teisės ir gretutinės teisės, geografinės nuorodos, patentai, naudingieji modeliai, pramoninis dizainas ir integrinių grandynų topografijos.
2. Kiekviena Šalis įdiegia elektronines sistemas, kuriomis kompetentingos institucijos tvarko patenkintus ar įregistruotus prašymus.
3. Kiekviena Šalis užtikrina, kad jos kompetentinga institucija neimtų mokesčio administracinėms prašymo tvarkymo ar registravimo išlaidoms padengti.
4. Kiekviena Šalis užtikrina, kad jos kompetentingos institucijos per pagrįstą laikotarpį priimtų sprendimą dėl prašymo patenkinimo arba registravimo.

5. Kiekviena Šalis užtikrina, kad patenkinti ar įregistruoti prašymai ar įrašai būtų taikomi kelioms siuntoms.
6. Kiekviena Šalis užtikrina, kad jos muitinės galėtų savo iniciatyva sustabdyti jų prižiūrimų prekių, kuriomis, kaip įtariama, pažeidžiami prekių ženklai ar autorių teisės, išleidimą arba jas sulaikyti.
7. Prekėms, kuriomis, kaip įtariama, pažeidžiamos intelektinės nuosavybės teisės, nustatyti muitinės taiko rizikos analizę. Kiekviena Šalis įgyvendina šią dalį pagal savo teisę.
8. Kiekviena Šalis gali nustatyti procedūras, pagal kurias galima sunaikinti prekes, kuriomis, kaip įtariama, pažeidžiamos intelektinės nuosavybės teisės, be būtinybės prieš tai oficialiai nustatyti pažeidimus administracinio ar teismo proceso tvarka, jei susiję asmenys sutinka, kad prekės būtų sunaikintos, arba tam neprieštarauja. Jei tokios prekės nesunaikinamos, kiekviena Šalis užtikrina, jei nėra išimtinių aplinkybių, kad jomis būtų atsikratyta nenaudojant prekybos srautų ir taip, kad teisių subjektas nepatirtų jokios žalos.
9. Kiekviena Šalis gali būti nustačiusi procedūras, pagal kurias būtų galima greitai sunaikinti suklastotus prekių ženklus ir piratines prekes, siunčiamas pašto arba greitojo pristatymo siuntose.
10. Šalis gali nuspręsti netaikyti šio straipsnio importuojamoms prekėms, teisių subjektų ar jiems sutikus pateikiamoms rinkai trečiojoje šalyje. Šalis taip pat gali nuspręsti netaikyti šio straipsnio nekomercinio pobūdžio prekėms, vežamoms keliautojų asmeniniame bagaže.

11. Šalių muitinės palaiko nuolatinį dialogą ir skatina bendradarbiavimą su atitinkamais suinteresuotaisiais subjektais ir, jei reikia, kitomis institucijomis, dalyvaujančiomis ginant intelektinės nuosavybės teises.

12. Šalys bendradarbiauja tarptautinės prekybos įtariamomis prekėmis klausimais. Visų pirma Šalys, kiek įmanoma, dalijasi susijusia informacija apie prekybą įtariamomis prekėmis, kuri daro poveikį kitai Šaliai.

13. Nedarant poveikio kitų formų bendradarbiavimui, intelektinės nuosavybės teises reglamentuojančių teisės aktų, už kurių vykdymo užtikrinimą Šalies muitinė yra kompetentinga pagal šį straipsnį, pažeidimams taikomas šio Susitarimo Protokolas dėl savitarpio administracinės pagalbos muitinių veiklos srityje.

32.63 STRAIPSNIS

Derėjimas su GATT ir TRIPS sutartimi

Kiekviena Šalis užtikrina, kad jos muitinei pasienyje įgyvendinant intelektinės nuosavybės teisių gynimo priemones, nepriklausomai nuo to, ar joms taikomas šis poskirsnis, ar ne, būtų laikomasi jos pareigų pagal GATT 1994 ir TRIPS sutartį, visų pirma GATT 1994 V straipsnio ir TRIPS sutarties 41 straipsnio ir III dalies 4 skirsnio.

D SKIRSNIS

BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

32.64 STRAIPSNIS

Bendradarbiavimas

1. Šalys bendradarbiauja, kad padėtų įgyvendinti pagal šį skyrių priimtus įsipareigojimus ir pareigas.
2. Bendradarbiavimas intelektinės nuosavybės teisių apsaugos ir gynimo klausimais gali apimti šią veiklą, bet ja neapsiriboja:
 - a) keitimąsi informacija apie teisinę sistemą, susijusią su intelektinės nuosavybės teisėmis ir atitinkamomis apsaugos ir gynimo taisyklėmis;
 - b) Šalių keitimąsi patirtimi, susijusia su teisėkūros pažanga;
 - c) Šalių keitimąsi patirtimi, susijusia su intelektinės nuosavybės teisių gynimu;
 - d) Šalių keitimąsi patirtimi, susijusia su muitinės, policijos, administracinių ir teisminių institucijų atliekamu vykdymo užtikrinimu centriniu ir žemesniu lygiu;

- e) veiklos koordinavimą, siekiant užkirsti kelią suklastotų prekių eksportui, taip pat su trečiosiomis šalimis;
- f) techninę pagalbą, gebėjimų stiprinimą; darbuotojų mainus ir mokymą;
- g) intelektinės nuosavybės teisių apsaugą ir gynimą bei šios srities informacijos sklaidą, be kita ko, verslo subjektams ir pilietinei visuomenei;
- h) vartotojų ir teisių subjektų informavimą, taip pat institucinio bendradarbiavimo, ypač intelektinės nuosavybės tarnybų, stiprinimą;
- i) aktyvų skatinimą informuoti ir šviesti visuomenę intelektinės nuosavybės teisių politikos klausimais;
- j) viešojo ir privačiojo sektorių bendradarbiavimą, įtraukiant MVI, be kita ko, MVI orientuotus renginius ar susibūrimus, susijusius su intelektinės nuosavybės teisių gynimu ir jų pažeidimų skaičiaus mažinimu, ir
- k) veiksmingų strategijų tikslinėms grupėms nustatyti ir komunikacijos programų kūrimą, kad vartotojai ir žiniasklaida būtų geriau informuojami apie intelektinės nuosavybės teisių pažeidimų poveikį, įskaitant grėsmę sveikatai ir saugai ir ryšį su organizuotu nusikalstamumu.

3. Kiekviena Šalis gali viešai skelbti produktų specifikacijas arba jų santrauką ir informaciją apie atitinkamus kitos Šalies geografinių nuorodų, saugomų pagal B skirsnio 4 poskirsnį, kontrolės ar valdymo kontaktinius punktus.

4. Šalys tiesiogiai arba per 32.66 straipsnyje nurodytą pakomitetį palaiko ryšius visais klausimais, susijusiais su šio skyriaus įgyvendinimu ir veikimu.

32.65 STRAIPSNIS

Savanoriškos suinteresuotųjų subjektų iniciatyvos

Kiekviena Šalis stengiasi sudaryti palankesnes sąlygas savanoriškoms suinteresuotųjų subjektų iniciatyvoms, kuriomis siekiama mažinti intelektinės nuosavybės teisių pažeidimų skaičių, be kita ko, internete ir kitose prekyvietėse, daugiausia dėmesio skiriant konkrečioms problemoms ir ieškant praktinių sprendimų, kurie būtų realistiški, subalansuoti, proporcingi ir teisingi visiems suinteresuotiesiems subjektams, be kita ko, šiais būdais:

- a) kiekviena Šalis stengiasi bendru sutarimu savo teritorijoje sušaukti suinteresuotuosius subjektus, kad būtų sudarytos palankesnės sąlygos savanoriškoms iniciatyvoms rasti sprendimus ir spręsti nesutarimus, susijusius su intelektinės nuosavybės teisių apsauga ir gynimu bei pažeidimų skaičiaus mažinimu;
- b) kiekviena Šalis stengiasi keistis informacija viena su kita apie pastangas sudaryti palankesnes sąlygas savanoriškoms suinteresuotųjų subjektų iniciatyvoms savo atitinkamoje teritorijoje, ir

- c) Šalys stengiasi skatinti atvirą Šalių suinteresuotųjų subjektų dialogą ir bendradarbiavimą, taip pat skatinti Šalių suinteresuotuosius subjektus kartu rasti sprendimus ir spręsti nesutarimus, susijusius su intelektinės nuosavybės teisių apsauga bei gynimu ir pažeidimų skaičiaus mažinimu.

32.66 STRAIPSNIS

Intelektinės nuosavybės pakomitetas

Pagal 8.8 straipsnio 1 dalį įsteigtas Intelektinės nuosavybės pakomitetas (toliau – pakomitetas) stebi ir užtikrina tinkamą šio skyriaus ir 32-A, 32-B bei 32-C priedų įgyvendinimą ir veikimą. Pakomitetas taip pat atlieka konkrečias užduotis, jam priskirtas šiame skyriuje, įskaitant 32.40 straipsnį.

33 SKYRIUS

PREKYBA IR DARNUS VYSTYMASIS

A SKIRSNIS

BENDROSIOS NUOSTATOS

33.1 STRAIPSNIS

Tikslai

1. Šalys primena 1992 m. birželio 3–14 d. Rio de Žaneire vykusioje Jungtinių Tautų konferencijoje dėl aplinkos ir vystymosi priimtą „Darbotvarkę 21“, 2002 m. pasaulinio aukščiausio lygio susitikimo darnaus vystymosi klausimais Johanesburgo įgyvendinimo planą, 2008 m. birželio 10 d. Ženevoje Tarptautinės darbo konferencijos 97-ojoje sesijoje priimtą TDO deklaraciją dėl socialinio teisingumo siekiant sąžiningos globalizacijos (toliau – TDO deklaracija dėl socialinio teisingumo siekiant sąžiningos globalizacijos), 2012 m. Jungtinių Tautų konferencijos darnaus vystymosi klausimais baigiamąjį dokumentą „Ateitis, kurios norime“, Darbotvarkę iki 2030 m. ir jos darnaus vystymosi tikslus.

2. Šalys pripažįsta, kad darnus vystymasis apima ekonominę plėtrą, socialinį vystymąsi ir aplinkos apsaugą, ir kiekvienas iš šių trijų elementų yra priklausomas vienas nuo kito ir papildo vienas kitą didinant dabarties ir ateities kartų gerovę.
3. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta pirmiau, šio skyriaus tikslas – stiprinti Šalių prekybos ir investicijų santykius taip, kad būtų prisidedama prie darnaus vystymosi, ypač jo darbo¹ ir aplinkos aspektų, kurie yra svarbūs prekybai ir investicijoms.
4. Šiuo skyriumi įgyvendinamas bendradarbiavimo metodas, grindžiamas bendromis vertybėmis ir interesais.

33.2 STRAIPSNIS

Teisė reglamentuoti ir apsaugos lygiai

1. Šalys pripažįsta kiekvienos Šalies teisę nustatyti savo darnaus vystymosi politiką ir prioritetus, visų pirma nustatyti savo vidaus darbuotojų ir aplinkos apsaugos lygį bei savo darbuotojų ir aplinkos apsaugos prioritetus ir atitinkamai priimti ar keisti su darbu ir aplinka susijusią teisę ir politiką.
2. 1 dalyje nurodyti apsaugos lygiai, teisė ir politika atitinka kiekvienos Šalies įsipareigojimą laikytis šiame skyriuje nurodytų daugiašalių aplinkos susitarimų (DAS) ir daugiašalių darbo standartų bei susitarimų, kurių šalis ji yra.

¹ Šio skyriaus tikslais terminas „darbas“ reiškia TDO strateginius tikslus pagal deramo darbo darbotvarkę, išdėstytą TDO deklaracijoje dėl socialinio teisingumo siekiant sąžiningos globalizacijos.

3. Kiekviena Šalis stengiasi užtikrinti, kad jos aplinkos ir darbo įstatymuose ir kituose teisės aktuose bei politikoje būtų numatytas ir skatinamas aukštas aplinkos ir darbuotojų apsaugos lygis, ir siekia toliau gerinti savo įstatymuose ir kituose teisės aktuose bei politikoje numatytą aplinkos ir darbuotojų apsaugos lygį.
4. Siekdama skatinti prekybą ar investicijas, Šalis nesilpnina ir nemažina savo aplinkos ir darbo įstatymais ir kitais teisės aktais užtikrinamo apsaugos lygio.
5. Siekdama skatinti prekybą ar investicijas, Šalis neatsisako ir kitaip nenukrypsta nuo savo aplinkos ir darbo įstatymų ir kitų teisės aktų arba nesiūlo jų atsisakyti ar kitaip nuo jų nukrypti taip, kad būtų susilpnintas ar sumažintas šiais įstatymais ir kitais teisės aktais užtikrinamas apsaugos lygis.
6. Šalis savo nuosekliais ar pasikartojančiais veiksmais ar neveikimu neturi liautis veiksmingai užtikrinti, kad būtų laikomasi jos aplinkos ir darbo įstatymų ir kitų teisės aktų taip, kad būtų daromas poveikis prekybai ar investicijoms.
7. Kiekviena Šalis pasilieka teisę pagrįstai veikti savo nuožiūra ir priimti *bona fide* sprendimus dėl vykdymo užtikrinimo išteklių paskirstymo pagal aplinkos ir darbo įstatymų ir kitų teisės aktų vykdymo užtikrinimo prioritetus.
8. Šalis netaiko savo aplinkos ir darbo įstatymų ir kitų teisės aktų taip, kad tai būtų užslėptai ribojama prekyba ar investicijos.

33.3 STRAIPSNIS

Prekyba, atsakingas verslas ir tiekimo grandinių valdymas

1. Šalys pripažįsta atsakingo tiekimo grandinių valdymo svarbą laikantis atsakingo verslo arba įmonių socialinės atsakomybės praktikos ir prekybos vaidmenį siekiant šio tikslo.
2. Vadovaudamasi 1 dalimi, kiekviena Šalis:
 - a) propaguoja atsakingą verslą arba įmonių socialinę atsakomybę, skatindama įmones taikyti atitinkamą praktiką, atitinkančią tarptautiniu mastu pripažintus principus, standartus ir gaires, įskaitant sektorių išsamaus patikrinimo gaires, kurias ta Šalis patvirtino arba remia, ir
 - b) padeda skleisti informaciją apie atitinkamus tarptautinės teisės aktus, kuriuos ta Šalis patvirtino arba remia, pavyzdžiui, EBPO rekomendacijas daugiašalėms įmonėms, 1977 m. lapkričio mėn. Ženevoje priimtą TDO trišalę deklaraciją dėl principų, susijusių su daugiašalėmis įmonėmis ir socialine politika (toliau – TDO trišalė deklaracija dėl principų, susijusių su daugiašalėmis įmonėmis ir socialine politika), JT pasaulinį susitarimą ir 2011 m. birželio 16 d. Žmogaus teisių tarybos rezoliucija 17/4 patvirtintus JT verslo ir žmogaus teisių pagrindinius principus, ir jais naudotis.

3. Šalys pripažįsta įmonių socialinės atsakomybės arba atsakingo verslo tarptautinių gairių, skirtų konkrečioms sektoriams, naudą ir skatina šiuo atžvilgiu imtis bendrų veiksmų. Šalys taip pat įgyvendina priemones, kuriomis skatinama laikytis EBPO išsamaus patikrinimo gairių.
4. Šalys pripažįsta, kad svarbu skatinti prekybą prekėmis, kuriomis prisidedama prie geresnių socialinių sąlygų ir aplinką tausojančios praktikos, pavyzdžiui, aplinkosaugos prekėmis ir paslaugomis, kuriomis prisidedama prie efektyvaus išteklių naudojimo ir mažo anglies dioksido pėdsako ekonomikos, prekėmis, kurių gamyba nesiejama su miškų naikinimu, ir prekėmis, kurioms taikomos savanoriškos tvarumo užtikrinimo sistemos ir mechanizmai.
5. Šalys keičiasi informacija, geriausia patirtimi ir atitinkamai bendradarbiauja dvišaliuose, regioniniuose ir tarptautiniuose forumuose į šio straipsnio taikymo sritį patenkančiais klausimais.

33.4 STRAIPSNIS

Mokslinė ir techninė informacija

1. Nustatydamą arba įgyvendindama priemones, kuriomis siekiama apsaugoti aplinką ar darbo sąlygas ir kurios gali turėti įtakos Šalių tarpusavio prekybai ar investicijoms, kiekviena Šalis atsižvelgia į turimus mokslinius ir techninius įrodymus, kuriuos, pageidautina, pateikę pripažintos techninės ir mokslinės institucijos, taip pat į susijusius tarptautinius standartus, gaires ar rekomendacijas, jei jų yra.

2. Jei mokslinių įrodymų ar informacijos nepakanka arba ji nėra vienareikšmiška ir Šalies teritorijoje kyla rimto aplinkos būklės pablogėjimo arba pavojaus darbuotojų sveikatai ir saugai pavojus, Šalis gali imtis atsargumo principu pagrįstų priemonių. Tokios priemonės peržiūrimos, jei gaunama naujos ar papildomos mokslinės informacijos.

3. Jei pagal 2 dalį priimta priemonė daro poveikį Šalių tarpusavio prekybai ar investicijoms, Šalis gali prašyti, kad priemonę priėmusi Šalis pateiktų informaciją, iš kurios būtų matyti, kad priemonė atitinka jos pačios apsaugos lygį, ir gali prašyti aptarti šį klausimą Prekybos ir darnaus vystymosi pakomiteje.

4. Tokios priemonės netaikomos taip, kad jomis būtų savavališkai ar nepagrįstai diskriminuojama ar užslėptai ribojama prekyba ar investicijos.

33.5 STRAIPSNIS

Skaidrumas ir gera reglamentavimo praktika

Šalys pripažįsta, kad svarbu taikyti skaidrumo ir geros reglamentavimo praktikos taisykles pagal 35 ir 36 skyrius, visų pirma taisykles, kuriomis suteikiama galimybė suinteresuotiesiems asmenims pateikti nuomonę dėl:

- a) priemonių, kuriomis siekiama apsaugoti aplinką ir darbo sąlygas ir kurios gali daryti poveikį prekybai ar investicijoms, ir

- b) prekybos ar investavimo priemonių, kurios gali daryti poveikį aplinkos apsaugai arba darbo sąlygoms.

33.6 STRAIPSNIS

Visuomenės informuotumas, informavimas, dalyvavimas ir procedūrinės garantijos

1. Kiekviena Šalis skatina visuomenės informuotumą apie savo darbo ir aplinkos įstatymus ir kitus teisės aktus, be kita ko, užtikrindama, kad jos darbo ir aplinkos įstatymai ir kiti teisės aktai bei jų vykdymo užtikrinimo ir laikymosi procedūros būtų viešai prieinami.
2. Kiekviena Šalis stengiasi patenkinti bet kurio asmens prašymus pateikti informaciją apie tai, kaip Šalis įgyvendina šį skyrių.
3. Kiekviena Šalis naudojasi 40.5, 40.6 ir 40.7 straipsniuose nurodytais mechanizmais, kad gautų nuomonę su šio skyriaus įgyvendinimu susijusiais klausimais.
4. Kiekviena Šalis numato, kad tos Šalies asmens rašytiniai pareiškimai, kuriais pateikiami pranešimai ir nuomonės su šio skyriaus įgyvendinimu susijusiais klausimais, būtų priimami ir į juos būtų tinkamai atsižvelgiama pagal jos vidaus procedūras. Šalis į tokius pareiškimus atsako raštu ir laiku. Apie tokius pranešimus ir nuomones ji gali pranešti savo vidaus konsultacinei grupei, įsteigtai pagal 40.6 straipsnį, ir kitos Šalies kontaktiniam punktui, paskirtam pagal 33.19 straipsnio 6 dalį.

5. Kiekviena Šalis, vadovaudamasi savo teisės nuostatomis, užtikrina, kad asmenys, turintys teisėtai pripažintą su konkrečiu dalyku susijusį interesą arba teigiantys, kad jų teisė buvo pažeista, galėtų pasinaudoti administracinėmis ar teisinėmis procedūromis, kad būtų galima imtis veiksmų dėl jos aplinkos ar darbo teisės pažeidimų, įskaitant tinkamas teisių gynimo priemones dėl tokios teisės pažeidimų.

6. Kiekviena Šalis, vadovaudamasi savo teisės nuostatomis, užtikrina, kad 5 dalyje nurodytos procedūros atitiktų tinkamo proceso reikalavimus, nebūtų pernelyg brangios, neapimtų nepagrįstų terminų ar nepateisinamo vėlavimo, prireikus užtikrintų atleidimą nuo prievolių ir vyktų sąžiningai, teisingai ir skaidriai.

33.7 STRAIPSNIS

Bendradarbiavimo veikla

1. Šalys pripažįsta, kad siekiant šio Susitarimo tikslų ir įgyvendinant šį skyrių svarbu bendradarbiauti su prekyba susijusiais aplinkos ir darbo politikos aspektais.

2. Bendradarbiavimo veikla gali būti plėtojama ir įgyvendinama dalyvaujant tarptautinėms ir regioninėms organizacijoms, taip pat trečiosioms šalims, įmonėms, darbdavių ir darbuotojų organizacijoms, švietimo ir mokslinių tyrimų organizacijoms bei kitoms nevyriausybinėms organizacijoms.
3. Bendradarbiavimo veikla vykdoma sprendžiant klausimus ir pagal temas, dėl kurių susitaria Šalys, kad būtų sprendžiami bendro intereso klausimai.
4. Šalys gali bendradarbiauti šiame skyriuje nurodytais klausimais, taip pat, *inter alia*, šiais:
- a) prekybos ir darnaus vystymosi srities darbo ir aplinkos aspektais tarptautiniuose forumuose, visų pirma PPO, JT aukšto lygio politiniame forume darnaus vystymosi srityje, Jungtinių Tautų aplinkos programoje (UNEP), TDO ir pagal DAS;
 - b) darbo ir aplinkos įstatymų bei standartų poveikio prekybai ir investicijoms;
 - c) prekybos ir investicijų teisės poveikio darbui ir aplinkai ir

d) su prekyba susijusiais aspektais, kalbant apie:

- i) tvaraus vartojimo ir gamyba iniciatyvas, įskaitant tas, kuriomis siekiama plėtoti žiedinę ekonomiką, žaliąjį augimą ir taršos mažinimą, ir
- ii) iniciatyvas, kuriomis siekiama propaguoti aplinkosaugos prekes ir paslaugas, be kita ko, šalinant susijusias netarifines kliūtis.

5. Bendradarbiavimo veiklos prioritetus Šalys nustato bendrai, atsižvelgdamos į abipusio intereso sritis ir turimus išteklius.

6. Šalys gali vykdyti veiklą šiame skyriuje nurodytose bendradarbiavimo srityse asmeniškai arba bet kokiomis Šalims prieinamomis technologinėmis priemonėmis.

B SKIRSNIS

APLINKA IR PREKYBA

33.8 STRAIPSNIS

Tikslai

1. Šalys siekia skatinti abipusiškai palankią prekybos ir aplinkos politiką, aukštą aplinkos apsaugos lygį, atitinkantį DAS, kurių šalys jos yra, ir veiksmingą atitinkamų aplinkos įstatymų ir kitų teisės aktų vykdymą, taip pat stiprinti savo gebėjimus spręsti su prekyba susijusius aplinkos klausimus, be kita ko, bendradarbiaudamos.
2. Šalys pripažįsta, kad tvirtesnis bendradarbiavimas aplinkos apsaugos ir išsaugojimo bei tausaus gamtos išteklių valdymo srityje yra naudingas, nes gali prisidėti prie darnaus vystymosi, sustiprinti jų aplinkos valdymą ir papildyti šio Susitarimo tikslus.
3. Šalys pripažįsta abipusiškai palankios prekybos ir aplinkos politikos ir praktikos svarbą siekiant gerinti aplinkos apsaugą skatinant darnų vystymąsi.

33.9 STRAIPSNIS

Daugiašalis aplinkos valdymas ir susitarimai

1. Šalys pripažįsta UNEP Jungtinių Tautų aplinkos asamblėjos svarbą. Šalys pripažįsta, kad sprendžiant pasaulines, regionines ir vidaus aplinkos problemas labai svarbią funkciją atlieka DAS. Šalys taip pat pripažįsta, kad reikia didinti abipusį prekybos ir aplinkos politikos rėmimą. Atitinkamai kiekviena Šalis veiksmingai įgyvendina DAS ir protokolus, kurių šalis ji yra.
2. Šalys pripažįsta, kad kiekviena iš jų turi teisę priimti arba palikti galioti priemones, kuriomis siekiama DAS, kurių šalys jos yra, tikslų.
3. Šalys palaiko dialogą ir prireikus bendradarbiauja abipusio intereso prekybos ir aplinkos klausimais, visų pirma susijusiais su DAS. Tai apima reguliarią keitimąsi informacija apie kiekvienos Šalies iniciatyvas, susijusias su DAS, įskaitant jų protokolus ir pakeitimus, ratifikavimu.

33.10 STRAIPSNIS

Prekyba ir klimato kaita

1. Šalys pripažįsta DAS svarbą kovos su klimato kaita aspektais, visų pirma būtinybę pasiekti 1992 m. gegužės 9 d. Niujorke priimtos Jungtinių Tautų bendrosios klimato kaitos konvencijos (UNFCCC) tikslą ir Paryžiaus susitarimo tikslą bei uždavinius, kad būtų galima spręsti neatidėliotinos klimato kaitos grėsmės klausimą. Atitinkamai Šalys pripažįsta prekybos vaidmenį siekiant darnaus vystymosi tikslo ir sprendžiant klimato kaitos problemą, taip pat individualių ir kolektyvinių pastangų svarbą sprendžiant klimato kaitos poveikio klausimą klimato kaitos švelninimo ir prisitaikymo prie jos veiksmais.
2. Vadovaudamasi 1 dalimi, kiekviena Šalis:
 - a) veiksmingai įgyvendina UNFCCC ir pagal ją priimtą Paryžiaus susitarimą, įskaitant savo įsipareigojimus, susijusius su nacionaliniu lygmeniu nustatytais įpareigojančiais veiksmais;
 - b) skatina teigiamą prekybos indėlį pereinant prie mažo išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio, žiedinės ekonomikos ir klimato kaitos poveikiui atsparaus vystymosi, įskaitant klimato kaitos švelninimo ir prisitaikymo prie jos veiksmus, ir
 - c) sudaro palankesnes sąlygas prekybai prekėmis ir paslaugomis, ypač svarbiomis klimato kaitos švelninimui ir prisitaikymui prie jos, tvariai atsinaujinančiųjų išteklių energijai ir energijos vartojimo efektyvumui, ir investicijoms į jas, ir skatina prekybą jomis bei investicijas į jas, laikantis kitų šio Susitarimo nuostatų.

3. Vadovaudamosi 33.7 straipsniu, Šalys, kaip tinkama, bendradarbiauja su prekyba susijusiais kovos su klimato kaita aspektais dvišaliuose, regioniniuose ir tarptautiniuose forumuose, įskaitant UNFCCC, PPO ir 1987 m. rugsėjo 16 d. Monrealyje sudarytą Monrealio protokolą dėl ozono sluoksnį ardančių medžiagų (toliau – Monrealio protokolas). Be to, prireikus Šalys šiais klausimais gali bendradarbiauti ir Tarptautinėje jūrų organizacijoje.

4. Vadovaudamosi 1 dalimi, Šalys bendradarbiauja, be kita ko, šiose srityse:

- a) keitimasis žiniomis ir patirtimi Paryžiaus susitarimo įgyvendinimo srityje, taip pat dėl atsparumo klimato kaitai, atsinaujinančiųjų išteklių energijos, mažataršių technologijų, energijos vartojimo efektyvumo, anglies dioksido apmokestinimo, darniojo transporto, tvarios ir klimato kaitai atsparios infrastruktūros plėtojimo, išmetamųjų teršalų stebėsenos ir gamtos procesais pagrįstų sprendimo skatinimo iniciatyvų; taip pat jos nagrinėja galimybes bendradarbiauti tokiose srityse kaip trumpaamžiai klimato teršalai ir anglies dioksido sekvestracija dirvožemyje, ir
- b) keitimasis žiniomis ir patirtimi, susijusiomis plataus užmojo veiksmais, kuriais pagal Monrealio protokolą palaiapsniui atsisakoma ozono sluoksnį ardančių medžiagų ir mažinama hidrofluorangliavandenilių, taikant jų gamybos, naudojimo ir prekybos kontrolės priemones, pasiūlant jiems alternatyvių aplinką tausojančių medžiagų, atnaujinant saugos ir kitus atitinkamus standartus, taip pat kovojant su neteisėta Monrealio protokolu reglamentuojamų medžiagų prekyba.

33.11 STRAIPSNIS

Prekyba ir miškai

1. Šalys pripažįsta tvarios miškotvarkos svarbą ir prekybos vaidmenį siekiant šio tikslo.
2. Vadovaudamasi 1 dalimi, kiekviena Šalis:
 - a) įgyvendina kovos su neteisėta medienos ruoša ir susijusia prekyba priemones, be kita ko, prireikus bendradarbiaudama su trečiosiomis šalimis;
 - b) skatina miškų išsaugojimą ir tvarią miškotvarką;
 - c) skatina prekybą teisėtai iš tvariai tvarkomų miškų gauta mediena ir medienos produktais bei jų vartojimą ir
 - d) keičiasi informacija ir prireikus bendradarbiauja su kita Šalimi dėl su prekyba susijusių iniciatyvų dėl kovos su neteisėta medienos ruoša, tvarios miškotvarkos, miškų naikinimo ir alinimo, miškų valdymo ir miško ploto išsaugojimo, kad kuo labiau padidintų savo bendro intereso politikos poveikį ir abipusę paramą.

3. Pripažindama, kad miškai ir tvarus jų valdymas yra labai svarbūs kovojant su klimato kaita ir išsaugant biologinę įvairovę, kiekviena Šalis skatina iniciatyvas, kuriomis sprendžiami miškų naikinimo klausimai, be kita ko, pasitelkiant tiekimo grandines, dėl kurių nenaikinami miškai. Be to, prireikus ir pagal 33.7 straipsnį Šalys bendradarbiauja dvišaliuose, regioniniuose ir atitinkamuose tarptautiniuose forumuose, kad kuo labiau sumažintų miškų naikinimą ir alinimą visame pasaulyje.

33.12 STRAIPSNIS

Prekyba ir laukinė fauna bei flora

1. Šalys pripažįsta, jog svarbu užtikrinti, kad tarptautinė prekyba laukine fauna ir flora nekeltų grėsmės jų išlikimui, kaip nustatyta 1973 m. kovo 3 d. Vašingtone priimtoje Nykstančių laukinės faunos ir floros rūšių tarptautinės prekybos konvencijoje (CITES).
2. Vadovaudamasi 1 dalimi, kiekviena Šalis:
 - a) įgyvendina veiksmingas kovos su neteisėta prekyba laukine flora ir fauna priemonės, be kita ko, prireikus bendradarbiaudama su trečiosiomis šalimis, ir

b) skatina ilgalaikį CITES priedėliuose išvardytų rūšių išsaugojimą ir tausų naudojimą, be kita ko, bendradarbiaudama su atitinkamomis CITES institucijomis, kad CITES priedėliai būtų nuolat atnaujinami, ir skatindama įtraukti rūšis, kurioms gresia pavojus dėl tarptautinės prekybos ir kitų CITES nustatytų kriterijų.

3. Vadovaudamosi 33.7 straipsniu, Šalys, kaip tinkama, gali bendradarbiauti arba keistis informacija dvišaliuose, regioniniuose ir tarptautiniuose forumuose abipusio intereso klausimais, susijusiais su kova su neteisėta prekyba laukine fauna ir flora, be kita ko, didindamos informuotumą, kad sumažintų neteisėtų laukinės faunos ir floros produktų paklausą, ir vykdydamos iniciatyvas, kuriomis siekiama stiprinti bendradarbiavimą dalijimosi informacija ir vykdymo užtikrinimo srityje.

33.13 STRAIPSNIS

Prekyba ir biologinė įvairovė

1. Šalys pripažįsta biologinės įvairovės išsaugojimo ir tausaus naudojimo svarbą bei prekybos vaidmenį siekiant šių tikslų pagal 1992 m. birželio 5 d. Rio de Žaneire priimtą Biologinės įvairovės konvenciją (BĮK), kitus atitinkamus DAS, kurių šalys jos yra, ir pagal juos priimtus sprendimus.

2. Pagal 1 dalį kiekviena Šalis imasi priemonių biologinei įvairovei išsaugoti, kai ji patiria spaudimą, susijusį su prekyba ir investicijomis, be kita ko, keisdama informaciją ir patirtimi, ir priemonių užkirsti kelią invazinių svetimų rūšių plitimui, pripažindama, kad sausumos ir vandens invazinių svetimų rūšių gabenimas per sienas su prekyba susijusiais keliais gali neigiamai paveikti aplinką, ekonominę veiklą ir vystymąsi bei žmonių sveikatą.
3. Šalys pripažįsta, kad svarbu gerbti, išsaugoti ir kaupti čiabuvių ir vietos bendruomenių žinias ir praktiką, kurios įkūnija tradicinį gyvenimo būdą ir kuriomis prisidedama prie biologinės įvairovės išsaugojimo ir tausaus naudojimo, ir pripažįsta prekybos vaidmenį siekiant šių tikslų.
4. Šalys pripažįsta, kad svarbu sudaryti palankesnes sąlygas naudotis genetiniais ištekliais ir skatinti sąžiningą ir teisingą naudą, gaunamą naudojant genetinius išteklius, pasidalijimą, laikantis atitinkamų vidaus priemonių ir kiekvienos Šalies tarptautinių įsipareigojimų.
5. Šalys taip pat pripažįsta visuomenės dalyvavimo ir konsultavimosi su ja svarbą pagal savo atitinkamą teisę ar politiką, rengiant ir įgyvendinant priemones, susijusias su biologinės įvairovės išsaugojimu ir tausiu naudojimu.

6. Vadovaudamosi 33.7 straipsniu, Šalys, kaip tinkama, gali skatinti, bendradarbiauti ar keistis informacija dvišaliuose, regioniniuose ir tarptautiniuose forumuose dėl su prekyba susijusių biologinės įvairovės politikos aspektų ir abipusio intereso priemonių, pavyzdžiui:

- a) iniciatyvų ir gerosios patirties, susijusių su prekyba gamtos išteklių pagrindais produktais, kurie gauti tausiai naudojant biologinius išteklius ir kuriais prisidedama prie biologinės įvairovės išsaugojimo;
- b) biologinės įvairovės išsaugojimo ir tausaus naudojimo, ekosistemų ir jų paslaugų apsaugos, atkūrimo ir vertinimo bei susijusių ekonominių priemonių ir
- c) galimybių naudotis genetiniais išteklių ir sąžiningo bei teisingo pasidalijimo juos naudojant gaunama nauda.

33.14 STRAIPSNIS

Prekyba ir tvarus žuvininkystės bei akvakultūros valdymas

1. Šalys pripažįsta jūrų biologinių išteklių ir jūrų ekosistemų išsaugojimo, tvaraus jų valdymo svarbą ir prekybos vaidmenį siekiant šių tikslų.
2. Rengdamos ir įgyvendindamos išteklių išsaugojimo ir valdymo priemones, Šalys atsižvelgia į socialines, prekybos, vystymosi ir aplinkosaugos problemas ir į nepramoninės arba smulkiosios žvejybos svarbą vietos žvejų bendruomenių pragyvenimui.

3. Šalys pripažįsta, kad neteisėta, nedeklaruojama ir neregamentuojama (NNN)¹ žvejyba gali daryti didelį neigiamą poveikį žuvų ištekliams, prekybos žuvininkystės produktais tvarumui, vystymuisi ir aplinkai, ir patvirtina, kad reikia imtis veiksmų, kuriais būtų sprendžiamos peržvejojimo ir netausaus žuvininkystės išteklių naudojimo problemos.

4. Vadovaudamasi 1–3 dalimis, kiekviena Šalis:

- a) įgyvendina 1982 m. gruodžio 10 d. Montego Bėjuje priimtą Jungtinių Tautų jūrų teisės konvenciją, 1995 m. rugpjūčio 4 d. Niujorke priimtą Jungtinių Tautų susitarimą dėl 1982 m. gruodžio 10 d. Jungtinių Tautų jūrų teisės konvencijos nuostatų, susijusių su vienos valstybės ribas viršijančių žuvų išteklių ir toli migruojančių žuvų išteklių apsauga ir valdymu, įgyvendinimo, 1993 m. lapkričio 24 d. Romoje priimtą JT maisto ir žemės ūkio organizacijos (FAO) susitarimą dėl skatinimo žvejybos laivams atviroje jūroje laikytis tarptautinių išsaugojimo ir valdymo priemonių, 1995 m. spalio 31 d. Rezoliucija 4/95 priimtą FAO atsakingos žuvininkystės kodeksą ir 2009 m. lapkričio 22 d. Romoje priimtą FAO susitarimą dėl uosto valstybės priemonių, kuriomis siekiama užkirsti kelią neteisėtai, nedeklaruojamai ir neregamentuojamai žvejybai, atgrasyti nuo jos ir ją panaikinti, ir veikia nuosekliai laikydamasi jų principų;

¹ Terminas „neteisėta, nedeklaruojama ir neregamentuojama žvejyba“ turi būti suprantamas taip, kaip apibrėžta 2001 m. Romoje priimto JT maisto ir žemės ūkio organizacijos Tarptautinio veiksmų plano dėl neteisėtos, nedeklaruojamos ir neregamentuojamos žvejybos prevencijos, atgrasymo nuo jos ir jos panaikinimo (toliau – 2001 m. NNN žvejybos veiksmų planas) 3 dalyje.

- b) dalyvauja FAO iniciatyvoje dėl Pasaulinio žvejybos laivų, gabenimo laivų-šaldytuvų ir aprūpinimo laivų registro;
- c) siekia taikyti žuvininkystės valdymo sistemą, pagrįstą geriausiais turimais moksliniais įrodymais ir tarptautiniu mastu pripažinta geriausia žuvininkystės valdymo ir išsaugojimo praktika, kuri atspindi atitinkamose tarptautinių dokumentų, kuriais siekiama užtikrinti tausų jūrų rūšių naudojimą ir išsaugojimą, nuostatose¹ ir kuria, *inter alia*, siekiama:
- i) užkirsti kelią peržvejojimui ir pertekliniams pajėgumams;
 - ii) sumažinti netikslinių rūšių žuvų priegaudą;
 - iii) skatinti peržvejotų visų jūrų žvejybos rūšių išteklių atkūrimą ir
 - iv) skatinti žuvininkystės valdymą laikantis ekosisteminio požiūrio, be kita ko, Šalims bendradarbiaujant;

¹ Šie dokumentai, be kita ko, apima, jei jie gali būti taikomi, Jungtinių Tautų jūrų teisės konvenciją, Jungtinių Tautų susitarimą dėl 1982 m. gruodžio mėn. Jungtinių Tautų jūrų teisės konvencijos nuostatų, susijusių su vienos valstybės ribas viršijančių žuvų išteklių ir toli migruojančių žuvų išteklių apsauga ir valdymu, įgyvendinimo, FAO atsakingos žuvininkystės kodeksą, FAO susitarimą dėl skatinimo žvejybos laivams atviroje jūroje laikytis tarptautinių išsaugojimo ir valdymo priemonių, 2001 m. NNN žvejybos veiksmų planą ir FAO susitarimą dėl uosto valstybės priemonių, kuriomis siekiama užkirsti kelią neteisėtai, nedeklaruojamai ir nereglamentuojamai žvejybai, atgrasyti nuo jos ir ją panaikinti.

- d) remdama pastangas kovoti su NNN žvejybos praktika ir padėti atgrasyti nuo prekybos produktais, pagamintais iš rūšių, sužvejotų taikant tokią praktiką:
- i) įgyvendina veiksmingas kovos su NNN žvejyba priemones;
 - ii) užtikrina, kad būtų naudojamos stebėsenos, kontrolės, priežiūros, atitikties užtikrinimo ir vykdymo užtikrinimo sistemos, siekdama:
 - A) pagal savo tarptautinius įsipareigojimus ir teisę užkirsti kelią su jos vėliava plaukiojantiems laivams ir jos fiziniams asmenims dalyvauti NNN žvejybos veikloje ir atgrasyti nuo jos ir
 - B) spręsti žuvų ar žuvų produktų perkrovimo jūroje problemą, kad būtų atgrasoma nuo NNN žvejybos veiklos ir jos išvengta;
 - iii) įgyvendina uosto valstybės priemones ir
 - iv) įgyvendina priemones, kuriomis siekiama užkirsti kelią NNN žvejybai ir žuvų produktams patekti į kiekvienos Šalies tiekimo grandines, ir šiuo tikslu bendradarbiauja, be kita ko, sudarydama palankesnes sąlygas keistis informacija;

- e) kaip narė, stebėtoja ar bendradarbiaujančioji šalis, kuri nėra susitariančioji šalis, aktyviai dalyvauja regioninių žvejybos valdymo organizacijų (RŽVO) veikloje, siekdama užtikrinti gerą žuvininkystės valdymą ir tausiąją žvejybą, pavyzdžiui, skatindama mokslinius tyrimus ir priimdama geriausiais turimais moksliniais įrodymais pagrįstas išteklių išsaugojimo priemones, stiprindama atitikties mechanizmus, atlikdama periodines veiklos rezultatų peržiūras ir tvirtindama veiksmingą RŽVO valdymo priemonių kontrolę, stebėseną ir vykdymo užtikrinimą, taip pat, kai taikoma, priimdama ir įgyvendindama laimikio dokumentavimo ar sertifikavimo sistemas ir uosto valstybės priemones;
 - f) stengiasi veikti nuosekliai, laikydamosi atitinkamų RŽVO, prie kurių ji nėra prisijungusi, priimtų išteklių išsaugojimo ir valdymo priemonių, kad nepakenktų toms priemonėms, ir stengiasi nepakenkti RŽVO arba susitarimų, prie kurių ji nėra prisijungusi, taikomoms laimikio ar prekybos dokumentavimo sistemoms, ir
 - g) skatina plėtoti tausią ir atsakingą akvakultūrą, atsižvelgdama į jos ekonominius, socialinius ir aplinkos aspektus, be kita ko, vadovaudamas FAO atsakingos žuvininkystės kodekse nustatytų tikslų ir principų įgyvendinimu.
5. Šalys, kaip tinkama, ir laikydamosi 33.7 straipsnio bendradarbiauja dvišaliu pagrindu ir RŽVO, siekdamos skatinti tausiosios žvejybos praktiką ir prekybą tausiai valdomos žuvininkystės produktais. Be to, Šalys gali bendradarbiauti keisdamosi žiniomis ir gerąja patirtimi, kad padėtų įgyvendinti šį straipsnį.

C SKIRSNIS

DARBAS IR PREKYBA

33.15 STRAIPSNIS

Tikslai

1. Šalys pripažįsta, kad prekyba ir investicijos suteikia galimybių kurti darbo vietas ir užtikrinti deramą darbą, be kita ko, jaunimui, numatant darbo sąlygas, atitinkančias TDO deklaracijoje dėl pagrindinių principų ir teisių darbe, priimtoje 1998 m. birželio 18 d. Tarptautinėje darbo konferencijoje Ženevoje ir iš dalies pakeistoje 2022 m. (toliau – TDO deklaracija dėl pagrindinių principų ir teisių darbe), ir 2008 m. TDO deklaracijoje dėl socialinio teisingumo siekiant sąžiningos globalizacijos, iš dalies pakeistoje 2022 m., nustatytus principus.
2. Šalys siekia užtikrinti aukštą darbuotojų apsaugos lygį pagal tarptautinius darbo standartus, kurių jos laikosi, ir skatinti abipusiškai palankią prekybos ir darbo politiką, kad būtų pagerintos darbo sąlygos ir darbuotojų profesinio gyvenimo kokybė. Jos sieks gerinti žmogiškojo kapitalo vystymą ir valdymą, kad padidėtų įsidarbinamumas, meistriškumas verslo srityje ir našumas, o tai būtų naudinga ir darbuotojams, ir įmonėms. Atitinkamai Šalys stengiasi sudaryti galimybes jaunimui įgyti įgūdžių, reikalingų sėkmingai patekti į darbo rinką ir joje išlikti.

3. Šalys siekia bendradarbiauti abipusio intereso su prekyba susijusiais darbo srities klausimais, kad sustiprintų platesnius Šalių santykius.

33.16 STRAIPSNIS

Daugiašaliai darbo standartai ir susitarimai

1. Šalys patvirtina savo įsipareigojimą skatinti tarptautinės prekybos plėtrą taip, kad būtų skatinamas deramas darbas visiems, visų pirma moterims, jaunimui ir neįgaliesiems, laikydamosi savo atitinkamų įsipareigojimų pagal TDO, įskaitant įsipareigojimus, nustatytus TDO deklaracijoje dėl pagrindinių principų ir teisių darbe su pakeitimais, padarytais 2022 m., ir TDO deklaracijoje dėl socialinio teisingumo siekiant sąžiningos globalizacijos su pakeitimais, padarytais 2022 m.
2. Primindamos TDO deklaraciją dėl socialinio teisingumo siekiant sąžiningos globalizacijos su pakeitimais, padarytais 2022 m., Šalys pažymi, kad pagrindinių principų ir teisių darbe pažeidimas negali būti laikomas priežastimi ar kitaip naudojamas teisėtam santykiniam pranašumui įgyti ir kad darbo standartai neturėtų būti naudojami prekybai proteguoti.
3. Kiekviena Šalis veiksmingai įgyvendina TDO konvencijas, kurias atitinkamai yra ratifikavusi Čilė ir valstybės narės.

4. Vadovaudamasi TDO konstitucija, priimta 1919 m. birželio 28 d. pasirašytos Versalio sutarties XIII dalimi, ir TDO deklaracija dėl pagrindinių principų ir teisių darbe su pakeitimais, padarytais 2022 m., kiekviena Šalis gerbia, skatina ir veiksmingai įgyvendina tarptautiniu mastu pripažintus pagrindinius darbo standartus, apibrėžtus pagrindinėse TDO konvencijose, t. y.:

- a) asociacijų laisvę ir veiksmingą teisės į kolektyvines derybas pripažinimą;
- b) visų formų priverstinio ar privalomojo darbo panaikinimą;
- c) veiksmingą vaikų darbo panaikinimą, įskaitant blogiausių vaikų darbo formų draudimą;
- d) diskriminacijos darbo ir profesinės veiklos srityje panaikinimą ir
- e) saugią ir sveiką darbo aplinką.

5. Šalys reguliariai keičiasi informacija apie savo pažangą ratifikuojant TDO konvencijas ar protokolus, kuriuos TDO laiko naujausiais ir kurių šalimis jos dar nėra.

6. Kiekviena Šalis remia TDO deramo darbo darbotvarkę, išdėstyta TDO deklaracijoje dėl socialinio teisingumo siekiant sąžiningos globalizacijos su pakeitimais, padarytais 2022 m., visų pirma susijusių su:

- a) visiems deramomis darbo sąlygomis, susijusiomis, *inter alia*, su darbo užmokesčiu ir darbo pajamomis, darbo laiku, kitomis darbo sąlygomis ir socialine apsauga, ir
- b) darbuotojų ir darbdavių, taip pat atitinkamų jų organizacijų socialiniu dialogu darbo klausimais, taip pat dialogu tokiais klausimais su atitinkamomis vyriausybėmis institucijomis.

7. Laikydamosi savo įsipareigojimų pagal TDO, kiekviena Šalis:

- a) priima ir įgyvendina su darbuotojų sauga ir sveikata susijusias priemones ir politiką ir
- b) užtikrina, kad toliau veiktų darbo inspekcijos sistema pagal atitinkamus TDO darbo inspekcijos standartus.

33.17 STRAIPSNIS

Priverstinis ar privalomasis darbas

1. Primindamos, kad priverčiamojo darbo panaikinimas yra vienas iš Darbotvarkės iki 2030 m. tikslų, Šalys pabrėžia 2014 m. birželio 11 d. Ženevoje priimto 1930 m. Konvencijos dėl priverstinio darbo 2014 m. protokolo ratifikavimo ir veiksmingo įgyvendinimo svarbą.

2. Šalys pripažįsta tikslą panaikinti visų formų priverstinį ar privalomąjį darbą, įskaitant priverstinį ar privalomąjį vaikų darbą.

3. Todėl Šalys nustato bendradarbiavimo galimybes, dalijasi informacija, patirtimi ir gerąja praktika, susijusia su visų formų priverstinio ar privalomojo darbo panaikinimu.

33.18 STRAIPSNIS

Bendradarbiavimas prekybos ir darbo srityje

Vadovaudamosi 33.7 straipsniu, Šalys atitinkamai konsultuojasi ir bendradarbiauja dvišaliu pagrindu ir TDO kontekste abipusio intereso su prekyba susijusiais darbo klausimais, įskaitant, bet tuo neapsiribojant:

- a) darbo vietų kūrimą ir našaus, aukštos kokybės užimtumo skatinimą, įskaitant politiką, kuria siekiama skatinti darbo vietų kūrimą užtikrinantį ekonomikos augimą ir tvarias įmones bei verslumą;
- b) verslo ir darbo našumo didinimo skatinimą, ypač mažųjų ir vidutinių įmonių atžvilgiu;

- c) žmogiškojo kapitalo plėtrą, patekimą į darbo rinką ir įsidarbinamumo, ypač jaunimo, didinimą, įskaitant mokymąsi visą gyvenimą ir profesinį mokymą, tęstinį švietimą, mokymą ir įgūdžių ugdymą bei tobulinimą, įskaitant besiformuojančias ir ekologiškas pramonės šakas;
- d) profesinio ir asmeninio gyvenimo pusiausvyrą ir naujovišką darbo vietos praktiką, siekiant pagerinti darbuotojų gerovę;
- e) informuotumo apie TDO deramo darbo darbotvarkę, įskaitant prekybos ir visiško bei našaus užimtumo sąsajas, darbo rinkos koregavimą, pagrindinius darbo standartus, deramą darbą pasaulinėse tiekimo grandinėse, socialinę apsaugą ir socialinę įtrauktį, socialinį dialogą ir lyčių lygybę, didinimą;
- f) tinkamos kokybės darbo vietų skatinimą per prekybą, įskaitant nėščių ir neseniai pagimdžiusių darbuotojų saugą ir sveikatą darbe;
- g) darbuotojų saugą ir sveikatą bei darbo kontrolę, pavyzdžiui, gerinant atitikties ir vykdymo užtikrinimo mechanizmus;
- h) įvairios kelias kartas apimančios darbo jėgos iššūkių ir galimybių klausimo sprendimą, be kita ko, pasitelkiant:
 - i) lygybės skatinimą ir diskriminacijos dėl darbo ir profesijos panaikinimą; ir

- ii) pažeidžiamų darbuotojų apsaugą;
- i) darbo santykių gerinimą, pavyzdžiui, geriausią alternatyvaus ginčų sprendimo ir trišalių konsultacijų praktiką;
- j) pagrindinių, prioritetinių ir kitų aktualių TDO konvencijų, taip pat TDO trišalės deklaracijos dėl principų, susijusių su daugiašalėmis įmonėmis ir socialine politika, bei Jungtinių Tautų verslo ir žmogaus teisių pagrindinių principų įgyvendinimą ir
- k) darbo statistiką.

D SKIRSNIS

INSTITUCINĖ TVARKA

33.19 STRAIPSNIS

Prekybos ir darnaus vystymosi pakomitėtis ir kontaktiniai punktai

1. Pagal 8.8 straipsnio 1 dalį įsteigtą Prekybos ir darnaus vystymosi pakomitėtį (toliau – Pakomitėtis) sudaro už prekybą, darbą, aplinką ir lyčių klausimus atsakingų Čilės institucijų pareigūnai.

2. Pakomitetis rengia specialius posėdžius, skirtus atitinkamai aplinkos ir darbo klausimams¹, taip pat kompleksiniams klausimams, susijusiems su prekyba ir darniu vystymusi, nagrinėti.

3. Pakomitetis atlieka šias funkcijas:

- a) lengvina, stebi ir peržiūri šio skyriaus nuostatų įgyvendinimą;
- b) nustato, organizuoja, prižiūri ir vertina šiame skyriuje nustatytą bendradarbiavimo veiklą, įskaitant keitimąsi informacija ir patirtimi abipusio intereso srityse;
- c) teikia ataskaitas ir rekomendacijas Jungtiniam komitetui visais su šiuo skyriumi susijusiais klausimais, įskaitant temas, kurias reikėtų aptarti su 40.5 straipsnyje nurodytais pilietinės visuomenės mechanizmais;
- d) atlieka 33.21 ir 33.22 straipsniuose nurodytas užduotis;
- e) kaip tinkama, koordinuoja savo veiklą su kitais pagal šią šio Susitarimo dalį įsteigtais pakomitečiais, įskaitant dėl pastangų į jų darbą įtraukti su lytimi susijusius klausimus, svarstymus ir veiklą, kaip nurodyta 34.4 straipsnio 8 dalyje, ir
- f) atlieka bet kurias kitas Šalių sutartas funkcijas.

¹ Aplinkos ir darbo klausimai gali būti svarstomi atskiruose posėdžiuose arba vienas po kito vykstančiuose posėdžiuose.

4. Pakomitetis, abipusiu susitarimu, gali konsultuotis su atitinkamais suinteresuotaisiais subjektais ar ekspertais arba prašyti jų patarimo su šio skyriaus įgyvendinimu susijusiais klausimais.
5. Pakomitetis bendru sutarimu parengia kiekvieno posėdžio ataskaitą ir po posėdžio ją paskelbia.
6. Kiekviena Šalis savo administracijoje paskiria kontaktinį punktą, kuris padeda Šalims palaikyti ryšius ir koordinuoti veiksmus visais su šio skyriaus įgyvendinimu susijusiais klausimais. Čilėje konkretūs kontaktiniai punktai darbo, aplinkos ir lyčių lygybės klausimais yra Užsienio reikalų ministerijos Tarptautinių ekonominių santykių generalinis direktoratas arba jo veiklos tęsėjas. Kiekviena Šalis nedelsdama praneša kitai Šaliai apie savo kontaktinius punktus ir pateikia jų kontaktinę informaciją.
7. Kontaktiniai punktai:
 - a) palengvina reguliarių Šalių bendravimą ir veiksmų koordinavimą;
 - b) nepaisant 8.7 straipsnio 2 dalies, padeda Pakomitečiui, įskaitant darbotvarkės sudarymą ir visą kitą būtiną pasirengimą Pakomitečio posėdžiams;

- c) kaip tinkama, palaiko ryšius su atitinkama pilietine visuomene ir
- d) dirba kartu, taip pat su kitomis atitinkamomis savo administracijų įstaigomis, siekdami plėtoti ir įgyvendinti bendradarbiavimo veiklą.

33.20 STRAIPSNIS

Ginčų sprendimas

1. Šalys deda visas įmanomas pastangas, kad palaikydamos dialogą, keisdamosi informacija ir bendradarbiaudamos išspręstų bet kokius Šalių nesutarimus dėl šio skyriaus aiškinimo ar taikymo.
2. Jei Šalys nesutaria dėl šio skyriaus aiškinimo ar taikymo, jos taiko tik pagal 33.21 ir 33.22 straipsnius nustatytas ginčų sprendimo procedūras.

33.21 STRAIPSNIS

Konsultacijos

1. Šalis (toliau – prašančioji Šalis) bet kuriuo metu gali prašyti konsultacijų su kita Šalimi (toliau – atsakančioji Šalis) dėl bet kokio klausimo, susijusio su šio skyriaus aiškinimu ar taikymu, įteikdama rašytinį prašymą atsakančiosios Šalies kontaktiniam punktui. Prašyme nurodomos priežastys, dėl kurių prašoma konsultacijų, įskaitant pakankamai konkretų nagrinėjamo klausimo aprašymą ir, jos nuomone, taikytinas šio skyriaus nuostatas.
2. Jei su prašančiąja Šalimi nesusitarta kitaip, atsakančioji Šalis atsako raštu ne vėliau kaip per 10 dienų nuo prašymo gavimo dienos.
3. Šalys pradeda konsultacijas ne vėliau kaip per 30 dienų nuo tos dienos, kai atsakančioji Šalis gauna prašymą, nebent Šalys susitaria kitaip.
4. Konsultacijos gali vykti susitinkant asmeniškai arba bet kokiomis Šalims prieinamomis technologinėmis priemonėmis. Jei konsultacijos vyksta susitinkant asmeniškai, jos rengiamos atsakančiosios Šalies teritorijoje, nebent Šalys susitaria kitaip.
5. Per konsultacijas Šalys:
 - a) pateikia pakankamai informacijos, kad būtų galima nuodugniai išnagrinėti klausimą, ir

b) konfidencialiai tvarko visą informaciją, kuria keičiamasi konsultacijų metu.

6. Šalys pradeda konsultacijas, kad pasiektų abipusiškai priimtina sprendimą, atsižvelgdamos į su tuo klausimu susijusias bendradarbiavimo galimybes. Su šiame skyriuje nurodytais daugiašaliais susitarimais susijusiais klausimais Šalys atsižvelgia į TDO arba atitinkamų pagal tuos susitarimus įsteigtų įstaigų pateiktą informaciją. Kai aktualu, Šalys gali susitarti kreiptis patarimo į tokias organizacijas ar įstaigas arba į bet kurį kitą ekspertą ar įstaigą, kurie, jų manymu, yra tinkami, kad padėtų joms konsultacijose.

7. Jei Šalys negali išspręsti klausimo per 60 dienų nuo rašytinio prašymo surengti konsultacijas pagal 1 dalį įteikimo, kiekviena Šalis, įteikdama rašytinį prašymą kitos Šalies kontaktiniams punktui, gali prašyti sušaukti Pakomitečio posėdį šiam klausimui išnagrinėti. Pakomitetas posėdžiauja nedelsiant ir stengiasi susitarti dėl klausimo sprendimo.

8. Kiekviena Šalis arba pagal 7 dalį sušauktas Pakomitetas, jei tinkama, gali prašyti 40.6 straipsnyje nurodytų vidaus konsultacinių grupių nuomonės arba kitų ekspertų konsultacijų.

9. Jei Šalims pavyksta išspręsti šį klausimą, jos dokumentuoja rezultatus, prireikus nuroydamos konkrečius veiksmus ir terminus, dėl kurių buvo susitarta. Šalys viešai paskelbia tuos rezultatus, jei nesusitaria kitaip.

33.22 STRAIPSNIS

Ekspertų kolegija

1. Jei Šalys neišsprendžia klausimo per 60 dienų nuo rašytinio prašymo sušaukti Pakomitečio posėdį įteikimo, kaip nurodyta 33.21 straipsnio 7 dalyje, arba, jei toks prašymas nepateiktas, per 120 dienų nuo rašytinio prašymo surengti konsultacijas pagal 33.21 straipsnio 1 dalį įteikimo, prašančioji Šalis gali prašyti sudaryti ekspertų kolegiją klausimui išnagrinėti.

Toks prašymas pateikiamas raštu atsakančiosios Šalies kontaktiniam punktui. Prašyme nurodomos priežastys, dėl kurių prašoma sudaryti ekspertų kolegiją, įskaitant pakankamai konkrečių nagrinėjamo klausimo aprašymą, ir paaiškinama, kaip tuo klausimu pažeidžiamos konkrečios šio skyriaus nuostatos.

2. Išskyrus atvejus, kai šiame straipsnyje numatyta kitaip, 38.6, 38.10 ir 38.13 straipsniai, 38.14 straipsnio 1 dalis, 38.15 ir 38.19 straipsniai, 38.20 straipsnio 2 dalis, 38.21, 38.22, 38.24, 38.32, 38.33, 38.34 ir 38.35 straipsniai, taip pat 38-A priede pateiktos Darbo tvarkos taisyklės ir 38-B priede pateiktas Elgesio kodeksas taikomi *mutatis mutandis*.

3. Pirmajame posėdyje Pakomitetas rekomenduoja Jungtiniam komitetui nustatyti ne mažiau kaip 15 asmenų, kurie nori ir gali būti ekspertų kolegijos nariais. Remdamasis šia rekomendacija, Jungtinis komitetas ne vėliau kaip per vienus metus nuo šio Susitarimo įsigaliojimo sudaro tokių asmenų sąrašą. Sąrašą sudaro trys dalys:

a) viena asmenų sąrašo dalis sudaroma remiantis ES Šalies pasiūlymais;

- b) viena asmenų sąrašo dalis sudaroma remiantis Čilės pasiūlymais ir
- c) viena sąrašo dalis sudaroma iš asmenų, kurie nėra nė vienos iš Šalių piliečiai ir tinka būti ekspertų kolegijos pirmininkais.
4. Į kiekvieną sąrašo dalį įtraukiami bent penki asmenys. Jungtinis komitetas užtikrina, kad sąrašas būtų nuolat atnaujinamas ir kad jame nuolat būtų minėtas mažiausias asmenų skaičius.
5. 3 dalyje nurodyti asmenys turi turėti specializuotų žinių ar patirties, susijusių su darbo ar aplinkos teisės klausimais, šiame skyriuje aptariamais klausimais ar ginčų pagal tarptautinius susitarimus sprendimu. Jie turi būti nepriklausomi, dalyvauti kaip individualūs asmenys ir nevykdyti jokios organizacijos ar vyriausybės nurodymų su nesutarimu susijusiais klausimais, neturėti ryšių su bet kurios iš Šalių vyriausybėmis ir laikytis 38-B priede pateikto Elgesio kodekso.
6. Kai ekspertų kolegija sudaroma 38.6 straipsnio 3, 4 ir 6 dalyse nustatyta tvarka, ekspertai atrenkami iš šio straipsnio 3 dalyje nurodytų atitinkamų sąrašo dalių.

7. Jei per penkias dienas nuo ekspertų kolegijos sudarymo dienos Šalys nenusprendžia kitaip, ekspertų kolegijos įgaliojimai yra šie:

„atsižvelgiant į atitinkamas Europos Sąjungos bei jos valstybių narių ir Čilės Respublikos pažangiojo pagrindų susitarimo 33 skyriaus nuostatas, išnagrinėti prašyme sudaryti ekspertų kolegiją nurodytą klausimą ir pagal to susitarimo 33.23 straipsnį pateikti ataskaitą su išvadomis ir rekomendacijomis dėl šio klausimo sprendimo“.

8. Kai klausimai yra susiję su šiame skyriuje nurodytais daugiašaliais susitarimais, ekspertų kolegija turėtų prašyti TDO arba pagal tuos susitarimus įsteigtų atitinkamų įstaigų pateikti informacijos, įskaitant bet kokias turimas susijusias aiškinamąsias gaires, išvadas ar sprendimus, kuriuos priėmė TDO ir tos įstaigos. Visa tokia informacija pateikiama abiem Šalims, kad jos galėtų pateikti pastabų.

9. Ekspertų kolegija šio skyriaus nuostatas aiškina vadovaudamasi įprastomis tarptautinės viešosios teisės, įskaitant Vienos konvenciją dėl tarptautinių sutarčių teisės, aiškinimo taisyklėmis.

10. Ekspertų kolegija pateikia Šalims tarpinę ataskaitą ir galutinę ataskaitą, kurioje išdėstomos nustatytos faktinės aplinkybės, atitinkamų nuostatų taikymas ir bet kokių nustatytų faktų, išvadų ir pateiktų rekomendacijų pagrindimas.

11. Ekspertų kolegija per 100 dienų nuo jos sudarymo dienos pateikia Šalims tarpinę ataskaitą. Jei, ekspertų kolegijos manymu, pateikti tarpinės ataskaitos per šį terminą neįmanoma, ekspertų kolegijos pirmininkas apie tai raštu praneša Šalims ir nurodo vėlavimo priežastis ir dieną, kurią ekspertų kolegija ketina ją pateikti. Kiekvienas šiame dalyje nustatytas terminas gali būti pratęstas Šalių bendru sutarimu.
12. Šalis gali per 25 dienas nuo tarpinės ataskaitos įteikimo dienos įteikti ekspertų kolegijai pagrįstą prašymą peržiūrėti konkrečius jos aspektus. Šalis gali pateikti pastabų dėl kitos Šalies prašymo per 15 dienų nuo jo įteikimo dienos.
13. Apsvarsčiusi prašymą ir pastabas, ekspertų kolegija parengia galutinę ataskaitą. Jei per 11 dalyje nurodytą terminą neįteikiamas prašymas peržiūrėti konkrečius tarpinės ataskaitos aspektų, tarpinė ataskaita tampa ekspertų kolegijos galutine ataskaita.
14. Ekspertų kolegija per 175 dienas nuo jos sudarymo dienos įteikia Šalims galutinę ataskaitą. Jei, ekspertų kolegijos manymu, šio termino laikytis neįmanoma, kolegijos pirmininkas apie tai raštu praneša Šalims ir nurodo vėlavimo priežastis ir dieną, kurią ekspertų kolegija ketina įteikti galutinę ataskaitą. Kiekvienas šiame dalyje nustatytas terminas gali būti pratęstas Šalių bendru sutarimu.
15. Galutinėje ataskaitoje aptariamas bet koks Šalių rašytinis prašymas dėl tarpinės ataskaitos ir aiškiai išnagrinėjamos Šalių pateiktos pastabos.

16. Per 15 dienų nuo dienos, kurią ekspertų kolegija įteikia galutinę ataskaitą, Šalys ją paskelbia viešai.

17. Jei ekspertų kolegijos galutinėje ataskaitoje nustatoma, kad Šalis nevykdė pagal šį skyrių jai tenkančių pareigų, Šalys, atsižvelgdamos į ekspertų kolegijos ataskaitą ir rekomendacijas, aptaria, kokias tinkamas priemones reikia įgyvendinti. Atsakančioji Šalis ne vėliau kaip per tris mėnesius po to, kai viešai paskelbiama ataskaita, informuoja 40.6 straipsnyje nurodytą savo vidaus konsultacinę grupę ir kitą Šalį apie savo sprendimus dėl veiksmų ar priemonių, kuriuos reikia įgyvendinti.

18. Pakomitetis stebi, kaip vykdomi tolesni veiksmai, susiję su ekspertų kolegijos galutine ataskaita ir rekomendacijomis. 40.6 straipsnyje nurodytos vidaus konsultacinės grupės gali pateikti Pakomitečiui savo pastabas šiuo klausimu.

33.23 STRAIPSNIS

Peržiūra

1. Siekdamas pagerinti šio skyriaus tikslų įgyvendinimą, Šalys Pakomitečio posėdžiuose aptaria veiksmingą jo įgyvendinimą, atsižvelgdamos, *inter alia*, į svarbiausius kiekvienos Šalies politikos ir tarptautinių susitarimų pokyčius.

2. Atsižvelgdama į tokių diskusijų rezultatus, Šalis gali prašyti peržiūrėti šį skyrių bet kuriuo metu po šio Susitarimo įsigaliojimo dienos. Šiuo tikslu Pakomitetas gali rekomenduoti Šalims iš dalies pakeisti atitinkamas šio skyriaus nuostatas pagal 41.6 straipsnio 1 dalyje nustatytą pakeitimo tvarką.

34 SKYRIUS

PREKYBA IR LYČIŲ LYGYBĖ

34.1 STRAIPSNIS

Aplinkybės ir tikslai

1. Šalys sutaria, kad lyčių aspektu grindžiamą požiūrį svarbu įtraukti į integracinio ekonomikos augimo skatinimą ir kad šiuo atžvilgiu į lyčių lygybę orientuotai politikai gali tekti esminis vaidmuo. Tai apima kliūčių, trukdančių moterims dalyvauti ekonomikoje ir tarptautinėje prekyboje, šalinimą, įskaitant vienodas vyrų ir moterų galimybes darbo rinkoje atlikti darbo funkcijas ir dirbti įvairiuose sektoriuose.

2. Šalys pripažįsta, kad tarptautinė prekyba ir investicijos yra ekonomikos augimo varomoji jėga, taip pat pripažįsta, kad moterys, dalyvaudamos ekonominėje veikloje, įskaitant verslą ir tarptautinę prekybą, svariai prisideda prie ekonomikos augimo.

3. Šalys pripažįsta, kad moterų dalyvavimas tarptautinėje prekyboje gali prisidėti prie jų ekonominio įgalėjimo ir ekonominės nepriklausomybės didinimo. Be to, moterų galimybė naudotis ekonominiais ištekliais ir jų nuosavybė prisideda prie tvaraus ir integracinio ekonomikos augimo, klestėjimo, konkurencingumo ir visuomenės gerovės. Todėl Šalys pabrėžia savo ketinimą įgyvendinti šią šio Susitarimo dalį taip, kad būtų skatinama ir didinama vyrų ir moterų lygybė.
4. Šalys primena Jungtinių Tautų darnaus vystymosi darbotvarkę iki 2030 m. ir su prekyba ir lyčių lygybe susijusius tikslus, visų pirma 5 tikslą – užtikrinti lyčių lygybę ir įgalinti visas moteris bei mergaites.
5. Šalys primena per 2017 m. gruodžio mėn. PPO ministrų konferenciją Buenos Airėse priimtą Bendrą deklaratiją dėl prekybos ir ekonominio moterų įgalėjimo tikslus.
6. Šalys primena savo įsipareigojimus dėl lyčių lygybės integravimo ir moterų bei mergaičių įgalėjimo, taip pat pagarbos demokratijos principams, žmogaus teisėms ir pagrindinėms laisvėms, kaip nustatyta Visuotinėje žmogaus teisių deklaracijoje ir kituose atitinkamuose su lyčių lygybe susijusiuose tarptautiniuose žmogaus teisių dokumentuose, kurių šalys jos yra.

7. Šalys dar kartą patvirtina savo įsipareigojimus pagal Pekino deklaraciją ir veiksmų platformą, priimtą 1995 m. rugsėjo 4–15 d. Pekine vykusioje Ketvirtojoje pasaulinėje moterų klausimų konferencijoje, ypač atkreipdamos dėmesį į tikslus ir nuostatas, susijusias su moterų lygiomis galimybėmis naudotis ištekliais, užimtumu, rinkomis ir prekyba.
8. Šalys dar kartą patvirtina įtraukios prekybos politikos, kuria prisidedama prie vyrų ir moterų lygių teisių, požiūrio ir galimybių skatinimo ir visų formų moterų diskriminacijos panaikinimo, svarbą.
9. Šalys pabrėžia privačiojo sektoriaus vaidmenį skatinant lyčių lygybę taikant nediskriminavimo ir įvairovės politiką savo įmonių veikloje pagal Šalių patvirtintas ar remiamas tarptautines gaires ir standartus.
10. Šalys siekia:
- a) laikydamosi savo tarptautinių įsipareigojimų, stiprinti tarpusavio prekybos santykius, bendradarbiavimą ir dialogą taip, kad būtų sudarytos palankios sąlygos moterų ir vyrų, kaip darbuotojų, gamintojų, prekybininkų ar vartotojų, lygioms galimybėms ir vienodam požiūriui į juos;
 - b) lengvinti bendradarbiavimą ir dialogą, siekdamos gerinti moterų gebėjimus, sąlygas ir galimybes pasinaudoti prekybos teikiamomis galimybėmis;
 - c) toliau gerinti savo gebėjimus spręsti su prekyba susijusius lyčių klausimus, be kita ko, keisdamosi informacija ir geriausia patirtimi.

34.2 STRAIPSNIS

Daugiašaliai susitarimai

1. Kiekviena Šalis dar kartą patvirtina savo įsipareigojimą veiksmingai įgyvendinti pareigas pagal 1979 m. gruodžio 18 d. Jungtinių Tautų Generalinės Asamblėjos priimtą Konvenciją dėl visų formų diskriminacijos panaikinimo moterims, ypač atkreipdama dėmesį į nuostatas, susijusias su moterų diskriminacijos panaikinimu ekonominiame gyvenime ir užimtumo srityje.
2. Šalys primena savo atitinkamas pareigas pagal šios šio Susitarimo dalies 33.16 straipsnį dėl valstybių narių ir Čilės ratifikuotų TDO konvencijų, susijusių su lyčių lygybe ir diskriminacijos panaikinimu užimtumo ir profesinės veiklos srityje.
3. Kiekviena Šalis dar kartą patvirtina savo įsipareigojimą veiksmingai įgyvendinti savo pareigas pagal kitus daugiašalius susitarimus, kurių šalis ji yra, susijusius su lyčių lygybe ar moterų teisėmis.

34.3 STRAIPSNIS

Bendrosios nuostatos

1. Šalys pripažįsta kiekvienos Šalies teisę nustatyti savo lygių galimybių vyrams ir moterims aprėptį bei garantijas ir atitinkamai priimti ar keisti atitinkamas teisės nuostatas ir politiką, laikantis įsipareigojimų pagal 34.2 straipsnyje nurodytus tarptautinius susitarimus.

2. Kiekviena Šalis siekia užtikrinti, kad atitinkamose jos teisės nuostatose ir politikoje būtų numatytos ir skatinamos lygios vyrų ir moterų teisės, požiūris į juos ir galimybės, laikantis tarptautinių įsipareigojimų. Kiekviena Šalis stengiasi tobulinti tokias teisės nuostatas ir politiką.
3. Kiekviena Šalis stengiasi rinkti pagal lytį suskirstytus duomenis, susijusius su prekyba ir lytimi, kad geriau suprastų skirtingą prekybos politikos priemonių poveikį moterims ir vyrams, atliekantiems darbuotojų, gamintojų, prekybininkų ar vartotojų vaidmenį.
4. Kiekviena Šalis savo teritorijoje skatina visuomenės informuotumą apie savo teisės nuostatas ir politiką, susijusias su lyčių lygybe, įskaitant jų poveikį ir svarbą integraciniam ekonomikos augimui ir prekybos politikai.
5. Kiekviena Šalis, rengdama, įgyvendindama ir peržiūrėdama priemones srityse, kurioms taikoma ši šio Susitarimo dalis, kai tinkama, atsižvelgia į vyrų ir moterų lygybės tikslą.
6. Kiekviena Šalis skatina prekybą ir investicijas propaguodama lygias galimybes ir moterų bei vyrų dalyvavimą ekonomikoje ir tarptautinėje prekyboje. Tai apima, *inter alia*, priemones, kuriomis siekiama: palaipsniui panaikinti visų rūšių diskriminaciją dėl lyties; skatinti laikytis vienodo užmokesčio už vienodos vertės darbą principo, kad būtų panaikintas vyrų ir moterų darbo užmokesčio skirtumas, ir sudaryti palankesnes sąlygas, kad moterys nebūtų diskriminuojamos užimtumo ir profesinėje veikloje, įskaitant dėl nėštumo ir motinystės.

7. Siekdama skatinti prekybą ar investicijas, Šalis nesusilpnina ir nesumažina atitinkamomis teisės nuostatomis suteikiamos apsaugos, kuria siekiama užtikrinti lyčių lygybę arba lygias moterų ir vyrų galimybes.

8. Siekdama skatinti prekybą ar investicijas, Šalis neatsisako savo atitinkamų teisės nuostatų, kuriomis siekiama užtikrinti lyčių lygybę arba lygias moterų ir vyrų galimybes, ar kitaip nuo jų nenukrypsta, nesiūlo jų atsisakyti ar kitaip nuo jų nukrypti taip, kad būtų susilpninta ar sumažinta tomis teisės nuostatomis suteikiama apsauga.

9. Šalis savo nuosekliais ar pasikartojančiais veiksmais ar neveikimu neturi liautis veiksmingai užtikrinti, kad būtų taikoma jos atitinkamomis teisės nuostatomis, kuriomis siekiama užtikrinti lyčių lygybę arba lygias moterų ir vyrų galimybes, suteikiama apsauga, tokiu būdu, kad būtų daromas poveikis prekybai ar investicijoms.

34.4 STRAIPSNIS

Bendradarbiavimo veikla

1. Šalys pripažįsta, kad naudinga dalytis atitinkama patirtimi rengiant, įgyvendinant, stebint ir stiprinant su prekyba susijusius lyčių lygybės priemonių aspektus.

2. Vadovaudamosi 1 dalimi, Šalys vykdo bendradarbiavimo veiklą, kuria siekiama pagerinti moterų, be kita ko, darbuotojų, verslininkų ir amatininkų, gebėjimus ir sąlygas pasinaudoti šia šio Susitarimo dalimi sukurtomis galimybėmis ir visapusiškai jomis naudotis.

3. Bendradarbiavimo veikla vykdoma Šalių sutartais klausimais ir temomis.
4. Bendradarbiavimo veikla gali būti plėtojama ir įgyvendinama dalyvaujant JT, PPO, TDO, EBPO ir kitoms tarptautinėms organizacijoms, taip pat, kaip tinkama, su trečiosiomis šalimis, įmonėmis, darbdavių ir darbuotojų organizacijomis, švietimo ir mokslinių tyrimų organizacijomis bei kitomis nevyriausybinėmis organizacijomis.
5. Bendradarbiavimo sritys gali apimti dalijimąsi patirtimi ir geriausios praktikos pavyzdžiais, susijusiais su politika ir programomis, kuriomis moterys skatinamos aktyviau dalyvauti tarptautinėje prekyboje, taip pat su prekyba susijusiais aspektais:
 - a) moterų finansinės įtraukties ir švietimo, taip pat galimybių gauti finansavimą ir finansinę pagalbą skatinimo;
 - b) moterų lyderystės skatinimo ir moterų tinklų kūrimo;
 - c) visapusiško moterų dalyvavimo ekonomikoje skatinimo, skatinant jų dalyvavimą, lyderystę ir švietimą, visų pirma tose srityse, kuriose joms yra nepakankamai atstovaujama, pavyzdžiui, gamtos mokslų, technologijų, inžinerijos ir matematikos (STEM), taip pat inovacijų ir verslo srityse;
 - d) lyčių lygybės skatinimo įmonėse;
 - e) moterų dalyvavimo sprendimų priėmimo pozicijose viešajame ir privačiajame sektoriuose;

- f) viešųjų ir privačiųjų iniciatyvų, kuriomis siekiama skatinti moterų verslumą, įskaitant moterų integraciją į oficialųjį ekonomikos sektorių, moterų vadovaujamų įmonių konkurencingumo didinimą, kad jos galėtų dalyvauti ir konkuruoti vietos, regioninėse ir pasaulinėse vertės grandinėse, ir veiklą, kuria skatinamas moterų vadovaujamų mažųjų ir vidutinių įmonių tarptautinimas;
- g) politikos ir programų, kuriomis siekiama gerinti moterų skaitmeninius įgūdžius ir prieigą prie internetinių verslo priemonių ir elektroninės prekybos platformų;
- h) priežiūros politikos ir programų, taip pat profesinio ir asmeninio gyvenimo pusiausvyros priemonių, atsižvelgiant į lyčių aspektą, tobulinimo;
- i) ryšio tarp aktyvesnio moterų dalyvavimo tarptautinėje prekyboje ir moterų ir vyrų darbo užmokesčio skirtumo mažinimo tyrimo;
- j) prekybos politikos, įskaitant jos rengimą, įgyvendinimą ir poveikio stebėseną, analizės, grindžiamos lyčių aspektu, plėtojimo;
- k) duomenų, suskirstytų pagal lytį, rinkimo, rodiklių, stebėsenos ir vertinimo metodikų naudojimo ir su prekyba susijusios statistikos analizės lyčių atžvilgiu;
- l) sąsajų tarp moterų dalyvavimo tarptautinėje prekyboje ir tokių sričių kaip deramas darbas, profesinė segregacija ir moterų darbo sąlygos, įskaitant nėščių ir neseniai pagimdžiusių darbuotojų saugą ir sveikatą darbe, nagrinėjimo pagal 33.18 straipsnio f punktą;

m) politikos ir programų, kuriomis siekiama užkirsti kelią skirtingam ekonominiam poveikiui, kurį krizės ir ekstremaliosios situacijos daro moterims ir vyrams, jį sušvelninti ir į jį reaguoti, ir

n) kitų klausimų, dėl kurių susitarė Šalys.

6. Bendradarbiavimo veiklos prioritetus Šalys nustato bendrai, atsižvelgdamos į abipusio intereso sritis ir turimus išteklius.

7. Bendradarbiauti, įskaitant 5 dalyje nurodytas sritis, galima asmeniškai arba bet kokiais Šalims prieinamomis technologinėmis priemonėmis, pasitelkiant tokią veiklą kaip: praktinius seminarus, seminarus, konferencijas, bendradarbiavimo programas ir projektus, keitimąsi patirtimi ir dalijimąsi geriausia politikos ir procedūrų praktika, taip pat ekspertų mainus.

8. Per Prekybos ir darnaus vystymosi pakomitetį, įsteigtą pagal 8.8 straipsnio 1 dalį, Šalys skatina pagal šią šio Susitarimo dalį įsteigtų organų pastangas į savo darbą įtraukti su lytimi susijusius klausimus, svarstymus ir veiklą.

9. Kaip tinkama, Šalys skatina įtraukų moterų dalyvavimą įgyvendinant pagal šį straipsnį nustatytą bendradarbiavimo veiklą.

34.5 STRAIPSNIS

Institucinė tvarka

1. Už šio skyriaus įgyvendinimą atsakingas pagal 8.8 straipsnio 1 dalį įsteigtas Prekybos ir darnaus vystymosi pakomitetas. Šiam skyriui *mutatis mutandis* taikomas 33.19 straipsnis¹.
2. Bendraudamos su pilietine visuomene pagal 40.6 straipsnį sukurtose ar paskirtose vidaus konsultacinėse grupėse ir pagal 40.7 straipsnį organizuojamame pilietinės visuomenės forume, Šalys skatina vyrų ir moterų lygybę propaguojančių organizacijų dalyvavimą.

34.6 STRAIPSNIS

Ginčų sprendimas

Šiam skyriui *mutatis mutandis* taikomi 33.20, 33.21 ir 33.22 straipsniai².

¹ Siekiant didesnio aiškumo patikslinama, kad bet kokia nuoroda į 33 skyrių arba į aplinkos ir darbo srities problemas ar klausimus tame straipsnyje suprantama kaip nuoroda į šį skyrių arba atitinkamai į lyčių problemas ar klausimus.

² Siekiant didesnio aiškumo patikslinama, kad bet kokia nuoroda į 33 skyrių arba į aplinkos ir darbo srities problemas, klausimus ar įstatymus tuose straipsniuose suprantama kaip nuoroda į šį skyrių, arba atitinkamai į lyčių problemas, klausimus ar įstatymus, susijusius su šiomis problemomis ar klausimais.

34.7 STRAIPSNIS

Peržiūra

1. Šalys susitaria, kad svarbu kartu ar atskirai, pasitelkiant savo atitinkamus procesus ir institucijas, taip pat nustatytus pagal šią šio Susitarimo dalį, stebėti ir vertinti šios šio Susitarimo dalies įgyvendinimo poveikį vyrų ir moterų lygybei ir moterų galimybėms, susijusioms su prekyba.
2. Šalys gali peržiūrėti šį skyrių, atsižvelgdamos į jo įgyvendinimo patirtį, ir prireikus pasiūlyti, kaip jį patobulinti.

35 SKYRIUS

SKAIDRUMAS

35.1 STRAIPSNIS

Tikslas

1. Šalys, pripažindamos poveikį, kurį jų atitinkama reglamentavimo aplinka gali daryti jų tarpusavio prekybai ir investicijoms, siekia ekonominės veiklos vykdytojams, visų pirma mažosioms ir vidutinėms įmonėms, sukurti nuspėjamą reglamentavimo aplinką ir nustatyti efektyvias procedūras.

2. Šalys dar kartą patvirtina savo atitinkamus įsipareigojimus pagal PPO steigimo sutartį ir šiame skyriuje remiasi šiais įsipareigojimais ir nustato tolesnes skaidrumo priemones.

35.2 STRAIPSNIS

Terminų apibrėžtys

Šiame skyriuje vartojamų terminų apibrėžtys:

- a) administracinis sprendimas – teisinę galią turintis sprendimas arba veiksmas, kuris konkrečiu atveju taikomas konkrečiam asmeniui, prekei arba paslaugai ir kuris apima administracinio sprendimo nepriėmimo atvejus, nors tai numatyta pagal Šalies teisę, ir
- b) visuotinio taikymo administracinis sprendimas – administracinis sprendimas ar aiškinimas, kuris taikomas visiems asmenims ir faktinėms situacijoms, iš esmės patenkantiems į to administracinio sprendimo ar aiškinimo sritį, ir kuriuo nustatoma tam tikra elgesio norma, išskyrus:
 - i) nutarimą ar sprendimą, priimtą administracinės procedūros ar teismo pobūdžio proceso tvarka, kuris taikomas konkrečiam kitos Šalies asmeniui, prekei ar paslaugai konkrečiu atveju, arba
 - ii) nutarimą, kuriuo nutariama dėl konkretaus veiksmo ar praktikos.

35.3 STRAIPSNIS

Paskelbimas

1. Kiekviena Šalis užtikrina, kad jos įstatymai ir kiti teisės aktai, procedūros, visuotinio taikymo administraciniai sprendimai ir teismų sprendimai, susiję su bet kuriuo klausimu, kuriam taikoma ši Susitarimo dalis, būtų nedelsiant skelbiami oficialiai paskirta priemone ir, kai įmanoma, elektroninėmis priemonėmis arba kitaip paviesti, kad su jais susipažinti galėtų bet kuris asmuo.
2. Kiekviena Šalis paaiškina savo įstatymų ir kitų teisės aktų, procedūrų, visuotinai taikomų administracinių sprendimų ir teismų sprendimų, susijusių su bet koku klausimu, kuriam taikoma ši Susitarimo dalis, tikslą ir pagrindimą.
3. Kiekviena Šalis nustato pagrįstą laikotarpį nuo įstatymų ir kitų teisės aktų, susijusių su bet koku klausimu, kuriam taikoma ši Susitarimo dalis, paskelbimo dienos iki jų įsigaliojimo dienos, išskyrus atvejus, kai tai neįmanoma dėl skubos. Ši dalis netaikoma visuotinio taikymo administraciniams sprendimams ir teismų sprendimams.

35.4 STRAIPSNIS

Užklauso ir informacijos teikimas

1. Kiekviena Šalis nustato tinkamus mechanizmus, skirtus atsakyti į bet kurio asmens užklausas dėl įstatymų ar kitų teisės aktų, susijusių su bet koku klausimu, kuriam taikoma ši Susitarimo dalis, arba užtikrina, kad tokie mechanizmai toliau veiktų.
2. Bet kurios Šalies prašymu kita Šalis nedelsdama pateikia informaciją ir atsako į užklausas dėl galiojančių ar planuojamų įstatymų ar kitų teisės aktų, susijusių su bet koku klausimu, kuriam taikoma ši Susitarimo dalis, išskyrus atvejus, kai pagal kitą šios Susitarimo dalies skyrių yra nustatytas specialus mechanizmas.

35.5 STRAIPSNIS

Administraciniai procesai

1. Kiekviena Šalis užtikrina objektyvų, nešališką ir deramą visų jos įstatymų ir kitų teisės aktų, procedūrų ir visuotinio taikymo administracinių sprendimų, susijusių su bet kuriuo klausimu, kuriam taikoma ši Susitarimo dalis, administravimą.

2. Tais atvejais, kai su kita Šalimi susijusių konkrečių asmenų, prekių arba paslaugų atžvilgiu pradėtas administracinis procesas dėl 1 dalyje nurodytų įstatymų arba kitų teisės aktų, procedūrų ar visuotinio taikymo administracinių sprendimų taikymo, kiekviena Šalis:

- a) stengiasi asmenims, kuriems administraciniai procesai daro tiesioginį poveikį, pagal savo įstatymus ir kitus teisės aktus, kai procesas yra inicijuotas, pateikti pagrįstą pranešimą, kuriame aprašomas proceso pobūdis, nurodomas teisinis pagrindas, kuriuo remiantis inicijuojamas procesas, ir pateikiamas bendras visų ginčytinų klausimų aprašymas, ir
- b) prieš priimdama bet kokią galutinį administracinį sprendimą, suteikia tiems asmenims pagrįstą galimybę pateikti faktų ir argumentų, kuriais grindžiama jų pozicija, jei tai įmanoma atsižvelgiant į laiką, proceso pobūdį ir viešąjį interesą.

35.6 STRAIPSNIS

Peržiūra ir apskundimas

1. Kiekviena Šalis įsteigia bendrosios kompetencijos, arbitražo arba administracinius teismus arba užtikrina, kad jie toliau veiktų (arba nustato ar palieka galioti atitinkamas procedūras), kad būtų galima greitai peržiūrėti ir, jei pagrįsta, koreguoti administracinius sprendimus, susijusius su bet koku klausimu, kuriam taikoma ši Susitarimo dalis.

2. Kiekviena Šalis užtikrina, kad jos bendrosios kompetencijos, arbitražo arba administraciniai teismai apskundimo arba peržiūros procedūras taikytų nediskriminuodami ir nešališkai. Tokie teismai yra nešališki ir nepriklausomi nuo valdžios institucijos, kuriai suteikti administracinio vykdymo užtikrinimo įgaliojimai, ir neturi jokių interesų, susijusių su klausimo sprendimo rezultatu.

3. Kiek tai susiję su 1 dalyje nurodytais teismais ar procedūromis, kiekviena Šalis užtikrina, kad tokių teismų arba procesų šalims būtų suteikta:

- a) pagrįsta galimybė remti arba ginti savo atitinkamas pozicijas ir
- b) sprendimas, pagrįstas įrodymais ir pateikta bylos medžiaga, arba, jei to reikalaujama pagal Šalies teisę, atitinkamos institucijos surinkta bylos medžiaga.

4. Kiekviena Šalis užtikrina, kad 3 dalies b punkte nurodytą sprendimą įgyvendintų institucija, kuriai suteikti administracinio vykdymo užtikrinimo įgaliojimai, atsižvelgiant į jos įstatymuose ir kituose teisės aktuose numatytą apskundimą ar tolesnę peržiūrą.

35.7 STRAIPSNIS

Ryšys su kitais skyriais

Šiame skyriuje išdėstytos nuostatos taikomos kartu su kituose šios Susitarimo dalies skyriuose nustatytais konkrečiomis taisyklėmis.

36 SKYRIUS

GERA REGLAMENTAVIMO PRAKTIKA

36.1 STRAIPSNIS

Taikymo sritis

1. Šis skyrius taikomas reglamentavimo priemonėms, kurias reguliavimo institucijos priėmė arba inicijavo dėl bet kokio dalyko, kuriam taikoma ši šio Susitarimo dalis.
2. Šis skyrius netaikomas valstybių narių reguliavimo institucijoms ir reglamentavimo priemonėms, praktikai arba metodams.

36.2 STRAIPSNIS

Bendrieji principai

1. Šalys pripažįsta, kad svarbu:
 - a) taikyti gerą reglamentavimo praktiką planuojant, rengiant, skelbiant, įgyvendinant, vertinant ir peržiūrint reglamentavimo priemones, kad būtų pasiekti vidaus politikos tikslai, ir

- b) išlaikyti ir didinti šios dalies teikiamą naudą, kad būtų palengvinta prekyba prekėmis ir paslaugomis ir didinamos Šalių tarpusavio investicijos.
2. Kiekviena Šalis savarankiškai nustato savo geros reglamentavimo praktikos metodus pagal šią dalį taip, kad tai neprieštarautų jos pačios teisinei sistemai, praktikai ir pagrindiniams principams, įskaitant atsargumo principą, kuriuo grindžiama jos reglamentavimo sistema.
3. Nė viena šio skyriaus nuostata nelaikoma reikalavimu, kad Šalis:
- a) nukryptų nuo reglamentavimo priemonių rengimo ir priėmimo vidaus procedūrų;
- b) imtųsi veiksmų, kuriais būtų užkertamas kelias ar kliudoma laiku priimti reglamentavimo priemonės, kuriomis siekiama jos viešosios politikos tikslų, arba
- c) pasiektų kokį nors konkretų reglamentavimo srities rezultatą.

36.3 STRAIPSNIS

Terminų apibrėžtys

Šiame skyriuje vartojamų terminų apibrėžtys:

- a) reguliavimo institucija:
 - i) ES Šalies atveju – Europos Komisija ir
 - ii) Čilės atveju – bet kuri vykdomosios valdžios reguliavimo institucija, ir
- b) reglamentavimo priemonės:
 - i) ES Šalies atveju –
 - A) reglamentai ir direktyvos, kaip nustatyta Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 288 straipsnyje, ir
 - B) įgyvendinimo ir deleguotieji aktai, kaip nustatyta atitinkamai Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 290 ir 291 straipsniuose, ir
 - ii) Čilės atveju – visuotinio taikymo įstatymai ir nutarimai, kuriuos priima reguliavimo institucijos ir kurių privaloma laikytis¹.

¹ Pagal 2019 m. Prezidento nurodymo Nr. 3 II.1 punktą ir jo pakeitimus.

36.4 STRAIPSNIS

Reglamentavimo pokyčių vidaus koordinavimas

Kiekviena Šalis palaiko vidaus koordinavimo ar peržiūros procesus ar mechanizmus, skirtus reglamentavimo priemonėms rengti, vertinti ir peržiūrėti. Taikant tokius procesus ar mechanizmus turėtų būti siekiama, *inter alia*:

- a) skatinti laikytis geros reglamentavimo praktikos, įskaitant nurodytą šiame skyriuje;
- b) nustatyti Šalių reglamentavimo priemonių nereikalingo dubliavimosi ir reikalavimų nenuoseklumo atvejus ir jų išvengti;
- c) užtikrinti, kad būtų laikomasi Šalies tarptautinių prekybos įsipareigojimų, ir
- d) skatinti įvertinti rengiamų reglamentavimo priemonių poveikį, be kita ko, poveikį mažosioms ir vidutinėms įmonėms.

36.5 STRAIPSNIS

Reglamentavimo procesų ir mechanizmų skaidrumas

Kiekviena Šalis pagal savo atitinkamas taisykles ir procedūras viešai paskelbia procesų ir mechanizmų, kuriuos taikydama jos reguliavimo institucija rengia, vertina arba peržiūri reglamentavimo priemones, aprašymus. Tuose aprašymuose nurodomos atitinkamos gairės, taisyklės arba procedūros, be kita ko, susijusios su galimybe visuomenei teikti pastabas.

36.6 STRAIPSNIS

Išankstinė informacija apie planuojamas reglamentavimo priemones

1. Kiekviena Šalis stengiasi pagal savo atitinkamas taisykles ir procedūras kasmet skelbti informaciją apie planuojamas svarbias¹ reglamentavimo priemones.
2. Kiekviena Šalis stengiasi laiku viešai paskelbti šią informaciją apie kiekvieną 1 dalyje nurodytą svarbią reglamentavimo priemonę:
 - a) trumpą jos taikymo srities ir tikslų aprašymą ir
 - b) jei įmanoma, numatomą jos priėmimo laiką, įskaitant, kai taikoma, viešų konsultacijų galimybes.

¹ Kiekvienos Šalies reguliavimo institucija gali nustatyti, kas jos pareigų pagal šį skyrių tikslais laikoma svarbia reglamentavimo priemone.

36.7 STRAIPSNIS

Viešos konsultacijos

1. Rengdama svarbią¹ reglamentavimo priemonę, kiekviena Šalis, jei taikoma, laikydamasi savo atitinkamų taisyklių ir procedūrų:
 - a) paskelbia reglamentavimo priemonės projektą arba konsultacijų dokumentus, kuriuose pateikiama pakankamai informacijos apie tą rengiamą reglamentavimo priemonę, kad bet kuris asmuo² galėtų įvertinti, ar ji galėtų smarkiai paveikti jo interesus ir kokį poveikį ji galėtų jiems kelti;
 - b) nediskriminuodama suteikia pagrįstų galimybių bet kuriam asmeniui pateikti pastabų ir
 - c) apsvarsto gautas pastabas.
2. Kiekvienos Šalies reguliavimo institucija su viešomis konsultacijomis susijusiai informacijai teikti ir tokioms pastaboms gauti turėtų naudotis elektroninėmis ryšio priemonėmis ir siekti, kad tam būtų naudojamas specialus elektroninis portalas.
3. Kiekvienos Šalies reguliavimo institucija stengiasi viešai paskelbti konsultacijų rezultatų santrauką ir gautas pastabas, išskyrus atvejus, kai būtina apsaugoti konfidencialią informaciją arba neatskleisti asmens duomenų ar netinkamo turinio.

¹ Kiekvienos Šalies reguliavimo institucija gali nustatyti, kas jos pareigų pagal šį skyrių tikslais laikoma svarbia reglamentavimo priemone.

² Siekiant didesnio aiškumo patikslinama, kad šia dalimi Šaliai neužkertamas kelias rengti tikslines konsultacijas su suinteresuotaisiais asmenimis jos taisyklėse ir procedūrose nustatytomis sąlygomis.

36.8 STRAIPSNIS

Poveikio vertinimas

1. Kiekviena Šalis skatina, kad rengdama svarbias reglamentavimo priemones jos reguliavimo institucija, laikydamosi taikomų taisyklių ir procedūrų, atliktų rengiamų svarbių reglamentavimo priemonių poveikio vertinimą.
2. Atlikdama poveikio vertinimą, kiekvienos Šalies reguliavimo institucija skatina taikyti procesus ir mechanizmus, kuriais atsižvelgiama į šiuos veiksnius:
 - a) reglamentavimo priemonės poreikį, įskaitant problemos, kurią ketinama spręsti ta priemone, pobūdį ir svarbą;
 - b) įmanomas ir tinkamas reglamentavimo ir su reglamentavimu nesusijusias alternatyvas, kuriomis būtų galima pasiekti Šalies viešosios politikos tikslus, įskaitant galimybę nereglamentuoti;
 - c) kiek įmanoma ir svarbu, galimą socialinį, ekonominį ir su aplinka susijusį tų alternatyvų poveikį, įskaitant poveikį tarptautines prekybai bei mažosioms ir vidutinėms įmonėms, ir
 - d) kaip svarstomos galimybės susijusios su atitinkamais tarptautiniais standartais, jei jų yra, įskaitant, kai tinkama, galimų nukrypimų priežastis.

3. Kiek tai susiję su reguliavimo institucijos atlikto reglamentavimo priemonės poveikio vertinimu, ta reguliavimo institucija parengia galutinę ataskaitą, kurioje išsamiai išdėstomi veiksniai, į kuriuos ji atsižvelgė atlikdama vertinimą, ir atitinkamos jos išvados. Informacija skelbiama viešai, kai viešai paskelbiama atitinkama reglamentavimo priemonė.

36.9 STRAIPSNIS

Retrospektyvinis vertinimas

Šalys pripažįsta, kad esamų reglamentavimo priemonių periodinis retrospektyvinis vertinimas padeda mažinti nereikalingą reglamentavimo našta, be kita ko, mažosioms ir vidutinėms įmonėms, ir veiksmingiau siekti viešosios politikos tikslų. Šalys stengiasi skatinti savo reglamentavimo sistemose taikyti periodinius retrospektyvinius vertinimus.

36.10 STRAIPSNIS

Reglamentavimo priemonių registras

Kiekviena Šalis užtikrina, kad esamos reglamentavimo priemonės būtų pagal atitinkamas temas skelbiamos tam skirtame reglamentavimo priemonių identifikavimo registre, viešai prieinamame vienoje bendroje nemokamoje interneto svetainėje. Svetainėje turėtų būti galima atlikti reglamentavimo priemonių paiešką pagal teksto fragmentus arba žodžius. Kiekviena Šalis reguliariai atnaujina savo registrą.

36.11 STRAIPSNIS

Bendradarbiavimas ir keitimasis informacija

Šalys bendradarbiauja siekdamos palengvinti šio skyriaus įgyvendinimą. Šis bendradarbiavimas gali apimti bet kokios susijusios veiklos organizavimą siekiant stiprinti Šalių reguliavimo institucijų bendradarbiavimą ir keitimąsi informacija apie šiame skyriuje nustatytą reglamentavimo praktiką.

36.12 STRAIPSNIS

Kontaktiniai punktai

Kiekviena Šalis per vieną mėnesį nuo šio Susitarimo įsigaliojimo paskiria kontaktinį punktą Šalių tarpusavio keitimuisi informacijai lengvinti.

36.13 STRAIPSNIS

Nuostatų dėl ginčų sprendimo netaikymas

Šiam skyriui 38 skyrius netaikomas.

37 SKYRIUS

MAŽOSIOS IR VIDUTINĖS ĮMONĖS

37.1 STRAIPSNIS

Tikslai

Šalys pripažįsta mažųjų ir vidutinių įmonių (MVI) svarbą Šalių dvišaliuose prekybos ir investicijų santykiuose ir patvirtina savo įsipareigojimą didinti MVI gebėjimą pasinaudoti šios šio Susitarimo dalies teikiamomis galimybėmis.

37.2 STRAIPSNIS

Dalijimasis informacija

1. Kiekviena Šalis sukuria viešai prieinamą MVI skirtą interneto svetainę arba užtikrina, kad tokia svetainė, kurioje pateikiama informacija apie šią šio Susitarimo dalį, toliau veiktų, be kita ko:
 - a) šios šio Susitarimo dalies santrauką ir

b) MVI skirtą informaciją, kurioje:

- i) apibūdinamos šios šio Susitarimo dalies nuostatos, kurias kiekviena Šalis mano esant svarbias abiejų Šalių MVI, ir
- ii) pateikiama bet kokia kita informacija, kurią Šalis mano esant naudingą MVI, norinčioms pasinaudoti šia šio Susitarimo dalimi teikiamomis galimybėmis.

2. Kiekviena Šalis 1 dalyje nurodytoje svetainėje pateikia interneto nuorodą į:

- a) šios šio Susitarimo dalies tekstą, įskaitant priedus ir priedėlius, visų pirma muitų tarifų sąrašus ir konkreitiems produktams taikomas kilmės taisykles;
- b) atitinkamą kitos Šalies svetainę ir
- c) savo institucijų svetaines, kuriose, Šalies nuomone, teikiama naudinga informacija asmenims, besidomintiems prekybos ir verslo galimybėmis toje Šalyje.

3. Kiekviena Šalis 1 dalyje nurodytoje svetainėje pateikia nuorodą į savo institucijų svetaines, kuriose pateikiama informacija, susijusi su:

- a) muitų teisės aktais ir importo, eksporto ir tranzito procedūromis, taip pat atitinkamomis formomis, dokumentais ir kita reikalinga informacija;

- b) taisyklėmis ir procedūromis, susijusiais su intelektinės nuosavybės teisėmis, įskaitant geografines nuorodas;
- c) techniniais reglamentais, įskaitant, kai būtina, privalomas atitikties vertinimo procedūras ir nuorodas į atitikties vertinimo įstaigų sąrašus tais atvejais, kai trečiojo asmens atitikties vertinimas yra privalomas, kaip numatyta 16 skyriuje;
- d) sanitarijos ir fitosanitarijos priemonėmis, susijusiomis su importu ir eksportu, kaip numatyta 13 skyriuje;
- e) viešųjų pirkimų taisyklėmis, duomenų baze, kurioje pateikiami skelbimai apie viešuosius pirkimus, ir kitomis atitinkamomis 28 skyriaus nuostatomis;
- f) bendrovių registravimo procedūromis ir
- g) kita informacija, kuri, Šalies nuomone, gali padėti MVĮ.

4. Kiekviena Šalis 1 dalyje nurodytoje svetainėje pateikia interneto nuorodą į duomenų bazę, kurioje galima atlikti elektroninę paiešką pagal Suderintos sistemos kodą ir kurioje pateikiama ši su patekimu į jos rinką susijusi informacija:

- a) muitų ir kvotų normos, įskaitant normas didžiausio palankumo statusą turinčioms šalims, didžiausio palankumo statuso neturinčioms šalims taikomos normos ir lengvatinės normos bei tarifinės kvotos;

- b) akcizai;
- c) mokesčiai (pvz., pridėtinės vertės mokestis);
- d) muitai ar kiti mokesčiai, įskaitant taikomus konkrečioms produktams;
- e) prekių kilmės taisyklės, kaip numatyta 10 skyriuje;
- f) sąlyginis apmokestinimas muitais, muitų atidėjimas ar kito tipo lengvatos, kuriomis sumažinami ar kompensuojami muitai arba nuo jų atleidžiama;
- g) kriterijai, pagal kuriuos nustatoma prekės muitinė vertė, ir
- h) kitos tarifinės priemonės;
- i) importo procedūroms reikalinga informacija ir
- j) su netarifinėmis priemonėmis ar taisyklėmis susijusi informacija.

5. Kiekviena Šalis reguliariai arba kitos Šalies prašymu atnaujina 1–4 dalyse nurodytą informaciją ir nuorodas, kurias ji tvarko savo svetainėje, kad užtikrintų, kad jos būtų atnaujintos ir tikslios.

6. Kiekviena Šalis užtikrina, kad šiame straipsnyje nurodyta informacija būtų pateikta tinkamai, kad MVI galėtų ja naudotis. Kiekviena Šalis stengiasi, kad ši informacija būtų prieinama anglų kalba.

7. Šalis jokiems Šalies asmenims netaiko jokio mokesčio už galimybę susipažinti su informacija, pateikta pagal 1–4 dalis.

37.3 STRAIPSNIS

MVĮ kontaktiniai punktai

1. Kiekviena Šalis praneša kitai Šaliai apie savo MVĮ kontaktinį punktą, kuris vykdys šiame straipsnyje išvardytas funkcijas. Šalis nedelsdama praneša kitai Šaliai apie bet kokių tų kontaktinių punktų informacijos pasikeitimą.
2. MVĮ kontaktiniai punktai:
 - a) užtikrina, kad įgyvendinant šią šio Susitarimo dalį būtų atsižvelgiama į MVĮ poreikius taip, kad abiejų Šalių MVĮ galėtų pasinaudoti naujomis šio Susitarimo šios dalies teikiamomis galimybėmis;
 - b) užtikrina, kad 37.2 straipsnyje nurodyta informacija būtų atnaujinta ir svarbi MVĮ; kiekviena Šalis gali per MVĮ kontaktinį punktą pasiūlyti papildomos informacijos, kurią kita Šalis gali įtraukti į informaciją, kuri turi būti pateikta pagal 37.2 straipsnį;

- c) nagrinėja visus MVĮ svarbius klausimus, susijusius su šios šio Susitarimo dalies įgyvendinimu, įskaitant:
- i) keitimąsi informacija siekiant padėti Jungtiniam komitetui stebėti ir įgyvendinti su MVĮ susijusius šios šio Susitarimo dalies aspektus;
 - ii) pagalbą pakomitečiams ir kitiems kontaktiniams punktam, įsteigtiems pagal šią šio Susitarimo dalį, svarstyti MVĮ svarbius klausimus;
- d) periodiškai bendrai ar atskirai atsiskaityti dėl savo veiklos Jungtiniam komitetui, kad šis ją apsvarstytų, ir
- e) Šalių susitarimu svarsto bet kokius kitus pagal šią šio Susitarimo dalį kylančius klausimus, susijusius su MVĮ.

3. MVĮ kontaktiniai punktai rengia posėdžius pagal poreikį ir savo veiklą vykdo Šalių sutartomis ryšių priemonėmis, be kita ko, elektroniniu paštu, vaizdo konferencijomis ar kitais būdais.

4. MVĮ kontaktiniai punktai, vykdydami savo veiklą, kai tinkama, gali siekti bendradarbiauti su ekspertais ir išorės organizacijomis.

37.4 STRAIPSNIS

Nuostatų dėl ginčų sprendimo netaikymas

Šiam skyriui 38 skyrius netaikomas.

38 SKYRIUS

GINČŲ SPRENDIMAS

A SKIRSNIS

TIKSLAS IR TAIKYMO SRITIS

38.1 STRAIPSNIS

Tikslas

Šio skyriaus tikslas – nustatyti efektyvų ir veiksmingą mechanizmą, kad būtų išvengta Šalių ginčų dėl šios Susitarimo dalies aiškinimo ir taikymo, ir šie ginčai būtų sprendžiami, siekiant abipusiškai priimtino sprendimo.

38.2 STRAIPSNIS

Taikymo sritis

Šis skyrius taikomas visiems Šalių ginčams dėl šios Susitarimo dalies nuostatų (toliau – atitinkamos nuostatos) aiškinimo ir taikymo, jeigu šioje Susitarimo dalyje nenumatyta kitaip.

38.3 STRAIPSNIS

Terminų apibrėžtys

Šiame skyriuje ir 38-A ir 38-B prieduose vartojamų terminų apibrėžtys:

- a) Šalis ieškovė – Šalis, kuri prašo sudaryti kolegiją pagal 38.5 straipsnį;
- b) tarpininkas – asmuo, kuris buvo atrinktas kaip tarpininkas pagal 38.27 straipsnį;
- c) kolegija – pagal 38.6 straipsnį sudaryta kolegija;

- d) kolegijos narys – kolegijos narys ir
- e) Šalis atsakovė – Šalis, kuri įtariama pažeidusi atitinkamas nuostatas.

B SKIRSNIS

KONSULTACIJOS

38.4 STRAIPSNIS

Konsultacijos

1. Šalys stengiasi išspręsti bet kokius 38.2 straipsnyje nurodytus ginčus, surengdamos sąžiningas konsultacijas, kad pasiektų abipusiškai priimtina sprendimą.
2. Šalis dėl konsultacijų kreipiasi kitai Šaliai įteikiamu rašytiniu prašymu, kuriame nurodoma ginčijama priemonė ir atitinkamos nuostatos, kurias ji laiko taikytinomis.

3. Šalis, kuriai pateiktas prašymas surengti konsultacijas, į tą prašymą atsako nedelsdama ir bet kuriuo atveju ne vėliau kaip per 10 dienų nuo jo įteikimo dienos. Konsultacijos surengiamos per 30 dienų nuo prašymo surengti konsultacijas įteikimo dienos ir vyksta Šalies, kuriai pateiktas prašymas, teritorijoje, nebent Šalys susitartų kitaip. Konsultacijos laikomos užbaigtomis praėjus 46 dienoms nuo prašymo surengti konsultacijas įteikimo dienos, nebent Šalys susitaria jas tęsti.
4. Konsultacijos ypatingos skubos klausimais, be kita ko, dėl greitai gendančių prekių arba sezoninių prekių ar paslaugų, surengiamos per 15 dienų nuo prašymo surengti konsultacijas įteikimo dienos. Konsultacijos laikomos užbaigtomis praėjus 23 dienoms nuo prašymo surengti konsultacijas įteikimo dienos, nebent Šalys susitaria jas tęsti.
5. Konsultacijų metu kiekviena Šalis pateikia pakankamai faktinės informacijos, kad būtų galima išsamiai išnagrinėti, kaip ginčijamoji priemonė galėtų paveikti šios Susitarimo dalies taikymą. Kiekviena Šalis stengiasi užtikrinti, kad konsultacijose dalyvautų jos kompetentingų valdžios institucijų darbuotojai, išmanantys klausimą, dėl kurio konsultuojamasi.
6. Konsultacijos ir visų pirma visa informacija, nurodyta kaip konfidenciali, taip pat pozicijos, kurių Šalis laikosi konsultacijų metu, yra konfidencialios ir nedaro poveikio kiekvienos Šalies teisėms jokiuose tolesniuose procesuose.

7. Jei Šalis, kuriai pateiktas prašymas surengti konsultacijas, per 10 dienų nuo jo įteikimo dienos neatsako į prašymą arba jei konsultacijos nesurengiamos per atitinkamai 3 arba 4 dalyje nustatytus laikotarpius, arba jei Šalys susitaria nerengti konsultacijų ar jei konsultacijos užbaigiamos neradus abipusiškai priimtino sprendimo, Šalis, kuri prašė surengti konsultacijas, gali taikyti 38.5 straipsnį.

C SKIRSNIS

KOLEGIJOS PROCEDŪROS

38.5 STRAIPSNIS

Kolegijos procedūrų inicijavimas

1. Jei Šalims nepavyksta išspręsti ginčo per konsultacijas, numatytas 38.4 straipsnyje, Šalis, kuri prašė jas surengti, gali pateikti prašymą sudaryti kolegiją.
2. Prašymas sudaryti kolegiją pateikiamas įteikiant rašytinį prašymą kitai Šaliai. Prašyme Šalis ieškovė nurodo ginčijamą priemonę, atitinkamas nuostatas, kurias ji laiko taikytinomis, ir tokiu būdu, kad būtų pakankamai aiškus skundo teisinis pagrindas, paaiškina, kaip ta priemone pažeidžiamos atitinkamos nuostatos.

38.6 STRAIPSNIS

Kolegijos sudarymas

1. Kolegiją sudaro trys nariai.
2. Per 14 dienų nuo prašymo įsteigti kolegiją įteikimo Šaliai atsakovei dienos Šalys konsultuojasi, siekdamas susitarti dėl kolegijos sudėties.
3. Jei Šalys nesusitaria dėl kolegijos sudėties per 2 dalyje numatytą laikotarpį, kiekviena Šalis per 10 dienų nuo 2 dalyje numatyto laikotarpio pabaigos paskiria kolegijos narį iš tos Šalies pagal 38.8 straipsnio 1 dalį sudaryto sąrašo dalies. Jei Šalis atsakovė per tą laikotarpį nepaskiria kolegijos nario iš savo sąrašo dalies, Šaliai ieškovei atstovaujantis Jungtinio komiteto bendrapirmininkis per penkias dienas nuo to laikotarpio pabaigos burtų keliu atranka kolegijos narį iš tos Šalies sąrašo dalies. Šią kolegijos nario atranką burtų keliu Šaliai ieškovei atstovaujantis Jungtinio komiteto bendrapirmininkis gali deleguoti.
4. Jei Šalys nesusitaria dėl kolegijos pirmininko per 2 dalyje numatytą laikotarpį, Šaliai ieškovei atstovaujantis Jungtinio komiteto bendrapirmininkis per 10 dienų nuo to laikotarpio pabaigos burtų keliu atranka kolegijos pirmininką iš pagal 38.8 straipsnio 1 dalies c punktą sudaryto pirmininkų sąrašo dalies. Šią kolegijos pirmininko atranką burtų keliu Šaliai ieškovei atstovaujantis Jungtinio komiteto bendrapirmininkis gali deleguoti.

5. Kolegija laikoma sudaryta praėjus 15 dienų nuo tos dienos, kai trys atrinkti kolegijos nariai pagal 38-A priedą praneša Šalims apie sutikimą būti paskirtais, nebent Šalys susitaria kitaip. Kiekviena Šalis nedelsdama viešai paskelbia kolegijos sudarymo datą.

6. Jei kuris nors iš 38.8 straipsnyje numatytų sąrašų nėra sudarytas arba jame nėra pakankamai pavardžių tuo metu, kai pagal šio straipsnio 3 ar 4 dalį yra atliekama atranka, arbitrai burtų keliu atrenkami iš asmenų, kuriuos pagal 38-A priedą yra oficialiai pasiūlusi viena Šalis arba abi Šalys.

38.7 STRAIPSNIS

Forumo pasirinkimas

1. Jei ginčas kyla dėl priemonės, kuria, kaip įtariama, pažeidžiamas šioje šio Susitarimo dalyje nustatyta pareiga ir iš esmės lygiavertė pareiga pagal kitą tarptautinį susitarimą, kurio šalimis yra abi Šalys, įskaitant PPO steigimo sutartį, ginčo sprendimo forumą pasirenka Šalis ieškovė.

2. Šaliai pasirinkus forumą ir pradėjus ginčo sprendimo procedūras pagal šį skirsnį ar kitą tarptautinį susitarimą dėl 1 dalyje nurodytos konkrečios priemonės, ta Šalis negali pradėti ginčo sprendimo procedūrų atitinkamai pagal tą kitą tarptautinį susitarimą ar šį skirsnį, nebent pirmasis pasirinktas forumas dėl procedūrinių ar jurisdikcinių priežasčių negali priimti sprendimo.

3. Šio straipsnio tikslais:

- a) laikoma, kad ginčų sprendimo procedūros pagal šį skirsnį inicijuojamos Šalies prašymu sudaryti kolegiją pagal 38.5 straipsnį;
- b) laikoma, kad ginčo sprendimo procedūras pagal PPO steigimo sutartį Šalis pradeda prašymu sudaryti kolegiją pagal PPO susitarimo dėl ginčų sprendimo taisyklių ir tvarkos, pateikiamo PPO steigimo sutarties 2 priede, 6 straipsnį, ir
- c) laikoma, kad ginčų sprendimo procedūros pagal bet kokį kitą susitarimą inicijuojamos pagal atitinkamas to susitarimo nuostatas.

4. Nedarant poveikio 2 daliai, nė viena šios šio Susitarimo dalies nuostata Šaliai netrukdoma sustabdyti pareigų vykdymo gavus PPO ginčų sprendimo tarybos leidimą arba leidimą pagal ginčų sprendimo procedūras, nustatytas kitu tarptautiniu susitarimu, kurio šalimis yra abi Šalys. PPO steigimo sutartimi ar kuriuo nors kitu Šalių tarptautiniu susitarimu nesiremiama siekiant sutrukdyti Šaliai sustabdyti pareigų pagal šį skirsnį vykdymą.

38.8 STRAIPSNIS

Kolegijos narių sąrašai

1. Jungtinis komitetas ne vėliau kaip per vienus metus nuo šio Susitarimo įsigaliojimo dienos sudaro bent 15 asmenų, kurie nori ir gali būti kolegijos nariais, sąrašą. Sąrašą sudaro trys dalys:
 - a) viena asmenų sąrašo dalis sudaroma remiantis ES Šalies pasiūlymais;
 - b) viena asmenų sąrašo dalis sudaroma remiantis Čilės pasiūlymais ir
 - c) viena sąrašo dalis sudaroma iš asmenų, kurie nėra nė vienos iš Šalių piliečiai ir tinka būti kolegijos pirmininkais.
2. Į kiekvieną sąrašo dalį įtraukiami bent penki asmenys. Jungtinis komitetas užtikrina, kad sąrašė visuomet būtų minėtas minimalus asmenų skaičius.
3. Jungtinis komitetas gali sudaryti papildomus asmenų, turinčių patirties konkrečiuose sektoriuose, kuriems taikoma ši Susitarimo dalis, sąrašus. Šalims sutarus šie papildomi sąrašai naudojami kolegijai sudaryti 38.6 straipsnyje nustatyta tvarka.

38.9 STRAIPSNIS

Kolegijos nariams taikomi reikalavimai

1. Kiekvienas kolegijos narys:
 - a) turi patirties teisės, tarptautinės prekybos ir kitais klausimais, kuriems taikoma ši Susitarimo dalis;
 - b) yra nepriklausomas nuo nė vienos iš Šalių, nesusijęs nė su viena iš Šalių ir nevykdo jų nurodymų;
 - c) veikia kaip individualus asmuo ir nevykdyti jokių organizacijų ar valdžios institucijų nurodymų, susijusių su ginčo klausimais, ir
 - d) laikosi 38-B priedo.
2. Pirmininkas turi ne tik atitikti 1 dalyje nustatytus reikalavimus, bet ir turėti ginčų sprendimo procedūrų patirties.
3. Atsižvelgdamos į konkretaus ginčo dalyką, Šalys gali susitarti nukrypti nuo 1 dalies a punkte išvardytų reikalavimų.

38.10 STRAIPSNIS

Kolegijos funkcijos

Kolegija:

- a) objektyviai įvertina gautą klausimą, be kita ko, objektyviai įvertina atvejo faktus ir atitinkamų nuostatų taikomumą bei atitiktį joms;
- b) savo sprendimuose ir ataskaitose išdėsto nustatytas faktines aplinkybes, atitinkamų nuostatų taikomumą ir pagrindinius savo išvadų ir rekomendacijų motyvus, ir
- c) turėtų reguliariai konsultuotis su Šalimis bei sudaryti tinkamas galimybes parengti abipusiškai priimtina sprendimą.

38.11 STRAIPSNIS

Įgaliojimai

1. Jei per penkias dienas nuo kolegijos sudarymo dienos Šalys nesusitaria kitaip, kolegijos įgaliojimai yra šie:

„atsižvelgiant į Šalių nurodytas Europos Sąjungos bei jos valstybių narių ir Čilės Respublikos pažangaus pagrindų susitarimo III dalies atitinkamas nuostatas nagrinėti prašyme sudaryti kolegiją nurodytą klausimą, padaryti išvadas dėl nagrinėjamos priemonės atitikties atitinkamoms minėto susitarimo III dalies nuostatomis ir pateikti ataskaitą pagal to susitarimo 38.13 straipsnį.“

2. Jei Šalys susitaria dėl kitų įgaliojimų nei nustatytieji 1 dalyje, apie sutartus įgaliojimus jos kolegijai praneša per 1 dalyje nurodytą laikotarpį.

38.12 STRAIPSNIS

Sprendimas dėl skubumo

1. Šalies prašymu kolegija per 10 dienų nuo sudarymo dienos nusprendžia, ar atvejis susijęs su skubiu klausimu.

2. Skubos atvejais šiame skirsnyje nustatyti taikytini laikotarpiai yra perpus trumpesni, išskyrus 38.6 ir 38.11 straipsniuose nurodytus laikotarpius.

38.13 STRAIPSNIS

Tarpinė ir galutinė ataskaitos

1. Kolegija per 90 dienų nuo sudarymo dienos pateikia Šalims tarpinę ataskaitą. Jei, kolegijos manymu, šio termino laikytis neįmanoma, kolegijos pirmininkas apie tai praneša Šalims ir nurodo vėlavimo priežastis ir dieną, kurią kolegija planuoja pateikti tarpinę ataskaitą. Bet kokiomis aplinkybėmis kolegija tarpinę ataskaitą turi pateikti ne vėliau kaip per 120 dienų nuo jos sudarymo dienos.
2. Kiekviena Šalis per 10 dienų nuo tarpinės ataskaitos pateikimo gali įteikti kolegijai rašytinį prašymą peržiūrėti konkrečius tarpinės ataskaitos aspektus. Per šešias dienas nuo to prašymo įteikimo Šalis gali pateikti pastabų dėl kitos Šalies prašymo.
3. Jei pagal 2 dalį prašymas nepateikiamas, tarpinė ataskaita laikoma galutine ataskaita.

4. Kolegija per 120 dienų nuo kolegijos sudarymo dienos pateikia Šalims galutinę ataskaitą. Jei, kolegijos manymu, šio termino laikytis neįmanoma, kolegijos pirmininkas apie tai praneša Šalims ir nurodo vėlavimo priežastis ir dieną, kurią kolegija planuoja pateikti galutinę ataskaitą. Bet kokiomis aplinkybėmis kolegija galutinę ataskaitą turi pateikti ne vėliau kaip per 150 dienų nuo kolegijos sudarymo dienos.
5. Galutinėje ataskaitoje aptariamas bet koks Šalių rašytinis prašymas dėl tarpinės ataskaitos ir aiškiai išnagrinėjamos Šalių pastabos. Tarpinėje ir galutinėje ataskaitose kolegija pateikia:
- a) aprašomąją dalį, sudarytą iš Šalių argumentų ir 2 dalyje nurodytų pastabų santraukos;
 - b) savo išvadas dėl bylos faktų ir atitinkamų susijusių nuostatų taikomumo;
 - c) savo išvadas dėl to, ar ginčijama priemonė atitinka atitinkamas susijusias nuostatas, ir
 - d) b ir c punktuose nurodytų išvadų motyvus.
6. Galutinė ataskaita yra galutinė ir Šalims privaloma.

38.14 STRAIPSNIS

Atitikties užtikrinimo priemonės

1. Šalis atsakovė imasi visų reikiamų priemonių, kad skubiai įvykdytų galutinę ataskaitą ir taip užtikrintų atitiktį atitinkamoms nuostatom.
2. Šalis atsakovė ne vėliau kaip per 30 dienų nuo galutinės ataskaitos įteikimo dienos praneša Šaliai ieškovei apie bet kokias priemones, kurių ji ėmėsi arba ketina imtis atitikčiai galutinei ataskaitai užtikrinti.

38.15 STRAIPSNIS

Pagrįstas laikotarpis

1. Jei atitikties neįmanoma užtikrinti iš karto, Šalis atsakovė ne vėliau kaip per 30 dienų nuo galutinės ataskaitos įteikimo dienos praneša Šaliai ieškovei atitikčiai užtikrinti reikalingo pagrįsto laikotarpio trukmę. Šalys stengiasi susitarti dėl atitikčiai galutinei ataskaitai užtikrinti reikalingo pagrįsto laikotarpio.

2. Jei Šalys dėl pagrįsto laikotarpio trukmės nesusitaria, Šalis ieškovei ne anksčiau kaip po 20 dienų nuo 1 dalyje nurodyto pranešimo įteikimo dienos gali raštu prašyti pirmosios kolegijos nustatyti pagrįsto laikotarpio trukmę. Kolegija savo sprendimą Šalims pateikia per 20 dienų nuo prašymo įteikimo dienos.
3. Bent vienas mėnuo iki pagrįsto laikotarpio pabaigos Šalis atsakovei praneša Šaliai ieškovei apie pažangą, padarytą užtikrinant atitiktį galutinei ataskaitai.
4. Šalys gali susitarti pratęsti pagrįstą laikotarpį.

38.16 STRAIPSNIS

Atitikties užtikrinimo peržiūra

1. Ne vėliau kaip 38.15 straipsnyje nurodyto pagrįsto laikotarpio pabaigos dieną Šalis atsakovei praneša Šaliai ieškovei apie bet kokias priemones, kurių ji ėmėsi atitikčiai galutinei ataskaitai užtikrinti.

2. Jei Šalys nesutaria, ar imtasi kokios nors priemonės ir ar priemonė, kurios imtasi atitikčiai užtikrinti, dera su atitinkamomis nuostatomis, Šalis ieškove gali raštu prašyti pirmosios kolegijos priimti sprendimą šiuo klausimu. Prašyme nurodoma ginčijama priemonė ir tokiu būdu, kad tai būtų pakankamai aiškus skundo teisinis pagrindas, paaiškinama, kaip ta priemonė pažeidžia atitinkamas nuostatas. Kolegija savo sprendimą Šalims pateikia per 46 dienas nuo prašymo įteikimo dienos.

38.17 STRAIPSNIS

Laikinos taisomosios priemonės

1. Šalis atsakovė Šalies ieškovės prašymu ir pasikonsultavusi su ja pateikia pasiūlymą dėl laikinos kompensacijos, jeigu:
 - a) Šalis atsakovė praneša Šaliai ieškovei, kad galutinės ataskaitos neįmanoma įgyvendinti;
 - b) Šalis atsakovė nepraneša apie jokiais priemones, kurių ji ėmėsi arba ketina imtis atitikčiai užtikrinti, per 38.14 straipsnyje nurodytą laikotarpį arba apie priemones, kurių imtasi atitikčiai užtikrinti iki 38.15 straipsnyje nurodyto pagrįsto laikotarpio pabaigos;

- c) kolegija pagal 38.16 straipsnį nustato, kad nesiimta jokių priemonių atitikčiai užtikrinti, arba
- d) kolegija pagal 38.16 straipsnį nustato, kad priemonė, kurios imtasi atitikčiai užtikrinti, yra nesuderinama su atitinkamomis nuostatomis.

2. Bet kuriomis iš 1 dalies a, b, c ar d punkte nurodytų aplinkybių Šalis ieškovė gali pranešti Šaliai atsakovei, kad ji ketina sustabdyti atitinkamose nuostatose nustatytų pareigų vykdymą, jeigu:

- a) Šalis ieškovė nusprendžia neteikti prašymo pagal 1 dalį arba
- b) Šaliai ieškovei pateikus prašymą pagal 1 dalį, Šalys per 20 dienų nuo 38.15 straipsnyje nurodyto pagrįsto laikotarpio pabaigos arba kolegijos sprendimo įteikimo pagal 38.16 dalį nesutaria dėl laikinos kompensacijos.

3. Šalis ieškovė gali sustabdyti pareigų vykdymą praėjus 10 dienų nuo 2 dalyje nurodyto pranešimo įteikimo dienos, nebent Šalis atsakovei pateikė prašymą pagal 6 dalį.

4. Pareigų vykdymo sustabdymas neturi būti didesnio masto negu lygiavertis dėl pažeidimo prarastai ar sumažėjusiai naudai. 2 dalyje nurodytame pranešime nurodoma, kokių mastu ketinama sustabdyti pareigų vykdymą.

5. Svarstydamas, kokių pareigų vykdymą sustabdyti, Šalis ieškovė pirmiausia turėtų siekti sustabdyti pareigų vykdymą tame pačiame sektoriuje ar sektoriuose, kuriems daro įtaką priemonė, kurią kolegija pripažino nesuderinama su atitinkamomis nuostatomis. Pareigų vykdymo sustabdymas gali būti taikomas ir kitam sektoriui ar sektoriams, kuriems taikoma ši Susitarimo dalis, nei tie, kuriuose kolegija nustatė naudos praradimą arba sumažėjimą, ypač jei Šalis ieškovė mano, kad toks sustabdymas kitame sektoriuje yra praktiškas arba veiksmingas skatinant atitikti.

6. Jei Šalis atsakovė mano, kad pareigų vykdymo sustabdymo mastas, apie kurį pranešta, didesnis nei dėl pažeidimo prarasta ar sumažėjusi nauda, ji, prieš pasibaigiant 3 dalyje nustatytam laikotarpiui, ji gali pateikti pirmajai kolegijai rašytinį prašymą priimti sprendimą šiuo klausimu. Kolegija savo sprendimą dėl pareigų vykdymo sustabdymo masto Šalims paskelbia per 30 dienų nuo prašymo dienos. Šalis ieškovė nesustabdo jokių pareigų vykdymo tol, kol kolegija nepateikia sprendimo. Pareigų vykdymo sustabdymas turi būti suderinamas su tuo sprendimu.

7. Šiame straipsnyje nurodytas pareigų vykdymo sustabdymas arba kompensacija yra laikini ir netaikomi po to, kai:

- a) Šalys pasiekė abipusiškai priimtina sprendimą pagal 38.32 straipsnį;
- b) Šalys susitaria, kad imdamasi atitikčiai užtikrinti skirtos priemonės Šalis atsakovė įvykdo atitinkamas nuostatas, arba

- c) priemonės, kurių imtasi atitikties užtikrinti ir kuri, kaip nustatė kolegija, nesuderinama su atitinkamomis nuostatomis, buvo atšauktos arba iš dalies pakeistos taip, kad Šalis atsakovė įvykdytų tas nuostatas.

38.18 STRAIPSNIS

Priemonių, kurių imtasi atitikčiai užtikrinti po laikinų taisomųjų priemonių, peržiūra

1. Šalis atsakovė praneša Šaliai ieškovei apie kiekvieną priemonę, kurios ėmėsi atitikčiai užtikrinti, sustabdžius pareigų vykdymą arba, nelygu atvejis, pritaikius laikiną kompensaciją. Išskyrus 2 dalyje išvardytus atvejus, Šalis ieškove per 30 dienų nuo to pranešimo įteikimo dienos nutraukia pareigų vykdymo sustabdymą. Tais atvejais, kai taikyta kompensacija, išskyrus 2 dalyje išvardytus atvejus, Šalis atsakovė gali nutraukti tokios kompensacijos taikymą per 30 dienų nuo pranešimo apie atitikties užtikrinimą įteikimo.
2. Jei Šalys per 30 dienų nuo pranešimo įteikimo dienos nesusitaria, ar priėmusi priemonę, apie kurią pranešta pagal 1 dalį, Šalis atsakovė įvykdo atitinkamas nuostatas, Šalis ieškove įteikia pirmajai kolegijai rašytinį prašymą priimti sprendimą šiuo klausimu. Kolegija per 46 dienas nuo prašymo įteikimo dienos paskelbia Šalims savo sprendimą. Kolegijai nusprendus, kad priemonė, kurios imtasi atitikčiai užtikrinti, suderinama su atitinkamomis nuostatomis, pareigų vykdymo sustabdymas nutraukiamas arba, nelygu atvejis, kompensacija nebetaikoma. Kai aktualu, Šalis ieškove, atsižvelgdama į kolegijos sprendimą, pakoreguoja pareigų vykdymo sustabdymo mastą arba kompensacijos dydį.

3. Jei Šalis atsakovė mano, kad Šalies ieškovės pareigų vykdymo sustabdymo mastas nėra lygiavertis dėl pažeidimo prarastai ar sumažėjusiai naudai, ji gali pateikti pirmajai kolegijai rašytinį prašymą priimti sprendimą šiuo klausimu.

38.19 STRAIPSNIS

Kolegijos narių pakeitimas

Jei kolegijos procedūrų metu pagal šį skirsnį kolegijos narys negali dalyvauti, pasitraukia arba turi būti pakeistas dėl to, kad neatitinka 38-B priedo reikalavimų, pagal 38.6 straipsnį paskiriamas naujas kolegijos narys. Šiame skirsnyje nurodytos ataskaitos ar sprendimo pateikimo laikotarpis pratęsiamas tiek, kiek reikia naujam kolegijos nariui paskirti.

38.20 STRAIPSNIS

Darbo tvarkos taisyklės

1. Kolegijos procedūros pagal šį skirsnį reglamentuojamos šiuo skyriumi ir 38-A priedu.
2. Jei 38-A priede nenumatyta kitaip, visi kolegijos posėdžiai yra vieši.

38.21 STRAIPSNIS

Sustabdymas ir nutraukimas

1. Bendru Šalių prašymu kolegija bet kuriuo metu sustabdo savo veiklą Šalių sutartam laikotarpiui, neviršijančiam 12 iš eilės einančių mėnesių.
2. Kolegija atnaujina savo veiklą iki sustabdymo laikotarpio pabaigos abiejų Šalių rašytiniu prašymu arba sustabdymo laikotarpio pabaigoje kurios nors iš Šalių rašytiniu prašymu. Prašančioji Šalis atitinkamai apie tai praneša kitai Šaliai. Jei pasibaigus sustabdymo laikotarpiui Šalis neprašo atnaujinti kolegijos veiklos, jos įgaliojimai nustoja galioti ir ginčo sprendimo procedūra nutraukiama.
3. Jei kolegijos veikla sustabdoma pagal šį straipsnį, atitinkami šiame skirsnyje nustatyti laikotarpiai pratęsimi tokiam pat laikotarpiui, kuriam kolegijos veikla buvo sustabdyta.

38.22 STRAIPSNIS

Teisė prašyti informacijos

1. Šalies prašymu arba savo iniciatyva kolegija gali prašyti Šalių pateikti informaciją, kurią laiko būtina ir tinkama. Šalys greitai ir visapusiškai atsako į kolegijos prašymus pateikti tokią informaciją.

2. Šalies prašymu arba savo iniciatyva kolegija gali prašyti bet kokio šaltinio pateikti informaciją, kurią laiko būtina ir tinkama. Kolegija taip pat gali prašyti ekspertų nuomonės, įskaitant informaciją ir technines konsultacijas, jei mano, kad tai tikslinga ir laikydamasi bet kokių Šalių sutartų sąlygų, jei taikytina.
3. Laikydamasi 38-A priedo kolegija atsižvelgia į Šalies fizinių asmenų arba Šalyje įsisteigusių juridinių asmenų *amicus curiae* pareiškimus.
4. Bet kokia informacija, kurią kolegija gavo pagal šį straipsnį, atskleidžiama Šalims ir Šalys gali dėl jos pateikti pastabų.

38.23 STRAIPSNIS

Aiškinimo taisyklės

1. Kolegija atitinkamas nuostatas aiškina pagal įprastas tarptautinės viešosios teisės aiškinimo taisykles, įskaitant Vienos konvencijoje dėl tarptautinių sutarčių teisės kodifikuotas taisykles.
2. Kolegija taip pat atsižvelgia į susijusius aiškinimus, pateiktus PPO ginčų sprendimo tarybos priimtose PPO kolegijų ir Apeliacinio komiteto ataskaitose.

3. Kolegijos ataskaitomis ir sprendimais negali būti papildomos ar sumažinamos Šalių teisės ir pareigos pagal šią šio Susitarimo dalį.

38.24 STRAIPSNIS

Kolegijos ataskaitos ir sprendimai

1. Kolegijos svarstymai yra konfidencialūs. Kolegija deda visas pastangas, kad ataskaitos būtų rengiamos, o sprendimai būtų priimami bendru sutarimu. Jei tai neįmanoma, kolegija sprendimą dėl klausimo priima balsų dauguma. Jokiu būdu neskelbiamos atskiros kolegijos narių nuomonės.
2. Kiekviena Šalis viešai skelbia savo pateiktą medžiagą ir kolegijos ataskaitas bei sprendimus, laikydamasi konfidencialios informacijos apsaugos reikalavimų.
3. Šalys besąlygiškai sutinka su kolegijos ataskaitomis ir sprendimais. Jais nenustatoma jokių teisių ar pareigų asmenims.
4. Kolegija ir Šalys konfidencialia laiko bet kokią informaciją, kurią Šalis pateikė kolegijai pagal 38-A priedą.

D SKIRSNIS

TARPININKAVIMO MECHANIZMAS

38.25 STRAIPSNIS

Tikslas

1. Tarpininkavimo mechanizmo tikslas – laikantis išsamios ir greitos procedūros su tarpininko pagalba padėti rasti abipusiškai priimtina sprendimą.
2. Tarpininkavimo procedūra gali būti inicijuojama tik Šalims susitarus tarpusavyje, siekiant išnagrinėti galimybes pasiekti abipusiškai priimtina sprendimą ir apsvarstyti visas tarpininko rekomendacijas bei pasiūlytus sprendimus.

38.26 STRAIPSNIS

Tarpininkavimo procedūros inicijavimas

1. Šalis (toliau – prašančioji Šalis) bet kuriuo metu gali raštu prašyti pradėti tarpininkavimo procedūrą dėl kitos Šalies (toliau – atsakančioji Šalis) bet kokios priemonės, kuria, kaip įtariama, daromas neigiamas poveikis Šalių tarpusavio prekybai ar investicijoms.

2. 1 dalyje nurodytame prašyme pateikiama pakankamai informacijos, kad būtų aiškūs prašančiajai Šaliai susirūpinimą keliantys klausimai, ir:

- a) nurodoma ginčijama priemonė;
- b) nurodomas neigiamas poveikis, kurį, prašančiosios Šalies nuomone, priemonė daro arba darys Šalių tarpusavio prekybai arba investicijoms, ir
- c) paaiškinama, kaip, prašančiosios Šalies nuomone, tas poveikis yra susijęs su priemone.

3. Prašomoji Šalis geranoriškai apsversto prašymą ir per 10 dienų nuo jo įteikimo prašančiajai Šaliai raštu praneša apie jo priėmimą arba atmetimą. Priešingu atveju laikoma, kad prašymas atmestas.

38.27 STRAIPSNIS

Tarpininko atranka

1. Šalys stengiasi susitarti dėl tarpininko per 14 dienų nuo tarpininkavimo procedūros inicijavimo dienos.

2. Jei per šio straipsnio 1 dalyje nustatytą laikotarpį Šalys dėl tarpininko nesusitaria, bet kuri iš Šalių gali prašyti, kad prašančiajai Šaliai atstovaujantis Jungtinio komiteto bendrapirmininkis per penkias dienas nuo prašymo dienos atrinktų tarpininką burtų keliu iš pagal 38.8 straipsnio 1 dalies c punktą sudarytos pirmininkų sąrašo dalies. Šią tarpininko atranką burtų keliu prašančiajai Šaliai atstovaujantis Jungtinio komiteto bendrapirmininkis gali deleguoti.
3. Jei 38.8 straipsnio 1 dalies c punkte nurodyta pirmininkų sąrašo dalis nėra sudaryta tuo metu, kai pateikiamas prašymas pagal 38.26 straipsnį, tarpininkas burtų kelių atrenkamas iš asmenų, kuriuos tai sąrašo daliai yra oficialiai pasiūliusi viena iš Šalių arba abi Šalys.
4. Tarpininkas negali būti kurios nors Šalies pilietis arba įdarbintas kurios nors Šalies, nebent Šalys susitartų kitaip.
5. Tarpininkas turi laikytis 38-B priedo.

38.28 STRAIPSNIS

Tarpininkavimo procedūros taisyklės

1. Per 10 dienų nuo tarpininko paskyrimo dienos prašančioji Šalis įteikia tarpininkui ir prašomajai Šaliai išsamų jai susirūpinimą keliančių klausimų rašytinį aprašymą ir visų pirma apibūdina ginčijamos priemonės veikimą ir galimą neigiamą poveikį prekybai arba investicijoms. Per 20 dienų nuo šio aprašymo įteikimo dienos prašomoji Šalis gali raštu pateikti pastabas dėl to aprašymo. Aprašyme arba pastabose Šalis gali pateikti bet kokią, jos nuomone, svarbią informaciją.
2. Tarpininkas skaidriai padeda Šalims išsiaiškinti ginčijamą priemonę ir jos galimą neigiamą poveikį prekybai arba investicijoms. Konkrečiai tarpininkas gali rengti Šalių susitikimus, konsultuotis su Šalimis kartu arba atskirai, prašyti atitinkamų ekspertų ir suinteresuotųjų subjektų pagalbos arba su jais konsultuotis ir teikti bet kokią papildomą Šalių prašomą pagalbą. Prieš prašydamas susijusių ekspertų ir suinteresuotųjų subjektų pagalbos arba su jais konsultuodamasis, tarpininkas pasikonsultuoja su Šalimis.
3. Tarpininkas gali pateikti patarimų ir pasiūlyti sprendimą Šalims apsvarstyti. Šalys gali sutikti su siūlomu sprendimu, jį atmesti arba susitarti dėl kitokio sprendimo. Tarpininkas nepataria ir neteikia pastabų dėl ginčijamos priemonės suderinamumo su šia Susitarimo dalimi.

4. Tarpininkavimo procedūra vyksta prašomosios Šalies teritorijoje arba, abipusiu sutarimu, bet kokioje kitoje vietoje ar kitomis priemonėmis.
5. Šalys stengiasi rasti abipusiškai priimtina sprendimą per 60 dienų nuo tarpininko paskyrimo dienos. Kol galutinis susitarimas nepasiektas, Šalys gali svarstyti galimus laikinus sprendimus, ypač jeigu priemonė susijusi su gendančiomis prekėmis ar sezoninėmis prekėmis ar paslaugomis.
6. Bet kurios iš Šalių prašymu tarpininkas pateikia Šalims faktinės ataskaitos projektą, kuriame:
- a) trumpai apibūdinama ginčijama priemonė;
 - b) nurodytos taikytos procedūros ir
 - c) jei taikytina, nurodomas priimtas abipusiškai priimtinas sprendimas, įskaitant galimus laikinus sprendimus.
7. Tarpininkas suteikia Šalims galimybę per 15 dienų nuo faktinės ataskaitos projekto įteikimo pateikti dėl jo pastabų. Apsvarstęs gautas Šalių pastabas tarpininkas per 15 dienų nuo pastabų gavimo dienos pateikia Šalims galutinę faktinę ataskaitą. Faktinių ataskaitų projekte ir galutinėje faktinėje ataskaitoje nepateikiama jokių šios Susitarimo dalies išaiškinimų.

8. Tarpininkavimo procedūra baigiama:

- a) Šalims priėmus abipusiškai priimtina sprendimą – pranešimo apie jį tarpininkui dieną;
- b) abipusiu Šalių susitarimu bet kuriuo procedūros etapu – pranešimo apie tą susitarimą tarpininkui dieną;
- c) rašytiniu tarpininko pareiškimu, kuris pateikiamas po konsultacijų su Šalimis ir kuriame nurodoma, kad toliau tęsti tarpininkavimą neverta, – pranešimo apie tą pareiškimą Šalims dieną, arba
- d) rašytiniu Šalies pareiškimu, kuris pateikiamas išnagrinėjus abipusiškai priimtinius sprendimus pagal tarpininkavimo procedūrą ir apsvarsčius visas tarpininko rekomendacijas ir pasiūlytus sprendimus, – pranešimo apie tą pareiškimą tarpininkui ir kitai Šaliai dieną.

38.29 STRAIPSNIS

Konfidencialumas

Jei Šalys nesusitaria kitaip, visi tarpininkavimo procedūros etapai, įskaitant visus patarimus arba pasiūlytus sprendimus, yra konfidencialūs. Šalis gali pavišinti faktą, kad vyksta tarpininkavimo procedūra.

38.30 STRAIPSNIS

Ryšys su ginčų sprendimo procedūromis

1. Tarpininkavimo procedūra nedaromas poveikis Šalių teisėms ir pareigoms pagal B ir C skirsnius arba bet kokiame kitame susitarime nustatytas ginčų sprendimo procedūras.
2. Taikydama kitas ginčų sprendimo procedūras pagal šį Susitarimą arba bet kokius kitus susitarimus Šalis pagrindimui nenaudoja ar neteikia kaip įrodymų toliau išvardytų dalykų, o kolegija į juos neatsižvelgia:
 - a) pozicijų, kurių kita Šalis laikėsi per tarpininkavimo procedūrą, arba informacijos, kuri buvo surinkta tik pagal 38.28 straipsnio 2 dalį;
 - b) to, kad kita Šalis nurodė norinti sutikti su sprendimu dėl priemonės, dėl kurios buvo pradėta tarpininkavimo procedūra, arba
 - c) tarpininko pateiktų patarimų ar pasiūlymų.
3. Jei Šalys nesusitaria kitaip, tarpininkas negali būti kolegijos narys pagal šį Susitarimą ar bet kurį kitą susitarimą vykdomose ginčų sprendimo procedūrose, jei jos susijusios su tuo pačiu klausimu, kuriuo jis tarpininkavo.

E SKIRSNIS

BENDROSIOS NUOSTATOS

38.31 STRAIPSNIS

Prašymas pateikti informaciją

1. Prieš pateikdama prašymą dėl konsultacijų arba tarpininkavimo pagal atitinkamai 38.4 arba 38.26 straipsnį, Šalis gali prašyti kitos Šalies pateikti informacijos apie priemonę, kuri, kaip įtariama, neigiamai veikia Šalių tarpusavio prekybą ar investicijas. Šalis, kuriai pateikiamas šis prašymas, per 20 dienų nuo jo įteikimo dienos atsako raštu su pastabomis dėl prašomos informacijos.
2. Jeigu Šalis, kuriai pateikiamas prašymas, mano, kad negalės įteikti atsakymo per 20 dienų nuo prašymo įteikimo dienos, ji nedelsdama nurodo kitai Šaliai vėlavimo priežastis ir galimą trumpiausią laikotarpį, per kurį ji galės įteikti atsakymą.
3. Paprastai numanoma, kad Šalis prašys informacijos pagal šio straipsnio 1 dalį prieš pateikdama prašymą dėl konsultacijų arba tarpininkavimo pagal atitinkamai 38.4 arba 38.26 straipsnį.

38.32 STRAIPSNIS

Abipusiškai priimtinas sprendimas

1. Šalys gali bet kuriuo metu susitarti dėl abipusiškai priimtino bet kokio 38.2 straipsnyje nurodyto ginčo sprendimo.
2. Jei abipusiškai priimtinas sprendimas pasiekiamas vykstant kolegijos arba tarpininkavimo procedūrai, Šalys kartu apie jį praneša atitinkamai kolegijos pirmininkui arba tarpininkui. Apie tai pranešus, kolegijos arba tarpininkavimo procedūra užbaigiama.
3. Kiekviena Šalis imasi visų reikiamų priemonių abipusiškai priimtinam sprendimui įgyvendinti iš karto arba per sutartą laikotarpį, kaip taikytina.
4. Sprendimą įgyvendinanti Šalis iki sutarto laikotarpio pabaigos raštu praneša kitai Šaliai apie bet kokias priemones, kurių ji ėmėsi abipusiškai priimtinam sprendimui įgyvendinti.

38.33 STRAIPSNIS

Laikotarpiai

1. Visi šiame skyriuje nustatyti laikotarpiai skaičiuojami nuo kitos dienos po veiksmo, kurio atžvilgiu jie nurodyti.

2. Kiekvienas šiame skyriuje nurodytas laikotarpis gali būti pakeistas Šalių abipusiu sutarimu.
3. Pagal C skirsnį kolegija gali bet kuriuo metu pasiūlyti Šalims pakeisti šiame skyriuje nurodytus laikotarpius, nurodydama pasiūlymo priežastis.

38.34 STRAIPSNIS

Išlaidos

1. Kiekviena Šalis padengia savo išlaidas, susijusias su dalyvavimu kolegijos arba tarpininkavimo procedūroje.
2. Šalys po lygiai pasidalija išlaidas, susijusias su organizaciniais klausimais, įskaitant kolegijos narių atlyginimą ir išlaidas. Kolegijos narių atlyginimas nustatomas pagal 38-A priedą. 38-A priede nustatytos kolegijos narių atlyginimo taisyklės tarpininkams taikomos *mutatis mutandis*.

38.35 STRAIPSNIS

Priedų keitimas

Jungtinė taryba gali priimti sprendimą iš dalies keisti 38-A ir 38-B priedus pagal 8.5 straipsnio 1 dalies a punktą.

39 SKYRIUS

IŠIMTYS

39.1 STRAIPSNIS

Bendrosios išimtys

1. Šio Susitarimo 9, 11, 15, 26, 29 skyriaus ir 17 skyriaus B skirsnio¹ tikslais GATT 1994 XX straipsnis, įskaitant jo pastabas ir papildomas nuostatas, įtraukiamas į šį Susitarimą ir tampa jo dalimi *mutatis mutandis*.

2. Atsižvelgiant į reikalavimą, pagal kurį esant panašioms sąlygoms tokiomis priemonėmis šalys negali būti šališkai ar nepateisinamai diskriminuojamos arba siekiama užslėptai riboti investicijų liberalizavimą ar prekybą paslaugomis, nė viena šio Susitarimo 15 skyriaus, 18–27 skyrių², 29 skyriaus ar 17 skyriaus B skirsnio³ nuostata neaiškinama kaip kliūtis kuriai nors Šaliai nustatyti arba vykdyti priemones, kurios:

- a) būtinos visuomenės saugumui užtikrinti, visuomenės dorovei apsaugoti ar viešajai tvarkai palaikyti;⁴

¹ Ši nuostata netaikoma 17.10 straipsniui.

² Siekiant didesnio aiškumo patikslinama, kad nė viena šio straipsnio nuostata nelaikoma ribojančia 17-E priede nustatytas teises.

³ Ši nuostata netaikoma 17.10 straipsniui.

⁴ Šiame punkte nustatytos išimtys gali būti taikomos tik tada, kai vienam iš pagrindinių visuomenės interesų kyla tikras ir pakankamai didelis pavojus.

- b) būtinos žmonių, gyvūnų arba augalų gyvybei ar sveikatai apsaugoti;
 - c) būtinos norint užtikrinti atitiktį šiai šio Susitarimo daliai neprieštaraujantiems įstatymams ir kitiems teisės aktams, įskaitant priemones, susijusias su:
 - i) apgaulės ir sukčiavimo prevencija arba su sutarčių nevykdymo padarinių šalinimu;
 - ii) privatumo apsauga tvarkant ir teikiant asmens duomenis ir su asmens dokumentų ir sąskaitų konfidencialumo apsauga, arba
 - iii) sauga.
3. Siekiant didesnio aiškumo patikslinama, kad Šalys susitaria, kad tiek, kiek tokios priemonės neatitinka šio straipsnio 1 ir 2 dalyse nurodytų šios šio Susitarimo dalies skyrių nuostatų:
- a) GATT 1994 XX straipsnio b punkte ir šio straipsnio 2 dalies b punkte nurodytos priemonės apima ir aplinkos apsaugos priemones, būtinas žmonių, gyvūnų ar augalų gyvybei arba sveikatai apsaugoti;

- b) GATT 1994 XX straipsnio g punktas taikomas gyvųjų ir negyvųjų senkančių gamtos išteklių išsaugojimo priemonėms, ir
- c) priemonėms, kurių imamasi daugiašaliams aplinkos srities susitarimams įgyvendinti, gali būti taikomas GATT 1994 XX straipsnio b arba g punktas arba šio straipsnio 2 dalies b punktas.

4. Prieš taikydama bet kurią GATT 1994 XX straipsnio i ir j punktuose nurodytą priemonę Šalis kitai Šaliai pateikia visą svarbią informaciją ir siekia Šalims priimtino sprendimo. Jei priimtinas sprendimas nepasiekiamas per 30 dienų nuo atitinkamos informacijos pateikimo, priemonę ketinanti taikyti Šalis gali ją taikyti. Jei dėl susiklosčiusių ypatingų ir kritiškų aplinkybių, dėl kurių reikia imtis neatidėliotinų veiksmų, užkertamas kelias iš anksto pateikti ir išnagrinėti informaciją, Šalis, ketinanti taikyti priemones, gali nedelsdama imtis atsargumo priemonių, būtinų padėčiai pagerinti. Ta Šalis nedelsdama informuoja kitą Šalį apie tokių priemonių taikymą.

39.2 STRAIPSNIS

Saugumo išimtys

Šiai Susitarimo daliai taikomas 41.4 straipsnis.

39.3 STRAIPSNIS

Apmokestinimas

1. Šio straipsnio tikslais:
 - a) gyvenamoji vieta – gyvenamoji vieta mokesčių tikslais
 - b) susitarimas dėl mokesčių – dvigubo apmokestinimo išvengimo susitarimas arba bet koks kitas tarptautinis susitarimas ar tvarka, visiškai ar daugiausia susiję su apmokestinimu, kurių šalis yra bet kuri valstybė narė, Europos Sąjunga arba Čilė, ir
 - c) apmokestinimo priemonė – priemonė, kuria taikoma Europos Sąjungos, bet kurios valstybės narės arba Čilės mokesčių teisė.
2. Ši šio Susitarimo dalis apmokestinimo priemonėms taikoma tik tiek, kiek būtina šios šio Susitarimo dalies nuostatomis įgyvendinti.

3. Nė viena šios šio Susitarimo dalies nuostata nedaro poveikio Europos Sąjungos, jos valstybių narių arba Čilės teisėms ir pareigoms pagal bet kurį susitarimą dėl mokesčių. Jeigu bet kurio susitarimo dėl mokesčių nuostatos neatitinka šios šio Susitarimo dalies nuostatų, vadovaujamosi tuo susitarimu dėl mokesčių tiek, kiek tai susiję su ta neatitiktimi. Kiek tai susiję su Europos Sąjungos arba jos valstybių narių ir Čilės susitarimu dėl mokesčių, atitinkamos Europos Sąjungos arba jos valstybių narių ir Čilės kompetentingos institucijos pagal šią šio Susitarimo dalį ir tą susitarimą dėl mokesčių kartu nustato, ar ši šio Susitarimo dalis ir tas susitarimas dėl mokesčių neatitinka vienas kito.

4. Jokia pareiga taikyti didžiausio palankumo režimą pagal šią šio Susitarimo dalį netaikoma pranašumui, taikomam Europos Sąjungos, jos valstybių narių ar Čilės pagal susitarimą dėl mokesčių.

5. Atsižvelgiant į reikalavimą, pagal kurį esant panašioms sąlygoms tokiomis priemonėmis šalys negali būti šališkai ar nepateisinamai diskriminuojamos arba siekiama užslėptai riboti prekybą ir investicijas, nė viena šios šio Susitarimo dalies nuostata neaiškinama kaip kliūtis Šaliai priimti, toliau taikyti ar vykdyti bet kokią priemonę, kuria siekiama užtikrinti teisingą arba veiksmingą tiesioginių mokesčių taikymą arba surinkimą ir kuria:

- a) diferencijuojami mokesčių mokėtojai pagal jų padėtį, visų pirma pagal jų gyvenamąją vietą arba jų kapitalo investavimo vietą, arba

- b) siekiama užkirsti kelią mokesčių vengimui arba slėpimui pagal tos Šalies susitarimą dėl mokesčių arba mokesčių teisę.

39.4 STRAIPSNIS

Informacijos atskleidimas

1. Nė viena šios šio Susitarimo dalies nuostata nėra laikoma reikalavimu Šaliai pateikti turimą konfidencialią informaciją, kurios atskleidimas trukdytų teisės vykdymo užtikrinimui ar kitaip prieštarautų viešajam interesui, ar pakenktų konkrečių viešųjų ar privačiųjų įmonių teisėtiems komerciniams interesams, išskyrus tuos atvejus, kai tos konfidencialios informacijos reikia kolegijai ginčų sprendimo procese pagal 38 skyrių. Tokiais atvejais kolegija užtikrina visišką konfidencialumo apsaugą.
2. Jei Šalis pateikia informaciją, kuri pagal jos teisę laikoma konfidencialia, pagal šį Susitarimą įsteigta Jungtinei tarybai, Jungtiniam komitetui, pakomitečiams ar kitiems organams, kita Šalis tą informaciją laiko konfidencialia, nebent informaciją pateikusi Šalis sutinka, kad ji nebūtų tokia laikoma.

39.5 STRAIPSNIS

Laikinas atleidimas nuo įsipareigojimų PPO

Jei šioje Susitarimo dalyje nustatyta pareiga iš esmės yra lygiavertis įsipareigojimui pagal PPO steigimo sutartį, bet kuri priemonė, kurios imamasi laikantis laikino atleidimo nuo įsipareigojimų, priimto pagal PPO steigimo sutarties IX straipsnį, laikoma atitinkančia iš esmės lygiavertę šioje Susitarimo dalyje nustatytą pareigą.

IV DALIS

BENDROJI INSTITUCINĖ STRUKTŪRA

40 SKYRIUS

INSTITUCINĖ STRUKTŪRA

40.1 STRAIPSNIS

Jungtinė taryba

1. Šalys įsteigia Jungtinę tarybą. Jungtinė taryba stebi, kaip siekiama šio Susitarimo tikslų, ir prižiūri jo įgyvendinimą. Ji nagrinėja visus taikant šį Susitarimą kylančius klausimus ir visus kitus dvišalius arba tarptautinius abipusio intereso klausimus.
2. Jungtinė taryba susirenka į pirmąjį posėdį per metus nuo šio Susitarimo įsigaliojimo dienos, o vėliau – kas dvejus metus arba Šalių susitarimu. Jungtinės tarybos posėdžiuose dalyvaujama asmeniškai arba naudojantis bet kokiomis technologinėmis priemonėmis pagal jos darbo tvarkos taisykles. Posėdžiai, kuriuose dalyvaujama asmeniškai, rengiami pakaitomis Briuselyje ir Santjage.

3. Jungtinę tarybą sudaro ministrų lygmens ES Šalies atstovai ir Čilės užsienio reikalų ministras arba jų paskirti asmenys. Jei Jungtinė taryba veikia prekybai skirtos sudėties pagal 8.5 straipsnį, ją sudaro Šalių atstovai, atsakingi už prekybos ir investicijų klausimus.
4. Jungtinė taryba yra įgaliota priimti sprendimus šiame Susitarime numatytais atvejais ir teikti rekomendacijas pagal savo darbo tvarkos taisykles. Jungtinė taryba priima sprendimus ir teikia rekomendacijas abipusiu sutarimu. Sprendimai Šalims yra privalomi ir jos imasi visų būtinų priemonių jiems įgyvendinti. Rekomendacijos nėra privalomos.
5. Jungtinei tarybai bendrai pirmininkauja kiekvienos Šalies atstovas pagal jos darbo tvarkos taisyklių nuostatas, atsižvelgiant į konkrečius klausimus, kurie turi būti sprendžiami konkrečiame posėdyje.
6. Per savo pirmą posėdį Jungtinė taryba nustato savo ir Jungtinio komiteto darbo tvarkos taisykles.
7. Jungtinė taryba gali deleguoti bet kurias savo funkcijas Jungtiniam komitetui, įskaitant įgaliojimą priimti privalomus sprendimus ir teikti rekomendacijas.
8. Papildant šį straipsnį, jei Jungtinė taryba veikia prekybai skirtos sudėties, taikomas 8.5 straipsnis.

40.2 STRAIPSNIS

Jungtinis komitetas

1. Šalys įsteigia Jungtinį komitetą. Jungtinis komitetas padeda Jungtinei tarybai vykdyti jos funkcijas.
2. Jungtinis komitetas yra atsakingas už bendrą šio Susitarimo įgyvendinimą. Tai, kad dalyką ar klausimą svarsto Jungtinis komitetas, netrukdo Jungtinei tarybai taip pat jį nagrinėti.
3. Jungtinis komitetas susirenka į pirmąjį posėdį per metus nuo šio Susitarimo įsigaliojimo dienos, o vėliau – kartą per metus arba Šalių susitarimu. Jungtinio komiteto posėdžiuose dalyvaujama asmeniškai arba naudojantis bet kokiomis technologinėmis priemonėmis pagal jo darbo tvarkos taisykles. Posėdžiai, kuriuose dalyvaujama asmeniškai, rengiami pakaitomis Briuselyje ir Santjage.
4. Jungtinį komitetą sudaro Šalių atstovai ir jam bendrai pirmininkauja kiekvienos Šalies atstovas pagal jo darbo tvarkos taisyklių nuostatas, atsižvelgiant į konkrečius klausimus, kurie turi būti sprendžiami konkrečiame posėdyje.
5. Jei Jungtinis komitetas veikia prekybai skirtos sudėties pagal 8.6 straipsnį, jį sudaro Šalių atstovai, atsakingi už prekybos ir investicijų klausimus.

6. Jungtinis komitetas yra įgaliotas priimti sprendimus šiame Susitarime numatytais atvejais arba kai tokius įgaliojimus jam delegavo Jungtinė taryba pagal 40.1 straipsnio 7 dalį. Jungtinis komitetas taip pat yra įgaliotas teikti rekomendacijas, be kita ko, tais atvejais, kai tie įgaliojimai jam buvo deleguoti pagal 40.1 straipsnio 7 dalį. Jungtinis komitetas priima sprendimus ir teikia rekomendacijas abipusiu sutarimu ir laikydamasis savo darbo tvarkos taisyklių. Vykdydamas deleguotas funkcijas, Jungtinis komitetas priima savo sprendimus ir teikia rekomendacijas pagal Jungtinės tarybos darbo tvarkos taisykles. Sprendimai Šalims yra privalomi ir jos imasi visų būtinų priemonių jiems įgyvendinti. Rekomendacijos nėra privalomos.

7. Papildant šį straipsnį, jei Jungtinis komitetas veikia prekybai skirtos sudėties, taikomas 8.6 straipsnis.

40.3 STRAIPSNIS

Pakomitečiai ir kiti organai

1. Įsteigiamas Vystymosi ir tarptautinio bendradarbiavimo pakomitetas, kuris koordinuoja ir prižiūri bendradarbiavimo veiklos, vykdomos šio Susitarimo II dalyje nurodytose srityse, įgyvendinimą.
2. Šio Susitarimo III dalies klausimams skirti pakomitečiai įsteigiami pagal 8.8 straipsnį.

3. Jungtinė taryba arba Jungtinis komitetas gali priimti sprendimą įsteigti papildomą pakomitę ar kitą organą. Jungtinė taryba arba Jungtinis komitetas gali skirti pagal šią dalį įsteigtam pakomitečiui ar kitam organui užduotis pagal jų atitinkamą kompetenciją, kad jis padėtų vykdyti atitinkamas jų funkcijas ir spręsti konkrečias užduotis ar klausimus. Jungtinė taryba arba Jungtinis komitetas gali pakeisti bet kuriam pagal šią dalį įsteigtam pakomitečiui ar organui skirtas užduotis arba juos panaikinti.

4. Pakomitečius ir kitus organus sudaro Šalių atstovai ir o jiems bendrai pirmininkauja po vieną kiekvienos Šalies atstovą.

5. Išskyrus atvejus, kai šiame Susitarime numatyta kitaip arba jei Šalys susitaria kitaip, pakomitečiai susirenka į pirmąjį posėdį per metus nuo jų įsteigimo, o vėliau, tinkamu lygmeniu, bet kurios Šalies ar Jungtinės tarybos arba Jungtinio komiteto prašymu. Pakomitečiai taip pat gali rengti posėdžius savo iniciatyva, laikydamiesi savo darbo tvarkos taisyklių. Pakomitečių posėdžiuose dalyvaujama asmeniškai arba naudojantis bet kokiomis technologinėmis priemonėmis pagal jų atitinkamas darbo tvarkos taisykles. Posėdžiai, kuriuose dalyvaujama asmeniškai, rengiami pakaitomis Briuselyje ir Santjage.

6. Išskyrus atvejus, kai šiame Susitarime numatyta kitaip, pakomitečiai ir kiti organai reguliariai teikia savo veiklos ataskaitas Jungtiniam komitetui, taip pat Jungtiniam komitetui paprašius.

7. Tai, kad dalyką ar klausimą svarsto kuris nors iš pakomitečių ar kitų organų, netrukdo Jungtinei tarybai ar Jungtiniam komitetui taip pat jį nagrinėti.

8. Jungtinė taryba arba Jungtinis komitetas gali nustatyti pakomitečių ir kitų organų darbo tvarkos taisykles, jei mano, kad tai tikslinga. Jei Jungtinė taryba arba Jungtinis komitetas nenustato darbo tvarkos taisyklių, Jungtinio komiteto darbo tvarkos taisyklės taikomos *mutatis mutandis*.

9. Pakomitečiai ir kiti organai gali teikti rekomendacijas pagal savo atitinkamas darbo tvarkos taisykles. Pakomitečiai ir kiti organai teikia rekomendacijas abipusiu sutarimu. Pakomitečių ir kitų organų rekomendacijos nėra privalomos.

10. Pagal 8.8 straipsnio 1 dalį įsteigtas Paslaugų ir investicijų pakomitetas gali priimti sprendimus dėl sprendimų priėmimo pagal 17.39 straipsnį. Pagal 8.8 straipsnio 1 dalį įsteigtas Finansinių paslaugų pakomitetas gali priimti sprendimą dėl sprendimų pagal 25.20 straipsnį. Šie pakomitečiai tą sprendimą priima abipusiu susitarimu. Tas sprendimas Šalims yra privalomas.

40.4 STRAIPSNIS

Jungtinis parlamentinis komitetas

1. Įsteigiamas Jungtinis parlamentinis komitetas. Jį sudaro Europos Parlamento ir Čilės Kongreso nariai.
2. Jungtinis parlamentinis komitetas nustato savo darbo tvarkos taisykles.
3. Jungtinis parlamentinis komitetas yra forumas, kuriame galima susitikti ir apsikeisti nuomonėmis bei skatinti glaudesnius santykius. Jis posėdžiauja kas dvejus metus.
4. Jungtiniam parlamentiniam komitetui pranešama apie Jungtinės tarybos sprendimus ir rekomendacijas.
5. Jungtinis parlamentinis komitetas gali teikti rekomendacijas Jungtinei tarybai dėl šio Susitarimo įgyvendinimo.

40.5 STRAIPSNIS

Pilietinės visuomenės dalyvavimas

Kiekviena Šalis skatina pilietinės visuomenės dalyvavimą įgyvendinant šį Susitarimą, visų pirma bendradarbiaudama su 40.6 straipsnyje nurodyta atitinkama vidaus konsultacine grupe ir 40.7 straipsnyje nurodytu Pilietinės visuomenės forumu.

40.6 STRAIPSNIS

Vidaus konsultacinės grupės

1. Per dvejus metus nuo šio Susitarimo įsigaliojimo dienos kiekviena Šalis sukuria arba paskiria vidaus konsultacinę grupę. Kiekvienoje vidaus konsultacinėje grupėje subalansuotai atstovaujama nepriklausomoms pilietinės visuomenės organizacijoms, įskaitant nevyriausybinės organizacijas, profesines sąjungas ir verslo bei darbdavių organizacijas. Siekdama šių tikslų kiekviena Šalis nustato savo paskyrimo taisykles, kad nustatytų atitinkamos vidaus konsultacinės grupės sudėtį ir suteiktų galimybių dalyvauti įvairių sektorių subjektams. Kiekvienos vidaus konsultacinės grupės sudėtis atnaujinama periodiškai, laikantis pagal šią dalį nustatytų paskyrimo taisyklių.
2. Kiekviena Šalis bent kartą per metus susitinka su savo atitinkama vidaus konsultacine grupe, kad aptartų šio Susitarimo įgyvendinimą. Kiekviena Šalis gali apsvarstyti savo atitinkamos vidaus konsultacinės grupės pateiktas nuomones ar rekomendacijas.

3. Siekdama didinti visuomenės informuotumą apie savo atitinkamą vidaus konsultacinę grupę, kiekviena Šalis paskelbia joje dalyvaujančių organizacijų sąrašą ir jos kontaktinius duomenis.
4. Šalys tinkamomis priemonėmis skatina vidaus konsultacinių grupių sąveiką.

40.7 STRAIPSNIS

Pilietinės visuomenės forumas

1. Šalys skatina reguliarių Pilietinės visuomenės forumo organizavimą, siekdamas dialogo dėl šio Susitarimo įgyvendinimo.
2. Šalys abipusiu sutarimu sušaukia Pilietinės visuomenės forumo posėdžius. Šaukdama Pilietinės visuomenės forumo posėdį kiekviena Šalis į jį pakviečia jos teritorijoje įsisteigusias nepriklausomas pilietinės visuomenės organizacijas, įskaitant 40.6 straipsnyje nurodytos savo atitinkamos vidaus konsultacinės grupės narius. Kiekviena Šalis skatina subalansuotą atstovavimą, kad forume galėtų dalyvauti nevyriausybinės organizacijos, profesinės sąjungos ir verslo bei darbdavių organizacijos. Kiekviena organizacija padengia savo dalyvavimo Pilietinės visuomenės forume išlaidas.

3. Jungtinėje taryboje arba Jungtiniame komitete dalyvaujančių Šalių atstovai, jei tinkama, dalyvauja Pilietinės visuomenės forumo posėdžiuose. Šalys kartu arba atskirai skelbia visus oficialius pareiškimus, padarytus Pilietinės visuomenės forume.

41 SKYRIUS

BENDROSIOS IR BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

41.1 STRAIPSNIS

Termino „Šalys“ apibrėžtis

Šiame Susitarime:

- a) Šalis –
 - i) Europos Sąjunga ar jos valstybės narės arba Europos Sąjunga ir jos valstybės narės pagal atitinkamas kompetencijos sritis (toliau – ES Šalis), arba
 - ii) Čilė ir
- b) Šalys – ES Šalis ir Čilė.

41.2 STRAIPSNIS

Teritorinė taikymo sritis

1. Šis Susitarimas taikomas:
 - a) ES Šalies atveju – teritorijoms, kuriose taikoma Europos Sąjungos sutartis ir Sutartis dėl Europos Sąjungos veikimo, laikantis tose sutartyse nustatytų sąlygų, ir
 - b) Čilės atveju – sausumos, jūros ir oro erdvei, į kurią ji turi suverenias teises, taip pat išskirtinei ekonominei zonai ir kontinentiniam šelfui, į kuriuos ji turi suverenias ir jurisdikcijos teises pagal tarptautinę teisę¹ ir Čilės teisę².

Terminas „teritorija“ šiame Susitarime suprantamas pagal šią dalį, išskyrus atvejus, kai šiame Susitarime aiškiai nustatyta kitaip.

¹ Siekiant didesnio aiškumo patikslinama, kad tarptautinė teisė visų pirma apima 1982 m. gruodžio 10 d. Montego Bėjuje priimtą Jungtinių Tautų jūrų teisės konvenciją.

² Siekiant didesnio aiškumo patikslinama, kad Čilės teisės ir tarptautinės teisės nesuderinamumo atveju vadovaujamosi pastarąja.

2. Kalbant apie nuostatas dėl prekėms taikomo muitų tarifų režimo, įskaitant kilmės taisykles ir laikiną tokio režimo taikymo sustabdymą, šis Susitarimas taip pat taikomas Europos Sąjungos muitų teritorijos sritims, apibrėžtoms Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 952/2013 4 straipsnyje¹, kurioms netaikomas 1 dalies a punktas.

41.3 STRAIPSNIS

Pareigų vykdymas

1. Kiekviena Šalis imasi visų bendrųjų ar specialiųjų priemonių, reikalingų šiame Susitarime nustatytiems pareigoms įvykdyti.
2. Jei Šalis mano, kad kita Šalis neįvykdė kurių nors šio Susitarimo III dalyje nurodytų pareigų, taikomi specialūs toje dalyje numatyti mechanizmai.
3. Jei Šalis mano, kad kita Šalis neįvykdė kurių nors pareigų, kurios 1.2 straipsnio 2 dalyje arba 2.2 straipsnio 1 dalyje apibūdintos kaip esminiai elementai, ji gali imtis tinkamų priemonių. Šios dalies tikslais frazė „tinkamos priemonės“ gali apimti dalinį arba visišką šio Susitarimo taikymo sustabdymą.

¹ 2013 m. spalio 9 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 952/2013, kuriuo nustatomas Sąjungos muitinės kodeksas (ES OL L 269, 2013 10 10, p. 1).

4. Jei Šalis mano, kad kita Šalis neįvykdė kurių nors šiame Susitarime nustatytų pareigų, išskyrus į 2 ir 3 dalies taikymo sritį patenkančias pareigas, ji apie tai praneša kitai Šaliai. Dalyvaujant Jungtinei tarybai, Šalys surengia konsultacijas, kad galėtų pasiekti abipusiškai priimtina sprendimą. Jungtinė taryba stengiasi abipusiškai priimtina sprendimą pasiekti kuo greičiau. Jei Jungtinė taryba abipusiškai priimtino sprendimo nepasiekia per 60 dienų nuo pranešimo dienos, pranešančioji Šalis gali taikyti tinkamas priemones. Šios dalies tikslais tinkamos priemonės gali apimti tik šio Susitarimo I, II ir IV dalių taikymo sustabdymą.

5. 3 ir 4 dalyje nurodytų tinkamų priemonių imamasi visapusiškai laikantis tarptautinės teisės ir jos yra proporcingos šiame Susitarime nustatytų pareigų pažeidimui. Pirmenybė turi būti teikiama priemonėms, mažiausiai trikdančioms šio Susitarimo veikimą.

41.4 STRAIPSNIS

Saugumo išimtys

1. Nė viena šio Susitarimo nuostata neaiškinama kaip:
 - a) reikalavimas Šaliai pateikti informaciją, kurios atskleidimas, jos manymu, prieštarauja esminiams jos saugumo interesams, arba suteikti prieigą prie tokios informacijos, arba

- b) kliūtis Šaliai imtis, jos nuomone, esminiams jos saugumo interesams užtikrinti būtinų veiksmų:
- i) susijusių su ginklų, šaudmenų ir karinių medžiagų gamyba ar prekyba jais ir tokia prekyba bei sandoriais, susijusiais su kitomis prekėmis ir medžiagomis, paslaugomis ir naudojamomis technologijomis, taip pat su ekonomine veikla, vykdoma tiesiogiai arba netiesiogiai karinio objekto aprūpinimo tikslu;
 - ii) susijusių su daliosiomis ir termobranduolinėmis daliosiomis medžiagomis arba medžiagomis, iš kurių šios gautos, arba
 - iii) kurių imamasi karo metu ar susidarius kitai ekstremaliajai tarptautinių santykių padėčiai, arba
- c) kliūtis Šaliai imtis bet kokių veiksmų vykdant pareigas dėl tarptautinio saugumo ir taikos palaikymo pagal Jungtinių Tautų Chartiją.

2. Šalis kuo išsamiau informuoja Jungtinį komitetą apie visus veiksmus, kurių ji imasi pagal 1 dalies b ir c punktus, ir apie tų veiksmų nutraukimą.

41.5 STRAIPSNIS

Įsigaliojimas ir laikinas taikymas

1. Šis Susitarimas įsigalioja trečio mėnesio po paskutinio Šalių pranešimo, kuriuo jos informuoja viena kitą apie šio Susitarimo įsigaliojimui būtinų atitinkamų vidaus procedūrų užbaigimą, datos pirmąją dieną.
2. Nepaisydamos 1 dalies, Šalys visą šį Susitarimą arba jo dalį gali taikyti laikinai pagal atitinkamas savo vidaus procedūras.
3. Laikinas taikymas prasideda antro mėnesio po to, kai Šalys praneša viena kitai apie savo atitinkamų vidaus procedūrų, reikalingų šiam tikslui, užbaigimą, įskaitant Čilės patvirtinimą, kad ji sutinka laikinai taikyti ES Šalies pasiūlytas šio Susitarimo dalis, pirmąją dieną.
4. Bet kuri Šalis gali kitai Šaliai raštu pranešti apie ketinimą nutraukti šio Susitarimo laikiną taikymą. Laikino taikymo nutraukimas įsigalioja pirmąją antro mėnesio po to pranešimo dieną.
5. Laikiniai taikant šį Susitarimą, Jungtinė taryba ir kiti pagal šį Susitarimą įsteigti organai gali vykdyti savo funkcijas, susijusias su laikinai taikomomis nuostatomis. Bet kurie vykdant šias funkcijas priimti sprendimai netenka galios nuo datos, kurią šio Susitarimo laikinas taikymas nutraukiamas pagal 4 dalį. Nedaromas poveikis iki tos datos tinkamai įvykdytų sprendimų pasekmėms.

6. Jei pagal 2 ir 3 dalis Susitarimo nuostata taikoma laikinai prieš įsigaliojant šiam Susitarimui, bet kuri nuoroda tokioje nuostatoje į šio Susitarimo įsigaliojimo dieną laikoma nuoroda į dieną, nuo kurios Šalys taiko tą nuostatą pagal 3 dalį.

7. Pagal šį straipsnį teikiami pranešimai ES Šalies atveju siunčiami Europos Sąjungos Tarybos generaliniam sekretoriui, o Čilės atveju – Užsienio reikalų ministerijai.

41.6 STRAIPSNIS

Pakeitimai

1. Šalys gali raštu susitarti iš dalies pakeisti šį Susitarimą. Pakeitimai įsigalioja pagal 41.5 straipsnio nuostatas *mutatis mutandis*.

2. Nepaisant šio straipsnio 1 dalies, Jungtinė taryba gali priimti sprendimus iš dalies pakeisti Susitarimą 8.5 straipsnio 1 dalies a punkte ir 41.9 straipsnio 5 dalyje nurodytais atvejais.

41.7 STRAIPSNIS

Kiti susitarimai

1. Asociacijos susitarimas, įskaitant visus pagal jo institucinę struktūrą priimtus sprendimus, šiam Susitarimui įsigaliojus nustoja galioti ir pakeičiamas šiuo Susitarimu.
2. Laikinasis prekybos susitarimas, įskaitant visus pagal jo institucinę struktūrą priimtus sprendimus, šiam Susitarimui įsigaliojus nustoja galioti ir pakeičiamas šiuo Susitarimu.
3. Visuose kituose Šalių tarpusavio susitarimuose ir susitarimų memorandumuose pateiktos nuorodos į Asociacijos susitarimą, įskaitant nuorodas į visus pagal jo institucinę struktūrą priimtus sprendimus, arba į Laikinąjį prekybos susitarimą laikomos nuorodomis į šį Susitarimą.
4. Šalys gali papildyti šį Susitarimą, sudarydamos specialius susitarimus bet kurioje iš šio Susitarimo II dalies taikymo sritį patenkančioje bendradarbiavimo srityje. Šie specialūs susitarimai yra neatsiejama bendrų dvišalių šiuo Susitarimu reglamentuojamų santykių dalis ir jiems taikoma bendra institucinė struktūra.
5. Esami dvišaliai konkrečių bendradarbiavimo sričių, patenkančių į šio Susitarimo II dalies taikymo sritį, susitarimai laikomi bendrų dvišalių šiuo Susitarimu reglamentuojamų santykių dalis ir jiems taikoma bendra institucinė struktūra.

6. Esami susitarimai, patenkantys į šio Susitarimo III dalies taikymo sritį, įsigaliojus šiam Susitarimui nustoja galioti.
7. Įsigaliojus šiam Susitarimui visos rekomendacijos ar sprendimai, priimti Laikiniuju prekybos susitarimu įsteigtos Prekybos tarybos, laikomi priimtais šio Susitarimo 40.1 straipsniu įsteigtos Jungtinės tarybos. Visos rekomendacijos ar sprendimai, priimti Laikiniuju prekybos susitarimu įsteigto Prekybos komiteto, laikomi priimtais šio Susitarimo 40.2 straipsniu įsteigto Jungtinio komiteto.
8. Nepaisant šio straipsnio 2 dalies:
- a) pagal Laikinojo prekybos susitarimo 20.5 straipsnį priimtos laikinosios priemonės, galiojančios šio Susitarimo įsigaliojimo dieną, toliau taikomos iki natūralios jų galiojimo pabaigos;
 - b) pagal Laikinojo prekybos susitarimo 5 skyriaus C skirsnį priimtos dvišalės apsaugos priemonės, galiojančios šio Susitarimo įsigaliojimo dieną, toliau taikomos iki natūralios jų galiojimo pabaigos;
 - c) pagal Laikinojo prekybos susitarimo 26.22 straipsnio 1 dalį arba 31.5 straipsnį jau pradėtos ginčų sprendimo procedūros nuo šio Susitarimo įsigaliojimo dienos tęsiamos iki jų užbaigimo, ir

- d) pagal Laikinojo prekybos susitarimo 26.22 straipsnio 1 dalį arba 31.5 straipsnį pradėtų ginčų sprendimo procedūrų privalomi rezultatai lieka privalomi Šalims ir po šio Susitarimo įsigaliojimo dienos.
9. Šalys negali pradėti ginčo sprendimo proceso pagal šį Susitarimą dėl klausimų, dėl kurių pagal Laikinojo prekybos susitarimo 26 ar 31 skyrių jau pateikta galutinė kolegijos ataskaita.
10. Apskaičiuojant lygiavertėse šio Susitarimo nuostatose numatytus pereinamuosius laikotarpius, atsižvelgiama į pereinamuosius laikotarpius, kurie pagal Laikinąjį prekybos susitarimą jau visiškai arba iš dalies pasibaigė. Tokie pereinamieji laikotarpiai pagal šį Susitarimą skaičiuojami nuo Laikinojo prekybos susitarimo įsigaliojimo dienos.
11. Apskaičiuojant lygiavertėse šio Susitarimo nuostatose numatytus procedūrinius laikotarpius, atsižvelgiama į procedūrinius laikotarpius, kurie pagal Laikinąjį prekybos susitarimą jau visiškai arba iš dalies pasibaigė.
12. Asociacijos susitarimo V priede pateiktas Susitarimas dėl prekybos vynu (toliau – Susitarimas dėl vyno) ir Asociacijos susitarimo VI priede pateiktas Susitarimas dėl prekybos spiritiniais gėrimais ir aromatintais gėrimais (toliau – Susitarimas dėl spiritinių gėrimų)¹, įskaitant visus priedėlius, įtraukiami į šį Susitarimą ir tampa jo dalimi *mutatis mutandis* ir laikantis šių nuostatų:
- a) Susitarime dėl vyno ir Susitarime dėl spiritinių gėrimų pateiktos nuorodos į Asociacijos susitarimo IV dalyje nurodytą ginčų sprendimo mechanizmą ir nuorodos į Asociacijos susitarimo XVI priede nurodytą elgesio kodeksą turi būti laikomos nuorodomis į atitinkamai šio Susitarimo 38 skyriuje numatytą ginčų sprendimo mechanizmą ir 38-B priede numatytą elgesio kodeksą;
- b) Susitarime dėl vyno ir Susitarime dėl spiritinių gėrimų pateiktos nuorodos į Bendriją turi būti laikomos nuorodomis į ES Šalį;

¹ Patikslinama, kad Susitarimo dėl vyno ir Susitarimo dėl spiritinių gėrimų pasirašymo data ir įsigaliojimo data sutampa su Asociacijos susitarimo pasirašymo data ir įsigaliojimo data.

- c) Susitarime dėl vyno ir Susitarime dėl spiritinių gėrimų pateiktos nuorodos į Asociacijos susitarimu įsteigtą Asociacijos komitetą turi būti laikomos nuorodomis į pagal šio Susitarimo 40.2 straipsnį įsteigtą prekybos klausimams skirta sudėtimi veikiančią Jungtinį komitetą;
- d) Susitarime dėl vyno ir Susitarime dėl spiritinių gėrimų pateiktos nuorodos į Asociacijos susitarimo IV priedą turi būti laikomos nuorodomis šio Susitarimo 13 skyrių;
- e) siekiant didesnio aiškumo patikslinama, kad Jungtinis komitetas, įsteigtas Susitarimo dėl vyno 30 straipsniu, ir Jungtinis komitetas, įsteigtas Susitarimo dėl spiritinių gėrimų 17 straipsniu, turi veikti toliau ir toliau vykdyti Susitarimo dėl vyno 29 straipsnyje ir Susitarimo dėl spiritinių gėrimų 16 straipsnyje nurodytas funkcijas;
- f) siekiant didesnio aiškumo patikslinama, kad šio Susitarimo 41.11 straipsnio 2 dalis taikoma Susitarimui dėl vyno ir Susitarimui dėl spiritinių gėrimų ir
- g) laikoma, kad į šį Susitarimą įtraukti Susitarimas dėl vyno ir Susitarimas dėl spiritinių gėrimų apima visus Susitarimo dėl vyno ir Susitarimo dėl spiritinių gėrimų pakeitimus, įtrauktus į Laikinąjį prekybos susitarimą.

13. Visi sprendimai, priimti pagal Asociacijos susitarimo institucinę struktūrą ir susiję su Susitarimu dėl vyno ar Susitarimu dėl spiritinių gėrimų, galiojantys įsigaliojus šiam Susitarimui, laikomi priimtais Jungtinio komiteto, įsteigto pagal šio Susitarimo 40.2 straipsnį ir veikiančio prekybos klausimams skirta sudėtimi.

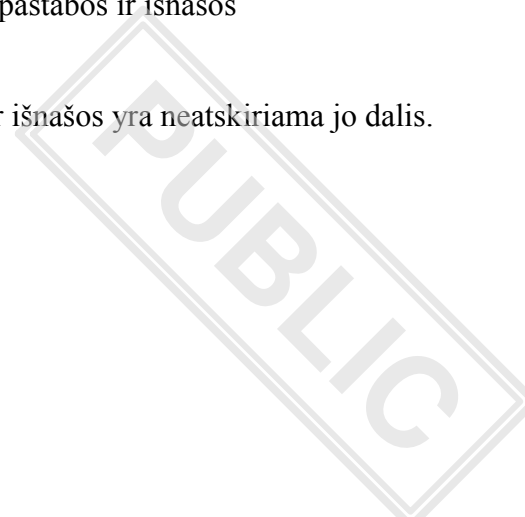
14. Šalys gali iš dalies pakeisti į šį Susitarimą įtrauktą Susitarimo dėl vyno ar Susitarimo dėl spiritinių gėrimų priedėlius pasikeisdamos laiškais¹.

41.8 STRAIPSNIS

¹ Siekiant didesnio aiškumo patikslinama, kad Čilė įgyvendins visus Susitarimo dėl vyno ir Susitarimo dėl spiritinių gėrimų pakeitimus, įtrauktus į šį Susitarimą, remdamasi *acuerdos de ejecución* (vykdomaisiais susitarimais) pagal Čilės teisę.

Priedai, priedėliai, protokolai, pastabos ir išnašos

Šio Susitarimo priedai, priedėliai, protokolai, pastabos ir išnašos yra neatskiriama jo dalis.

41.9 STRAIPSNIS

Kitų šalių stojimas į Europos Sąjungą

1. ES Šalis praneša Čilei apie visus trečiųjų šalių prašymus įstoti į Europos Sąjungą.
2. ES Šalis praneša Čilei naujos valstybės narės įstojimo į Europos Sąjungą sutarties (toliau – Stojimo sutartis) pasirašymo datą ir įsigaliojimo datą.
3. Naujoji valstybė narė prie šio Susitarimo prisijungia Jungtinės tarybos nustatytais sąlygomis. Šis prisijungimas įsigalioja nuo naujosios valstybės narės įstojimo į Europos Sąjungą dienos.
4. Nepaisant 3 dalies, šio Susitarimo III dalis naujosios valstybės narės ir Čilės tarpusavio santykių atžvilgiu taikoma nuo tos naujosios valstybės narės įstojimo į Europos Sąjungą dienos.
5. Siekdamas palengvinti šio straipsnio 4 dalies įgyvendinimą nuo Stojimo sutarties pasirašymo dienos, Jungtinis komitetas pagal 8.6 straipsnio 1 dalies f punktą išnagrinėja visą naujosios valstybės narės įstojimo į Europos Sąjungą poveikį šiam Susitarimui. Jungtinė taryba priima sprendimą dėl bet kokių reikiamų šio Susitarimo priedų pakeitimų ir kitų reikiamų pritaikymo nuostatų, įskaitant pereinamojo laikotarpio priemones. Visi Jungtinės tarybos pagal šią dalį priimti sprendimai įsigalioja naujosios valstybės narės įstojimo į Europos Sąjungą dieną.

41.10 STRAIPSNIS

Privačių asmenų teisės

1. Nė viena šio Susitarimo nuostata nelaikoma tiesiogiai nustatančia asmenims teisių ar pareigų, išskyrus Šalių nustatytas tarpusavio teises ar pareigas pagal tarptautinę viešąją teisę, ar leidžiančia tiesiogiai taikyti šį Susitarimą Šalių vidaus teisės sistemose.
2. Šalis nenumato teisės pareikšti ieškinį kitos Šalies atžvilgiu pagal savo vidaus teisės nuostatas, remdamasi tuo, kad kitos Šalies priemonė nesuderinama su šiuo Susitarimu.

41.11 STRAIPSNIS

Nuorodos į įstatymus ir kitus susitarimus

1. Jeigu nenumatyta kitaip, kai šiame Susitarime daroma nuoroda į Šalies įstatymus ir kitus teisės aktus, laikoma, kad tie įstatymai ir kiti teisės aktai apima ir jų pakeitimus.
2. Jeigu šiame Susitarime nenumatyta kitaip, kai daroma nuoroda į tarptautinius susitarimus arba jie visiškai arba iš dalies įtraukiami į šį Susitarimą, laikoma, kad jie apima ir jų pakeitimus ar juos pakeitusius susitarimus, kurie abiejų Šalių atžvilgiu įsigalioja šio Susitarimo pasirašymo dieną arba vėliau.

3. Jeigu dėl 2 dalyje nurodytų pakeitimų arba esamus susitarimus pakeitusių susitarimų iškyla su šio Susitarimo įgyvendinimu ar taikymu susijęs klausimas, Šalys bet kurios iš jų prašymu gali surengti tarpusavio konsultacijas, kad rastų abipusiškai priimtina sprendimą.

41.12 STRAIPSNIS

Galiojimo trukmė

Šis Susitarimas galioja neribotą laiką.

41.13 STRAIPSNIS

Nutraukimas

Nepaisant 41.12 straipsnio, bet kuri Šalis gali pranešti kitai Šaliai apie ketinimą nutraukti šį Susitarimą. ES Šaliai skirti pranešimai siunčiami Europos Sąjungos Tarybos generaliniam sekretoriui, o Čilei skirti pranešimai – Užsienio reikalų ministerijai. Nutraukimas įsigalioja praėjus šešiams mėnesiams nuo šio pranešimo datos.

41.14 STRAIPSNIS

Autentiški tekstai

Šis susitarimas parengiamas dviem egzemplioriais airių, anglų, bulgarų, čekų, danų, estų, graikų, ispanų, italų, kroatų, latvių, lenkų, lietuvių, maltiečių, nyderlandų, portugalų, prancūzų, rumunų, slovakų, slovėnų, suomių, švedų, vengrų ir vokiečių kalbomis, ir visi tekstai yra autentiški.

TAI PATVIRTINDAMI šį Susitarimą pasirašė toliau nurodyti tinkamai įgalioti asmenys.

Priimta ... [vieta], [metai] [mėnuo] [diena].